

252

ఊ

శుద్ధాంధ్ర నిర్వచన

సత్యవివాహము

గ్రంథకర్త:

అష్టావధాని,

జంగా హనుమయ్యచౌదరి

బెజవాడ:

ఆంధ్రగ్రంథాలయ ముద్రాశాల (లిథోగ్రఫీ) యెమ్మ

క. కోదండరామయ్యగారిచే

ముద్రింపబడియె.

1925.

కాపీరైటు

657

క్యాలికొబైండు రు 0.12-0]

[రేపరుబైండు 0.8-0

గ్రంథకర్త:

జంగా హనుమయ్య చౌదరి.

పీఠిక

మృదుమధురమగు మనయాంధ్రవాఙ్మయమునందుఁ గావ్యనియమములు కర్ణాట ద్రవిడ సంస్కృతాది భాషలనుండి యాదికవులు సేకరించి గ్రంథరచనమునకు దొరకొనిరని పరిశోధకులు వాకొనుచున్నారు. నన్నయభట్టారకుఁడు మొదలు అల్లసాని పెద్దనవఱకుఁగల కవులందఱు సంస్కృతాంధ్రమిశ్రముగఁ గావ్యము రచించుచుఁ బ్రాగల్భ్యమునకుమాత్రము అందందు శుద్ధాంధ్ర పద్యములు చిత్రగర్భబంధకవిత్వములు వ్రాయుచు వచ్చిరి. శ్రీనాథునినాటనుండి తెలుఁగుకవిత సంస్కృతపదభూయిష్టమై చాలవఱకు నాంధ్రత్వమునే మఱచినది. ఆధునిక కవులలోఁ బలువురు తామువ్రాయునది యాంధ్ర కావ్య మనుమాట మఱచికాఁబోలు కేవల సంస్కృతసమాస బంధురముగఁ బొత్తములవ్రాసి యాదికవుల నూదర్శము దూరగులైరి.

ఈ యదనున మధురతరమగు నాంధ్రవాఙ్మయము ప్రబంధరచన యోగ్యము, మనోహరతరమని సాటి శుద్ధాంధ్ర కావ్యరచనమునకు మార్గదర్శకుడైన పొన్నిగంటి తెలగన్న ప్రశంసాపాత్రుఁడు. ఆంధ్రభాషావ్యక్తిత్వము నీయనఘుఁడు కావ్యముఖమునఁ జెల్పించుటాది పలువురు కవులు శుద్ధాంధ్ర కావ్య కల్పనాభిముఖు లగుట కవకాశము చిక్కినది. తెలగన్న కవి తెలుఁగుబాస నుద్ధరించుటకే భాషానామము దాల్చి యుండనోపు. శుద్ధాంధ్రభాషాస్వరూపనిరూపణమునకు లక్ష్యలక్షణములు చాలినన్ని లేనితరుణమునఁ దాను

శుద్ధాంధ్ర గ్రంథరచనము గావింప దొరకొనుట కష్టసాధ్యమని యాతఁ డీ క్రిందివిధముగ యయాతిచరిత్రమునఁ గృతి పతి యనినటుల వ్రాసికొని యున్నాఁడు.

“ఉ॥ అచ్చతెనుంగు పద్యమొకటైనను గబ్బములోన నుండినకా
హెచ్చని యాడుచుందురదియెన్నుచు బెట్టలుపొత్తమెల్ల ని
ట్లచ్చతెలుంగునకానొడువనందులచందమెటుంగువారు నికా
మెచ్చరొ యబ్బురంబనరొ మేలనరొ కొనియాడరొనిసుకా”

శుద్ధాంధ్ర గ్రంథరచనమునకుఁ దోడ్పడిసి కావ్యరచనమునఁ గృతార్థుడైన తెలగన్న కు బివపఁ గూచిమంచి తిమ్మకవి క్రొత్తపోకడలతో నచ్చతెనుంగు కబ్బముల రెంటిని మనోహరముగ వ్రాసెను. ఆవల శుద్ధాంధ్రకవితలోఁ జిత్రరచనలు గూర్చి వ.రింగంటి సింగరాచార్యకవి సీతాకళ్యాణాది శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్యగ్రంథముల రచించి యందు నిరోష్ఠ్యాది వింశతి ప్రబంధనిర్మాణుడనని చెప్పుకొనెను. ఆధునికులలో శుద్ధాంధ్రగ్రంథగ్రంథరచనాధురీణులు కొలదిమంది కలరు వీరిలో సత్యవిజయమురచించిన పార్థసారథికవి, శుద్ధాంధ్రనిర్వచన నిరోష్ఠ్యనలచరిత్రాదులు వ్రాసిన వీరేశలింగంపంతులువారు లోనగు కవివర్యులగ్రగణ్యులు. వీరందఱు శుద్ధాంధ్రసారస్వతమునకుఁ బ్రాణదానము గావించిన ధన్యులు.

పూర్వోక్త చరిత్రవిశిష్టమగు శుద్ధాంధ్రమున సత్యావివాహమును నాలుగాశ్వాసముల నిర్వచనకావ్యముగ వ్రాసి యాంధ్రభారతీ చరణసన్నిధిని సమర్పించి ధన్యుడైన కవిజంగా హనుమయ్య కమ్మకులజుఁడు. ఈయన గురు సేవకలనను

స్వకృషివలనను సారస్వతాభినివేశము నార్జించి యీ నిర్వృ-
చన శుద్ధాంధ్రకావ్య మొనరించెను. ఇందలి ప్రధాన కథాం-
శము భాగవతమునందుండి తీసికొనబడి ప్రబంధానుకూల
ములగు కొలదిమార్పులు గావింపబడెను. మూలానుసార
మగు జాంబవతీ పరిణయము గూడ నిందుఁ జేర్చబడెను.
పూర్వకపులవలెఁ బ్రకృత గ్రంథకర్తయు నీసత్యావివాహ
మునఁ గథాంశమునకంటె వర్ణనాంశమునకే ప్రాముఖ్య మొసం-
గెను. అందుచేఁ బురవర్ణనము, నాయికావర్ణనము, త్రికృష్ణ-
సందర్శన వర్ణనము, వివాహవర్ణనము లోనగు వర్ణనాంశములు
గ్రంథభాగము నావరించుటచేఁ గథాకల్పనమునఁ గవికృషి-
చేయ నయ్యుతికాదయ్యెను. అగుగాక! కవిత మృదుమధురము-
గను గూర్పు బింకముగలదిగను ధారాశుద్ధి గలదిగ నుంటచే
నీగ్రంథము చదువఁ జదువఁ జవులూరుచున్నది. కవి యాధు-
నికుడని తెలుపకున్నచో నీకబ్బము తొల్లింటి కవి చెప్పెనని
భాషాపరిశోధకుడేని విశ్వసింపఁదగినంత సారశ్యముగ నీ
శుద్ధాంధ్రగ్రంథ మలరారుచున్నది. ప్రథమ ప్రయత్నమైనను
గవియిందు కృతకృత్యుడయ్యెనని మావిశ్వాసము. గ్రంథము
నందలి కొలుపువర్ణనము మనోహరముగ నున్నది. అందందు-
గల సామెతలు మనోజ్ఞములుగ నున్నవి. మూడవ యశ్వా-
సములో సత్రాజిత్తు సోదరునకై విలపించు భాగమునఁ గవి
తనకుఁగల రచనా కౌశలము బూర్తిగఁ జూపియున్నాడు..

• తమ్ముని, శ్యమంతకమునుగూర్చి విలపించు,

సీ॥ “తమ్ముడా! హా! శ్యమంతకమా”

అనుపద్యము రచనాప్రాగల్భ్యమున భాగవతము నందలి సత్యాసంగ్రామములోఁగల “రాకేందుబింబమై రవి బింబమైయొప్పు” అనుపద్యము పొందనగు గౌరవము బడయఁదగి యున్నది. సత్యాకృష్ణుల కీర్తిదావర్ణన మీనాటి నాగరకులకంటెఁ బ్రబంధపాఠకుల నానందపఱచును.

యవనపదములు కొన్ని దేశ్యములుగ నీకావ్యమునఁ బ్రయోగింపఁబడెను. ఇండియా, సబ్బున, మైచిలీయొనర్చుట లోనగు పదములుఁగూడ నిందుఁగలవు. కథాంశములు తెలుపువాఁడు సూతుఁడు, వినువారు మునులుగాన నీరెంటిని సూతునిచే జెప్పించుట బాగుండదని మాతలంపు.

గ్రంథప్రచురణమున కవకాశము లేక చిరకాలము నుండి నిలువయుంచఁబడిన యీప్రబంధమును విని యానందించి భాషాభిమానముచే ముద్రించి ప్రకటింపఁదోడ్పడిన సారస్వతరసజ్ఞులు నుదారశీలురునగు మ. రా. రా. శ్రీ జవ్వాజి వీరయ్యగారియెడఁ బాఠకులు కృతజ్ఞులు కాకపోరు.

ఆంధ్రసోదరు లీ నూతనగ్రంథము నాదరించి యిందలి ణముగ్రహించి కవిశ్రమ సార్థకమొనరించి యింక నిట్టిగ్రంథంలను రచింపఁ గవిని ప్రోత్సహింతురని మావిశ్వాసము.

నందిగామ, }
9—10—25.

ఇట్లు భాషాసేవకులు,
శేషాద్రిరవణకవులు, శతావధానులు.

మ న వి

అయ్యలారా! నావిన్నప మించుకయాలకింపుడు. ఈ
యచ్చ తెలుగుకబ్బమును నేను సుమారు పదియేండ్లక్రిందట
వ్రాసియుంటిని. అచ్చ తెలుగునఁగా దొలుతటి కబ్బములయందు
వాడినట్టియు నిప్పుడు లోకులు వాడుచున్నట్టియుఁ జాలకనై
యందమైనబాస. ఇది కలగూరగంపవంటిది. ఇదియకాదు, జగ
మునంగల బాసలన్నియు నిట్టివే. ఈ తెలుగునందు సంస్కృ
తముకాని పలుకులన్నియు నుండును. పేరులు, బిరుదులు
వచ్చునప్పుడు సంస్కృతముకూడ వాడబడును. తక్కిన సంస్కృ
తపుమాటలనుమాత్ర మేలపలుకకూడదనిన నవియన్నియు
నించుకంత మార్పుఁజెంది తెలుఁగై తెలుగునందు గలిసియే
యున్నవి. చాలమంది కీతెలుగు చిన్న బాసయనియు దీనియం
దేపాత్రములును వ్రాయుటకు వీలులేదనియుఁ దలంపు. అట్లు
గాక దీనిని జాలపెద్దబాసగాఁజేసి దీనియం దన్నిరకములపాత్ర
ములను పాటలు పద్యములవగైరాలతో నింపుగాఁ గూర్చవచ్చు
నని తలంచి పొన్నిగంటి తెలగన మొదట నీకొత్తదారిం
దొక్కెను. తరువాత కూచిమంచి తిమ్మనమొదలగువారీ
దారి నడచిరి. ఈదారియం దేమిమంచికలదనిన తెలుగుకన్ని
యను సంస్కృతమును దేవేరికి నూడిగఁపుఁగఁజైనుగాఁ జేయకుం
డుటయుఁ దెలుగువారందరు సంస్కృతమును నేర్చియుండినఁ
గాని తెలుగుపాత్రములు తెలియవీలులేదను గాసి దొలఁగిం
చుటయును; అయితే తెలుగువారు సంస్కృతమునేర్చుటయే
గాసియనుచున్నాఁడవుగదా! తెలుగులోనికి పరాయి బాసల.

మాటలన్నియు జేర్చుకొనుట కొడంబడుచున్నారే, యవి
 యన్నియు నేర్చుటకేమియుఁ దిప్పలులేవా యందురేమో.
 పరాయిబాసల మాటలన్నియుఁ జేర్చుకొనుటకు మున్నటికైసరు
 లొప్పియుండలేదు. తెలుఁగువారికి మామూలుగాఁ దెలిసి
 యుండి తెలుఁగుమాదిరిగానే వాడుకొనుచున్న మాటలవరకే
 యని తెలియుఁడు. నేటివరకుఁ జాలమంది కైసరులు సంస్కృ
 తపు నుడులవరుసయనెడి యినుపగొలుసునకుఁ జివర నొకచిన్న
 తెలుఁగుపలుకనెడి యుచ్చునుపెట్టి యిది చేదత్రాడనఁ
 జొచ్చిరి. ఈ తెలుఁగుబావిలోని నీటినిచేదుటకు గొలుసును
 పట్టి లాగగలిగినవాఁడు, నుచ్చునుతీయగలిగినవాఁడు గావలసి
 వచ్చినది. ఇనుపగొలుసునుమోసి లాగగల్గినవాఁ డుచ్చుతీయ
 లేడు. ఉచ్చుఁదీయనెఱిగినవాఁ డినుపగొలుసును లాగజాలఁడు.
 చేదను తయారుచేయుటకుఁ గమ్మరిపనియుఁ గాపుపనియుఁ
 దెలిసినవాఁడు గావలయును. ఈచేదకు తెలగనకొబ్బరి, జనుప,
 గోఁగు మొదలగు నారలతో త్రాడువేసి చూపించినాఁడు.
 ఇట్టిత్రాడు చేదకు మిగుల బాగుగానుండును. ఈలాగున
 పెద్దపెద్ద మోకులనువేసి తెలుఁగుతేరులను జులకనగా మనము
 గాగవచ్చును. పరాయిపలుకులు మనము గైకొనిన మన
 తెలుఁగుచెడిపోయి తెలియకుండఁబోవునని కొంద రెంచెదరు.
 మున్నటి సంస్కృతపుగబ్బములందును, సంస్కృతముగఁగెసిన
 తెలుఁగు పొత్తములందును, ప్రాబల్యులయందును, గ్రీకు,
 తురక, అరబ్బీ, పారసీకుల మాటలెన్నియో చేరియున్నవి.
 మనకు పొంతనున్న ద్రవిడ, కర్నాటక, మహారాష్ట్ర, ఘూర్జర,
 ఓఢ్ర, హిందీమొదలగు బాసలు మనబాసయందు చేరియున్న

మాటఁ జెప్పనక్కరయే లేదు. అట్టిమాటలన్నియు నిప్పుడు
 విననింపై, కినసొంపై వనకుఁ జలకనగా దెలియుచుండుట
 లేదా? మొదట నేబాసయు నొరులమాటలు కైకొనక
 పెంపొందదు. ఒరులమాటలు విని కైకొన నొల్లనివారు మోటు
 వారగుట నిక్కము. కావుననే తెలుఁగుబాసకును సంస్కృతపుఁ
 జేయూత యగత్యమని దానిసాయమును గోరిరి. తెలుఁగు
 బాసను పెంపుఁజేయఁ దలఁచిన వా రట్టి సాయము నెట్టి
 యిక్కట్టుననో, యెట్టిమార్పుననో కైకొనవలసి యుండ, జాల
 వంది కైసరులు తెలుఁగును రూపుమాపి సనికత్తెను జేసి
 సంస్కృతమును పెండ్లికూతురిం గావించిరి. అన్ని బాసలవారును
 తమతమ బాసలను పెంచుకొనుచుండ మనవారు మనబాసను
 మఱచిపోయిరి. ఇప్పటివారిలో జక్కగాఁ జదివినవారునైతము
 చాలనుడువులకు తెలుఁగుపలుకు తెలుఁగరని గట్టిగాఁ జెప్పఁ
 గలను. మున్ను తెలగన వగైరాలు తెలుఁగుగన్నియను గారా
 బము జేయుచు దొరకీన సొమ్ములు దెచ్చిపెట్టి బొట్టుంగాటుక
 దీర్చి జిలుఁగుఁ బుట్టముఁ గట్టనిచ్చి వనకుఁ జూపించినారు.
 మనమిప్పుడైనను దానిని మన్నించి పంచదారను దినిపించి
 పాలను ద్రావిించి పెంచవలెను. రైలు, టైము, మైలు,
 సబ్బు, రోజు, రకము, తరహా, తహశీలు, వగైరా, తాలూకు,
 బాపతు మొదలగునవి మొదట పరాయిమాటలైనను నానా
 టికి మనతెల్గువారి కందరికి బాగుగాఁ దెలియుటచే సీపలుకు
 లిప్పు డిట్లే వాడుట కెంతయో తగియుండును. వీనిని మఱి
 యొకరీతిని దెనుఁగునకుఁ గాని, సంస్కృతమునకుఁ గాని మార్చిన
 యెడల పంకరదారిని నడచిన ట్లుండును. కావునఁ దెలుఁగు

వారి కందటికీ దెలిసిన పలుకులన్నియు దెలుగనియే యెంచి మున్నటి పెద్దలు వారినాటి కెఱిగిన నుడువులను కబ్బము లందు వాడియున్నారు. ఈబాట నెఱిగియుండియు నిప్పటి వారు నాడు సూతుడు జడదారుల కిట్టి కొత్తమాటలతో జెప్పుట కలుగునాయని యడుగుచున్నారు. తెలుగుబాస పుట్టకముందెన్నఁదో చలిగట్టు వద్దనున్న హిందీ, బెంగాలీ, తబిసులకు సూతుఁడీ తెలుగు పద్దెములతో జెప్పుట మాత్రము బొసఁగునా? పొసగదు. ఎచ్చోటనున్న వా రచ్చోట నప్పుడు వాడెడి బాసతో గతలు, పద్దెములు, పాటలు నుడువు చుందురు. కాని వెనుక నాకతజరిగినతరియందు వారుమాట లాడిన బాస యేదియో తెలిసి చెప్పుటకు వీలగునా? అట్లొకా నొకడు నేర్చి చెప్పినను వినువారికి దెలియునా? తెలియదు. కావున నప్పుడు వాడుకలోనున్న బాసతో గైతజెప్పుట తగు నని మున్నటివారు లాతిబాసలలోని పలుకులు నెల్లటికీ దెలి సినవి కబ్బములందు వాడియుందురని నానవ్వుకము.

నా యీ కబ్బమునందు నా నేరమిచ్చే గల్గిన తప్పులును బొరపాట్లును పలుచోట్ల గల్గియుండవచ్చును. తెలిసినవారు వానిని నాకు దెలిపినయెడల సంతసముతో నందుకొని రెండవ కూర్పునందు సవరించుకొనియెదను.

ఈపొత్తము నచ్చుగూర్పుతఱియందు నేను చిత్తు కాపీలు చూచుట గలుగనందున నచ్చుతప్పులు గొన్ని పడి యున్నవి. అచ్చుగూర్పుటకిచ్చిన వ్రాతకాపి యొకపిల్లవాడు వ్రాసినదగుటచే బండితాలు, అరసున్నలు వ్రాసియుండ లేదు.

ఇట్టి చిన్న చిన్న నెఱసులకై తెలిసినవారు నన్ను దూఱకుండుదురు గాకయని వేడుచున్నాఁడను.

నైజాంయిలాకా వరంగల్ జిల్లా మధిరతాలూకా, యిల్లూరను వీట నివలసిల్లెడివారును, కమ్మవారును నగు మహారాజరాజశ్రీ జవ్వాజి వీరయ్యజమిందారుగా రీపాత్తము నచ్చుగూర్పించుట కయ్యెడిసామ్మంతయు నిచ్చి నాపైఁ గూర్మియుఁ దెలుఁగుగన్నియపై గారవమును జూపించి తిరమైన వాసియు వన్నెయుం గడించిరి. కావున వీరికిని, ఈపాత్తమునంధలి పీఠికను వ్రాసిపంపిన శతావధానులగు శ్రీమాన్ శేషాద్రిరమణకవులకును కడుంగడుసంతసమున బోహరులం గావించుచున్నాఁడను.

వీరులపాడుగ్రామం,
నంది గామతాలూకా.
13.10.25.

ఇట్లు,

అష్టావధాని, జంగా హనుమయ్యచౌదరి.

పండితాభిప్రాయములు

సుప్రసిద్ధతావధానులు సుభయభాషాకోవిదులు నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు కడియం నుండి యిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

“మీపుస్తకము (సత్యావివాహము) చేరినది. అచ్చు తెలుగు కవనమైనను, మృదుమధురపదభూయిష్టమై రసయుక్తమై నిర్దుష్టమై కడుంగడుఁ జక్కఁగానున్నది. మీ కింకను భగవంతుఁ డిట్టి చక్కనికబ్బములను రచించుపూనిక నభివృద్ధి పఱచి యాయురారోగ్యైశ్వర్యప్రదుఁడై యలరించుగాక!

కడియము, {
22.9.25. }

చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రి,
శతావధాన.”

కావ్యతీర్థవిరుదాంకితులును, ఆంధ్రబ్రహ్మాండ పురాణాది గ్రంథకర్తలునగు బ్రహ్మశ్రీ జనమంచి శేషాద్రీశర్మగారు కడపనుండి యిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

ఆర్యవర్యా!

“భవత్ప్రేషిత సత్యావివాహమును శుద్ధాంధ్రనిర్వచన ప్రబంధము బీతిమీఱంగొని యందందుఁ బఠించితిని. పద్యములు పరమహృద్యములు. పాకము శుద్ధాంధ్రమగుట దాక్షిణ్యపాకమునుమించి కదళీపాకమునఁ బడినది. శైలి సలక్షణముగ న్నలరారుచున్నది. కొన్ని కొన్ని తావుల నంది తిమ్మన్న

గారి పారిజాతాపహరణపద్యములా యివి యను భ్రమను
 బుట్టింపక విడువవు. వర్ణనములు శ్రుతికటువులుగాక స్వభావ
 మునుమించక సొగసుగ నున్నయవి. ద్వితీయాశ్వాసములోని
 “మగసేతసల్పి పొల్పుగు” అను సీసము, దానివెంబడి దగు
 “సొంపునింపెడి సంకు” అను సీసము చదువునపుడు దేహము పుల
 కరించినది. ఇట్లే అన్ని తావుల నెత్తిచూపుట సరసముగాదు. కాన
 వదలితి. పద్యకావ్యములన్నఁ దలకంటకించునను మహాత్ముల
 కేమోకాని యేమాత్రము భాషాసేవ చేసినవారికైనను
 మీగ్రంథము శిరసావహింపక విడువరానిదని నొక్కి
 వక్కాణించెదను. ఇట్టి పరమోత్కృష్ట గ్రంథరత్నహారమును
 భాషాజననికిఁ గానికపెట్టి ధన్యులరై తిరి. “సమానానాముత్తమ
 శ్లోకోస్తు” అను శ్రుతివాక్యఫలము నొందుదురుగాక యని
 సత్యముగఁ గోరుచున్నాఁడను. ఎక్కువ స్వారస్యమును
 గ్రహించి మిక్కుటమగు చమత్కారముగ వ్రాయఁజాలని నేను
 మీగ్రంథరాజమున కొక్క నమస్కారముచేసి శిరసావహించి
 నాయాశయము విన్నవించుకొనుచున్నాఁడను. మీ కీ గ్రంథ
 రత్నము దిగంతవిశ్రాంత సంతత సుయశంబు చేకూరిచి సరస
 జన శిరోధార్యమై యసమానవిఖ్యాతి నలరారుఁగాకయని
 నమ్ముచున్నవాఁడను.

కడప, }
 1—10—25.

ఇట్లు విన్నవించు మీవిధేయేష్టుడు,
 జనమంచి శేషాద్రిశర్మ.”

సుప్రసిద్ధ నిరుద్ధ భారతాది గ్రంథకర్తలగు బ్రహ్మశ్రీ మంగిపూడి వెంకటశర్మగా రిటులు వ్రాయుచున్నారు.

“మహాశయా! తాము దయతోషంపిన సత్యావివాహము సంతోషముతో నందుకొని యచ్చటచ్చటఁ జదివితినీ. అచ్చ తెలుగుపాత్తములు రచించుటయే కష్టము. నిర్వచనముగా రచించుట కష్టతరము. సత్యావివాహము శబ్దాలంకార యుక్తమయ్యును, శైలి మృదుమధురమై యలరారుచు నింత వరకుగల యచ్చతెలుఁగుగ్రంథము లన్నిటికన్న సులభ గ్రాహ్యమై యొప్పుచున్నది. తామింకను ననేక గ్రంథరత్నము లచే నాంధ్రభాషా యోషామణి నలంకరించి యలరించునట్లు సర్వేశ్వరు డనుగ్రహించును గాకయని కోరుచున్నాను.

18—9—1925

ఇట్లు విన్నవించు,

మం. వెం. శర్మ.”

విజయాంకసాహసాద్యనేక గ్రంథకర్తయును అష్టావ థానియు నగు శ్రీరాజా మంత్రీపెరిగడ భుజంగరావు బహద్దరు జమీందారు గారిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

“అయ్యలారా! “సత్యావివాహ” మను నీశుద్ధాంధ్ర నిర్వచనంపు కబ్బంబు నాలుగుగుర్కలును మొదటినుండి తుది వరకు నసద్దేశేయక చదివి సంతసిల్లితిని. అచ్చ తెలుఁ గని సంతన నదియెఱుకలబాసయకానెంచి చదువ విసివి విడుచు నబ్బెసము మనవాండ్రలోఁ బెక్కండ్రకుఁ గలదు. ఏలయన

మారుమూలలనున్న మాటలతోడను సొంతముగం గూరిచిన
కూరుపుమాటల కలయికతోడను బొత్తంబు లల్లబడి యుం
డుటచే నెటుకపడమి లాతివారి సాయంబు కావలసి యుండె
డిది. దానంజేసియే దీనిం జేసిన కైసరుడు:

‘క॥ తెనుగున జేసినకబ్బము

లినుప నగలటంచు నందు రీసున నిది యా

యినుమైన మేల్మియైనను

బెనుబత్తి నొసంగినాడఁ బెట్టుము తండ్రి’

అని నుడివియుండెను. ఇప్పొత్తం బట్టి గట్టిమాటలతో
నిండక కమ్మచ్చునం దీసిన బంగరు తీవియంబోలె మొదటి
పద్దెము మొదట తుదిపద్దెము వఱకు నొక్కమాదిరి
మాటలకూర్పుతో నొప్పుచున్నది. ఎందును నడక కుంటు
వడుచున్నదను పద్దెమే కానరాదయ్యె. ఏ సీసపద్దెముంగాంచిన
నేదియోయొక సింగారమందు బొందుపడి యుండెను. వీని
కన్నింటికిం గతయుఁ దగినదియై యున్నది. ఇం దచ్చటచ్చటఁ
బసందు, షోకు, పేక, మున్నగుమాటలు కానవచ్చుచుండి
నను దఱికిందగిన చవినొసంగు మాటలుగానే నాకుఁ దోచు
చున్నవి. ఇట్టి కబ్బంబులు పెక్కులొనరించి వీరు మననాట
వచ్చితెనుంగు బాస రెక్కొన సేయుదురుగాక యని మిక్కిలి
కోరుచు వీరికిం గడలేని బ్రదుకిడ వేల్పుపెద్దం దద్దయు వేడు
దున్నాడను.

ఏలూరు,

20—9—25.

ఇట్లు విధేయుడు,

రాజా. యం. భుజంగరావు.”

పితాపురమునుండి సుప్రసిద్ధకవియగు ఉమర్ ఆలీషా
కవిగారిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

“తే॥ గీ॥ జంగహనుమయ్య సత్క వి సత్య పెండ్లి
కథను రచియించి యాంధ్రలోకమునఁ దెల్లు
బాసకెంతయు పన్నె యువాసిఁ దెచ్చె
నిచ్చలు చదివి కోవిదుల్ మెచ్చుచట్లు.

చ॥ సుదుచి భావసంపదలుసొంపులు నింపుదెలుంగు బాసకు
మెలుగులు దెచ్చువర్ణనలు మేలగుశైలి రసప్రభావమై
పరగు కథాచమత్కృతి ప్రభావము నచ్చునబోసినట్లు సుం
దరతరమైవెలార్చును సతంబును సత్యవివాహకావ్యము॥

పితాపురము, {
19—9—25. }

ఇట్లు,
ఉమర్ ఆలీషా.”

శ్రీ శ్రీపితాపుర మహారాజావారి యాస్థాన విద్వత్క
వులును, శతావధానులు నగు ఓలేటి వేంకటరామ శాస్త్రిగా
రిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

“అయ్యా, మీరనిపిన కబ్బము (సత్యాపివాహము) చేరి
నది. అందందుఁ జదివెచూచితిని. అచ్చ తెలుగుంగయితయందు
మీరొనర్చిన యలవునకు మిగుల నలరితిని. పద్దెములు ముద్దు
గనే యున్నవి. కాని మీరీకబ్బము కూర్పున నెల్లదెసెడలఁ
దొల్లిఁటి తెరువుల బట్టి యరిగియు నన్నిచోటుల నజనున్నను
గొన్నితావుల బండితాలను విడిచివైచుటకు గతం బెటుక
పడదయ్యె.

ఓలేటి వేంకటరామ శాస్త్రి.”

అవధానకంఠీరవేత్త్యాది బిరుదాంకితులును శతావధానములను బ్రహ్మశ్రీ ప్రతాప వేంకటేశ్వరకవిగా రిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

చం॥ జిలిబిలిపల్కులకొ సుకవి శేఖరులెవ్విధి పూర్వముల్లి ర
ట్టులె రసవంతమౌగతిగడుంగడు హృదయముగాగ నచ్చపుకొ
దెలుగున సత్యపెండిలి సుధీనరులెల్లరుమెచ్చ వ్రాసి యాం
ధ్రుల కుపకారముకొ నలుపనో తె హన్మయప్రాజ్ఞచంద్రమా.
ఉ॥ దంపుడుపాటగాఁ గుకవితండము నిత్యము పెళ్ళుపొత్తముల్
పొంపిరివో రచింప ఫలముకొ నమహునె యాంధ్రీకికొ సుధీ
సంపదఁగూర్చగాబడిన సత్యవివాహమె చాలు నారయకొ
గంపెడుగుల్మ-తాల్ గలుగుకన్న ను రత్న మొకండు చాలదే.

బెజవాడ,

ఇట్లు విధేయుడు,

25-10-25.

ప్రతాప వేంకటేశ్వరకవి.

ఉ॥ అచ్చపుఁదేనెసోన ననయంబును వీనులవిందు నేయుచుకొ
హెచ్చిన మంచిపోకడల నెంతయుఁగబ్బములల్లువాండ్రొ పె
న్నెచ్చుల నొందఁజాలియును మేటిగొనమ్ముల కిక్కలైదుర మీ
యచ్చ తెలుంగుకబ్బమురక చెచ్చునవున్ మతితోన మొందితికొ.

ఉ॥ అచ్చ తెలుంగుపాసయరయకొగడు గొడ్డినియందుఁబడెముల్
మచ్చున కల్లగానగును, మానుగ నితటి పెద్దకబ్బముకొ
నచ్చెడుమాప్పి వ్రాయరగునా కడుదిట్టతనమ్ము లేక, యా
లచ్చిమగండుపేర్మిదొరలకొ గలుతకొదిరముంబొనర్చుతకొ.

గుడివాడ,

ఇట్లు,

26-10-25.

జంధ్యాల శివన్న శాస్త్రి.

శ్రీ ర సు .

మ. రా. రా. శ్రీ జవాజి వీరయ్యజమిందారు గారిం
గూర్చిన బహుకృతి.

పంచరత్నములు

సీ॥ ప్రధితమైతగు నిజాం ♦ రాష్ట్రమందుఁజెలంగు
నిర్మలాంచితపూత ♦ సీర వైర,
తత్సరిత్పశ్చిమ ♦ తటమునరాజ్యు
నిల్లూరు నాఁగ పే ♦ రెనయునూరు
గణుతిగాఁచెదరందు ♦ గాంభీర్యసచ్చోర్య
కలితులై తగువారు ♦ కమ్మవారు
వారలందఱిలో జ ♦ వాజి నర్సయగారి
సుతుఁడు ప్రఖ్యాతధీ ♦ యుతుఁడు హితుఁడు

గీ॥ వీరయాభిధధర్మసం ♦ చారుడమరు
రంగయాభిఖ్య వేంకట ♦ రామయాఖ్య
సోదరులు భీమపార్థుల ♦ ట్లూదగమునఁ
గొలువ సత్యావిభుఁడు వీరి ♦ నెలమిబోచు.

శా॥ కంబై యాదిమభిక్షుపాదకటకాం ♦ కంబై సముద్యన్మృగాం
కంబై పిత సుధాపయోధిగత పం ♦ కంబై హసత్పుండరీ
కంబై స్వచ్ఛజల ప్రపూరిత తటా ♦ కంబై చలద్దేవలో
కంబై యొప్పు జవాజి వీరయ యశో ♦ కంబీత్రిలోకంబులన్

ఉ॥ ఒక్కటజర్మ మొందిమరి • యొక్కటమాంసమునొందియొక వే
 టొక్కట నెమ్మలొందితగ • నొక్కట బ్రాణములొందిపుట్టితా
 నొక్కట బాలనుక ఫలము • లొక్కట గైకొనె బొత్తుబిడ్డడే
 దిక్కునబోవునర్థియని • తీసి భరించితి వీరయాహ్వాయా!

చ॥ అడిగినదిచ్చునో మొగము • నల్లనవాల్చు నొకొంతయిచ్చిన
 న్నిడుమల బెట్టునోయనుచు • నెవ్వనివేడగ బుద్ధివోక నే
 దడఁబడుచుండఁగావ్యమువృ • థాజననీయకముద్రాన్యాయం
 బిడియెద నేనటంచను ప • రేంగితవేదిని నిక నుతించెదన్.

సీ॥ ఎందాక నిభమహా • హీనకూర్మవరాహ
 వాహయై యద్ధాత్రి • వరలుచుండు
 నెందాక దిననాయ • కేందుతారాయుక్తి
 నభ్రమండలముఁ జె • న్నారుచుండు
 నెందాక రజితాద్రి • హిమరుక్మీరుటుండు
 గిరిజాసమేతుడై • పరగుచుండు
 నెందాకఁ గమలాక్షుఁ • డిందిరాంగనతో సు
 థాభివీచికల నుయ్యాల లూగు

గీ॥ నెలమినందాకఁ గవితయన్ • దలిగుబోణి
 నీయశోగానమునుజేయ • నెగడుమయ్య
 కూర్మకులచంద్ర దాతృతా • గుణబలీంద్ర
 సారగుణధుర్య జవ్వాజి • వీరయార్య!

ఇట్లు విధేయుడు,

అష్టావధాని, జంగా హనుమయ్యచౌదరి,

వీరులపాడు.

శ్రీరస్తు.

శుద్ధాంధ్రనిర్వచన సత్యావివాహము.

ప్రథమాశ్వాసము.

చ॥ సిరియునునీలయున్ బుడమి చేరి కడున్ దమిహజ్జలొత్తి క.
 ప్పరవిడెమిచ్చి వీవనల బుత్తడిగాజులు గల్లుగల్లనన్
 గరమరుదార వీవ బెనుగారవ మొప్పగ బుజ్జగించుచున్
 బెరిమనుగోర్తులన్ దనుపు వెన్ను డుమాకిడుగాతసాయముల్

సీ॥ చిలువ బెట్టినవాడు జిలువ మెట్టినవాడు
 దయ్యంబుమగడునై తనరుచుండ
 దమ్మిగొట్టినవాడు దమ్మిబుట్టినవాడు
 సైదోడు గొడుగునై జానుమీర
 బుడమిబట్టినవాడు బుడమిబుట్టినవాడు
 సెజ్జయు దండ్రయై చెన్నుమిగుల
 వేలుపున్ మూకయు వేలుపున్ వాకయు
 బంటులై పట్టియై పరగుచుండ

నెవ్వలనువచ్చి కోరినబువ్వ నిచ్చి
చివ్వలనుబుచ్చి పున్నెముల్ ద్రవిత్తెచ్చి
యెవ్వరికి గల్గినిచ్చి మన్నించులచ్చి
ఊర్వుననువచ్చి మాయింటఁజెచ్చుమెచ్చి.

శా॥ వెన్నుండమ్ముగ మేల్మిగట్టునిలుగా బెన్నాపఱే డల్లెగా
మన్నుంజేడియతేరుగాదొలినుడుల్ వ్రాన్వెట్టుగుత్తాలుగా
జెన్నారంబొనరించి జోదుడయివాసికొమ్మాడుపోగ్గేర్చి పెం
పెన్నంగా జగమేలుమేటి యిడలేడే మాకుమేళ్లన్నియుకొ.

సీ॥ పాపరాతొడపులు భస్సుభస్సుమనంగ
లెస్సయాతత్తడి బుస్సుమనగ
రుదురక్కపేరులు రుటరుటలాడంగ
దాల్చినతోల్టటాతటయనంగ
బొమ్మ దేవరతలల్ బొణ్ణుబొణ్ణురనంగ
చేతిలేడియు చెంగుచెంగుమనగ
కొమ్మ యెక్కెడితేజి గోండుగోండుమనంగ
కెరలికుట్టండు ఫీఫీయనంగ

నప్పటప్పటికులికెడు నొప్పులాడి
కొగిలింతలకలరుచు గరముబెరిమ
తోడ నోదార్పుతేడు బల్వేడుకలర
నిచ్చుగాపుత మాకోర్కె లిచ్చమెచ్చి.

గీ॥ పెద్దపొట్టవాని జేర్మిగాంచినదాని
మొదలిదాని గోర్కెలొదవుదాని

మంచుగొండపట్టి మనుచుమీ యని పట్టి
కొలుచువాడ నెపుడు వలచువాడ.

ఉ॥ బంగరుబొజ్జవాడు గడుబాళిజగంబుల గన్న వాడు బ
ల్కుంగనియైనవాడునుడికుల్కుమిటారిమగండుగొల్చువా
రిం గడుబోచువాడు బళిరేయన జెన్నగువాడు బత్రికి
లొంగెడువాడు నాకయితలో దొసగు ల్పడకుండజేయుత

సీ॥ తెలిదమ్మివిరియె కొండళుకుసింగపుబీట
యరిదిరాయంచ యింపైనతేజి
రతనాలగనిబోలు రతితోడికోడలు
నలరుకల్ములబోటి యనుగుట త్త
యింపారుచిల్క చెల్వింపుసంగడికత్తె
తుంటవిల్దాల్పు ముద్దులమఱంది
సింగారపుంబువ్వు చిన్ని జేజేబువ్వు
బంగారుకిన్నెర పలుకుదోడు

గొనబుకైతయు బాటయుగుబ్బచనులు
విద్దెలన్నియుమేనుగా వెలయుమగువ
నలువప్రోయాలు కనికరంబలరుచూడ్కి
నిండువేడుక నామీస నెరపుగాక.

సీ॥ పలిగట్టుమిన్న యెవ్వనిమన్నండని
తొడలపైజేర్చి ముద్దిడుసతంబు
జింకతొల్పటియేని చిటుచెయ్యలనుగాంచి
యుబ్బితబ్బిబ్బగుచుండునెపుడు

గుట్టరాచూలేని కోర్కెలునిండార

గట్టంతయుండ్రముల్ కడగిచేయు
తబిసి తేడవనితో దవిలిపల్కుచుబోవ

నన్ని పొత్తములనింపార వాని

కందునకు దోడబుట్టి చెన్నందు జెట్టి
యితవులకుబాదు నెలుకపై నెక్కుబోదు
పున్నెములపంట గొనముల బూనుదంట
యెవ్వ డవ్వెనకయ్య నే నెంతు మదిని.

గీ॥ మొదల రామునికత బొత్తముగనొనర్చి
కైసరులకందరికి దారి గనుపరచిన
కలుగుకాన్పునిరాబారి గట్టితనము
నెదదలంచెద గడుబత్తి గుదురుపరచి.

ఉ॥ మున్ను తెలుంగుకబ్బములు బొల్పుగజేసిపొగడ్తగన్నయ
నన్నయభట్టు దిక్కనను నాచనసోముని రంగనాథు బో
తన్నను రామభూషణుని నచ్చతెలుంగునుగూర్చినట్టి తె
ల్లన్నను దిమ్మనకదలతు నందము కైతను జిందువందగః

సీ॥ రెండుబాసల గైత గొండాడజెప్పిన
తిరువతి వేంకటేశ్వరులమెచ్చి
చులకనొక్కొందారి బలు పొత్తములుజేయు
వీరేశలింగము సారెదలచి
తెనుగురామాయణంబును నేర్పుమైగూర్చు
వావిలికొలను సుబ్రాహ్మణ్యునెంచి.

బ్రహ్మాండము తెనుంగుబాస గావించిన
జనిమంచిశేషాద్రి శర్మ కేరగి

శబ్దరత్నాకరముజేయు జాణగొల్చి
త్రిపురనేనిరామస్వామి దిట్టబొగడి
మరియు తక్కినయట్టి కైసరులవేడు
వాడ బాసకు మేల్వేయువారలగుట.

గీ॥ చిలువసామికైన దలవంపుగలిగించు
పలుకులందు దేనె జిలుకుచుండు
వాని నొజ్జ వడలి వైకుంఠశాస్త్రిని
నామదింగుదుర్తు ననుపుమీర.

సీ॥ ఎటకేనిబోయి నేనించుకసేపున్న
నరయు జుట్టాలయిండ్లన్నీ దిరిగి
చిన్నతనంబుచే జెడువెచ్చమొనరింప
వలదనిచెప్పు నవ్వారిగాగ
గూళలతోగూడుకొని దోసములొనర్ప
వినజెప్పెజెప్పించె విసిగిగొణిగె
పెరుగునెయ్యింబప్పు వరిబువ్వతోబెంచె
బిట్టుసన్నపుసేలు గట్టనిచ్చె

నిట్టిమాతల్లి లక్ష్మమ్మ నితపుమీరు
దట్టపుగొనంబుగల్గు మాతండ్రొయైన
శేషయనుగొల్చి బత్తితోజెలగిమొక్కు
లిడుదు వారల యప్పులో బడకయుండ.

క॥ అనివేల్పుల వేల్పుల కీ
 డనదగువారలను గొల్చి యల వంగడమున్
 వినుపింతు గూర్చి తోడన్
 వినుడని వినువారి మొదల వేడ్కొని వేడ్కన్

కవివంశానుక్రమణిక.

గీ॥ ఇల దెలుగుసీమ బెజవాడ గలదు దాని
 కెంచ బడమరగా నిర్వదేనుమైన్
 నుండు వీరులపాడన నొప్పుపల్లె
 యందు గలిగిన కొలముల నరసిచూడ.

సీ॥ తెంపును బెంపు రాణింప జాగముగల్గి
 యెమ్మె నొప్పెడువారు కమ్మ వారు
 క్రమ్మి హుమ్మ నుచు బింకమ్మ జూపెడివారి
 గుమ్మ గల్గినవారు కమ్మ వారు
 బూతులాడుట సత్తిజాతరల్ నేయుట
 కల నెరుంగనివారు కమ్మ వారు
 మగువలు మగవాండ్లు తగుపాటుచధివి చ
 క్కగబల్కగలవాగు కమ్మ వారు
 కంతుని బెడంగుగలవారు కమ్మ వారు
 కచ్చిరీని జంకనివారు కమ్మ వారు
 కబ్బములు చెప్పగలవారు కమ్మ వారు
 కడిది నాజూకు గలవారు కమ్మ వారు.

క॥ రంగుగ నాపెన్గమ్మల
 వంగడమున మిగుల వాసి వన్నె జెలంగన్

ప్రథమాశ్వాసము

జంగావా రలరుదు రు

ప్వాంగి జగంబెల్ల యసము పొరలుచునుండన్

క॥ ఆకొలమునందు గలిగెన్

రాకొలమునబుట్టినట్టి రామునిబోలెన్

దేకువగగ్గినవాడై

శ్రీకృష్ణయ జగముల్ ద్విరేయని పొగడన్.

సీ॥ చనుబాత్రాసంగు నాతిని గూలిచినటొంపు

గొల్లచెల్వలగూడికొన్న కంపు

బలుజరాసంధుదాడులకు బారినచొప్పు

చెలులచీరలను దొంగిలినతప్పు

కదుపుల నడవిలోగలయగాచిన నెవ్వ

మేనత్తతోగూడి మెలగురవ్వ

యొరులకుండలలోని పెరుగుద్రావినరట్టు

చలిదిబుచ్చులు దినవలయునట్టు

వీడుకొనియెసు కృష్ణుండు వేడ్కమీర

నెసకమెసగెడు గొనములకెల్లనెల్ల

అసదులకుపెట్టు యసములకాటనట్టు

నైనకృష్ణయ్య నా బువియందుబుట్టి.

క॥ మెప్పుగ నాతడు కాంచెను

గొప్పగొనంబులుగలట్టి కొడుకున్ బుదుల

ప్పుప్పొయెంతటి వాడను

నప్పుయబున్నెములతిట్ట నను వగుదిట్టన్.

క॥ చెలువగు గొడుగు లతనికే
జెలగిరి సుబ్బయ్య వరియు శేషయ నాగ
య్యలు నాగ ముపురు తొలిప
ల్కులు మాడును మన్ననల్వకుంగల్గినటుల్.

క॥ వడముడివలె సత్తువయును
విడిముడియును గల్గి యశమువెదజల్లితగె
పుడుకున్ మానన చాగం
బడరన్ సుబ్బయ్య జగము లౌకాయనగన్.

గీ॥ అందు నాగయ్యగాంచె సంగయ్య వెంక
టప్పయలు నాగ దగువారినొప్పు మిగుల
సీగి బత్తి పెరిమలకు నిమ్మలనగ
నుల్లసిలిమానికములు నాజెల్లువారి.

మ॥ అలశేషయ్యదనరెచ్చున్నెముల పోవై నెమ్మదిగల్గియెం
దలుకన్మాట యెరుంగకే కలిమికింపాచాగమున్ దెంపుద
న్నలమన్ మారటలచ్చినా దనరులత్తుమ్మన్ గడుంజేర్చి యెం
డిలియై జానకిలక్ష్మీనర్సమల నెంతే చాయమాంబగనెన్.

క॥ అమ్మపురు నెలతలకున్
దమ్ముడ హనుమయ్య యనగ దనరినవాడన్
గమ్మని తెలుగున బలు క
బ్బమ్ములు నుడివితిని లేత పరువములోనన్.

గీ॥ తెలగనయు దివ్వునయు నచ్చతెలుగుగూర్చి
గొప్పతనమొందిరని నేను గూర్చుటరయ

కడలి దూకిన యనుమని గాంచియొక్క
కోరియును దూకి పడినట్టి రీతిగాదె.

శ॥ చెలువుడు కృష్ణుడు తలవన్
చెలియొ కన్గొనగ సత్య జీలిబిలి తెలుగుం
బలుకులు కూర్చెడునవి బ
త్తులకున్ జదురులకు నెలమిదోపదె యిందున్.

శీ॥ సత్యపెండ్లినిపుడు చక్కనచ్చతెనుంగు
బాసతోడనేను బల్కువాడ
గాన దీని ముత్తిగాంచంగ మదిగోరి
యింపుమీర వినుతునెవని కనిన.

శ॥ అనదల గాచెడి వానికి
మొనగానికి గొల్లబోంట్ల ముద్దుల మురిపిం
చినవానికి జగములయం
దెనయెవ్వడులేని వాని కీసరు చెలికిన్.

శ॥ దంటయయి నల్వగుడ్డుప
నంటుల దన పొట్టయందునన్ జేర్చిన యా
తుంటవిలుతుతండికి గడ
కంటన్ గనికరము గురియు కరివేల్పునకున్.

శ॥ మట్టాకుమీదబండిన
కుట్టనికిన్ వేల్పులెల్లగొలువందగు నా
కట్టిచెలికాని కొజ్జకు
గుట్టలబ్రతికించి యిచ్చుగొనములగనికిన్.

క. పాలకడలి బాముపయి

జాలగ నిదురించునట్టి జగజెట్టికి మిన్

జాలడుగు దమ్మిబుట్టిన

పోలుపగారాని పున్నెపుం బోవునకు

క॥ పక్కులరాయని దమితో

నెక్కువజేరునకు లచ్చి యిల్లాలుగ బెం

పెక్కిన గేస్తున కుదుటున్

రక్కసి కూటువుల జెండు రారాజునకున్.

క థా పా ర ం భ ము .

గీ॥ కాన్కగా నే నొనర్చెడి కతకు మొద ల

దెట్టులనిన నిరాబారిదిట్ట లంద

రొక్కచోగూడి కతకానిచక్కిజూచి

పెరిమ బత్తియు దవులు ముప్పిరిగొనంగ.

క॥ ఇట్టనిరి సత్య నెటజే

పట్టెను వెన్నుండు దానివా రెవరు కొలం

బెట్టిది పోలెయ్యదియో

గట్టిగ మాకెరుగ జెప్ప కతవరుస మెయి.

గీ॥ వింతయైనయట్టి వెన్నునికలన్ని

విసుగురాదుసూవె విన్న కొలది

కప్పురంపుబెట్టె విప్పినరీతిగా

మెప్పులుప్పతిల్లు ముప్పుదప్పు.

గీ॥ అనిన నతడు పరాశరుం డనెడు తబిసి

కొడుకుహజ్జల నెదలోన గుదురువరచి

వెన్నునిదలంచి ముక్కంటినెన్ని వేడి
వెలుగునకు మొక్కియిట్లని పలుకదొడగె.

చ॥ పుడమినెలంతకుత్తుకను బొల్పగుముత్తైపుబేరులోన నే
పడరెడుమేరువోయనగ నారయముత్తిడుపోశ్శయందుపే
ర్వడసియు నాకనంబలముపైడి హెరంగుదురంగలించు క
ట్టడములచేత నింపెనగుటకొదగు ద్వారకజెప్పనెంతయుకొ

నీ॥ పూవులా ముత్యాల కోరివలా రతనాల
పోవులా యేవాడబొల్పెసంగు
తేరులా వెలిమావుబారులా వెనురాచ
దారులా కడుబేరు సోరుసెరపు
జెట్టులా బంగారు కొట్టులా మగరాల
చట్టులా వట్టు లే దెట్టుగన్న
జింకలా చిల్క గోర్వంకలా పన్నీటి
చింకలా యేవంక జెలుపునూపు

తేటులా ముద్దుకోయిలపాటలా చొ
కాటమైవెల్లు పూవులతోటలందు
కోటలా పేటలా కడువాటమకాట
వీటిగోటెన్న మిన్న విస్వీటికన్న.

నీ॥ కోటచుట్టు నగడ్డ లోటుపాటునులేక
పాటిల్లుపాల మున్నీటిదెగడి
అంది చందురుని కందందజేయగ బోంట్ల
కెందు వీలగుమేడ బిందమొప్పు

నెన్న మొన్న టిచిన్న గున్న యేనుగు వెన్ను
 దన్న మిన్నే టి హెందమ్మల బుబ్బ
 తలపుతో నుదుటు జింకలతోడ వలికరు
 పలితో జల ముసల్పు వారుపములు

తీవలో ముత్తైకోవలో తియ్యగున్న
 మాపులోతమ్మి బాపులతీపులేమొ
 నా వెలుగుచున్న యాటల నాతిమిన్న
 గములు పొలుపందు నందు సింగార మూర.

మ॥ తొలిపల్లల్ నలువొందగాజదివి తోడ్తోతెల్లుతోనంతయ
 బొలుపొనల్లరిగింతు రప్పుడమివేల్పుల్ వారలకజెప్పు
 నలువకవేలుపుటాజ్జబెంజలుప నెన్నంబోలునే సాటిగ
 దలపంగా ముదివాండు పల్లుగమిలో దార్తానుగాకుం

క॥ మెచ్చరురాచకొలంబును
 వ్రచ్చిన గొడ్డంటిబోదు వడి మీరెడు నా
 చిచ్చరకంటిని నైనను
 దచ్చనలాడెదరు పుడిమిదాలుపు లచటక.

ఉ॥ అక్కటనేస్తకాడు జగవంతటచిచ్చము నెత్తుచుండగ
 రొక్కపుతేడు వద్దనడు రోవెలదింబలే నెంతగూర్చిననే
 గక్కసమైనయాబ్రతుకుకాల్పనొకోయనియూనడింతు
 పెక్కిన బేరసారములు నీగియు సొమ్మునుగల్గొకోమట

గీ. అడుగుపుట్టువు లచట జెన్నానుచుందు
 గింజయును డబ్బు తమచేతిక్రింద చాల్పు

పాతరలనిండ నుండగా జీతగాండ్ర
మన్ని చుట్టాల కితవుల కనిప తనిపి.

సీ॥ ఆ రెండుననచెండ్ల కీరెంటికినిజేర
మేమితేడాయేని యెమ్మెలాడి
యీరెంటిపై వ్రేయు మా రెండు తమ్ముల
బట్టిన గండుకావలయునెవ్వి
నాకంతజెప్పెడినోకాని వహ్వారే
ముద్దులూరెడిసుమీ పువ్వుబోణి
యైంతలాడగనేల పుంతజొచ్చినవెన్న
నెదదగుల్కొనువాని నదిమియదుగు

గీ॥ మనుచు నీరీతిపూలమ్ము నన్ని కడల
నెలతుకలతోడ నవ్వుచు నిండుజవ్వ
నంపు నెరజాణలాడు చెల్వంపుబల్కు
లింపులనునింపు వినువారి కెప్పుడందు.

చ॥ వెలవెలబారునట్టితరి వెల్లిదరిం దగు పువ్వువోటలకొ
మెలగినపిల్లగాలి యటమేసినతావులనెల్ల వీటి కొం
దళుకు పసిండిమేడల యదాయదలై నిదురించునట్టి రా
చెలియల మోములందునిచిచెచ్చెరమేల్కొనజేయునచ్చటకొ

చ॥ చదివినవారియిండ్లను వసారల గట్టిన పంజరంబులకొ
బొదలెడు పెంపుడుంజిలుక బోదలుజెప్పెడి కైతలోచవుల్
మదిదనియింపవేరికి బలా తొలిపల్కులహజ్జ లెట్టులకొ
జదువనెరింగెనో కయితజాలెటు లబ్బెసమయ్యెనోకదా.

క॥ ఆవీటికిగాపై తో
 డ్దో వేల్పుంజాల్పునల్ప దోడ్పడుప్రాపై
 ప్రావేల్పుంగమిరాపై
 యావెన్నుండొప్పు బత్తి కంచెడుతోపై.

నీ॥ ఒకవంక బలుడు సాత్యకి బరావరిసింప
 నొకకేవ గదసాంబులొదిగియుండ
 నొకచాయ దనచుట్ట లుబ్బుమిరగగొల్వ
 నొకతట్టువెలవెలందుకలు బాడ
 నొకదెస కైసరు లూని కబ్బముజెప్ప
 నొకజాడ పెనుప్రోడ లుబ్బియాడ
 నొకప్రక్క జెట్టిలు హునరు దెబ్బలుజూప
 నొకట మంతురులేమొ యుగ్గడింప
 నెల్లరికి నింపొసంగుచు నితనికంటె
 కొలువదగువాడు పెరవాడు గలుగడెందు
 ననుచు గొండాడ నాకల్మియన్ను గూడి
 జగము గాపాడుచుండు నాసాగసుకాడు.

నీ॥ కఱకరిగాడు దగ్గఱజేరువారల
 కురక కఱవు దీర నొసగుగాని
 పిటికితనములేదు బిరుదురక్కసిజెట్ల
 విటిచి నేలకుబట్టి చఱచుగాని
 మొఱకుతురకగాడు విటివియా చుఱకుతో
 నెరపల్కులెత్తరిజరుపుగాని
 యెఱిగినవారల మఱచి పోవడు పరా
 మఱకచే మురుపు గన్పరచు గాని

మురియజేయు బదార్థేలగరిత లున్న
యిరవులం దరమగలేక నరుడబెరిమ
నరుముకొని మెరసెడి కనికరముతోడ
గొనములకు నెల్ల నెల్లయై తనరు నతడు.

క॥ జగములనన్నిటి నేలెడి
మగవా డప్వీతి గావ మనియెడివారిన్
వగపున్ నెవ్వయూ రవ్వయూ
తగులాటము లోటుపాటు దగులునె యెందున్.

క॥ అచ్చట సత్తాజిత్తను
పొచ్చెము పొరయింతలేని పున్నెపుగని పే
రెచ్చగ గాపురముండున్
మచ్చింతయులేక రాచమరియాదలలోన్.

చ॥ పెరిమను జవ్వనంబునన పెండిలియైన నెలంతయం దతం
డరుదుగగాంచెగూతునునయా రెయటంచునొరుల్ కరంబున
బుర్రపడి చూచుచక్కదనము న్గొనము న్గలదాని నెందునున్
సరిగనరానిదాని బువి సత్యయనన్ జెలువొందు బిత్తరిన్.

చ॥ తిరమగు కొమ్మెరుంగుగడిదేరినమాటలు నేర్పివల్కు బం
గరునునుకీలుబొమ్మ యొడికంబగు మేన్దల పూవుదీవ యె
త్తరి పసదగ్గిపోని వెలిదామరపూవులచెండు సానపై
నొరసినమానికంబు చెలియొప్పు సేవని విప్పిచెప్పుదున్.

క॥ అమ్మగువ తండ్రియెప్పుడు
నిమ్మున కదనునకువచ్చు నెల్లరకున్ బో

నమ్మొసగి తమ్ములమ్మిడి
నెమ్మదితోగొల్చివారి నెలవులకనుపుకొ.

సీ॥ కొమ్ములగాంచిన గుమ్ము నేమోయని
జడుపుగల్గించును పుడుకుదొడుకు
కావలివాండ్రీట బోవనీయరుగాన
వితయాదలంపగా వేల్పుజెట్టు
పిసినిగొట్టులయిండ్ల వెన నంటుకొనియుంట
జెందరా దెవ్వారు సిరివెలంది
జేజేల తేని బాసియయుండ చటుగాన
దూరమేనిని జేజేరతనము

నీతడే వేల్పురామొదవీగిచెట్టు
నితడే మాపాలిటికి సిరి యీగిరతన
మనుచు పుడమినిగల బీద లలముకొనగ
దనరు సత్రాజితుండు నిద్దా యసమున.

క॥ ఈరీతి నుండగా వన
చేరొక్కంజేమిలేక చెల్లిన నత డె
వ్వారిని మన్ననసేయగ
నేరక నివ్వటిలు నెవ్వ నెవ్వగదోషకొ.

గీ॥ తలచె నిట్లు మదిని కలవానిచెడుచెయ్యు
లైన తెలివిగలవియై తనర్పు
లేనివాడుపుడమి లేనివాడనుమాట
నిచ్చనెంచి చూడ నిచ్చలంబు.

చ॥ కావున తమ్మి కొమ్మ చెలికానిని గూరిచి కొల్చి తక్కువై
పోవనిమేటిసొమ్ముగని బొందెదగాక యటంచునెంచి యా
లావరిచానకున్ మురువులన్ షురిపించెడు నుద్దుబిడ్డకున్
దీవనలిచ్చి యిల్లవలె తెంపును బెంపువలంపు నింపగన్.

గీ॥ కదలి చనిచని గండుతుమ్మెదలు బొదలి
రొదలుజేసెడి చలువపూపొదలుగలిగి
మదికి నింపొదవించు గమ్మనగుతావి
రా నిరాబాదులు దెడి కోసలోన:

సీ॥ మున్వన్నె మెకముల ముత్తైదువలపిండు
పసులదూడలకు పాలాసగుచుండ
జవ్వాజిపిల్లుల పువ్వుబోడులు కూర్చి
నెలుకకూటువులతో నెలమినాడ
మెకపురేడులపిల్ల లెకసక్కెములతోడ
జింకబోదలగూడి చెలిమిజేయ
తోడేళ్ళగుంపు సంతోసంబు గనికరం
బెనయంగ మేకల ననగిపెనగ

పులుగురేడులు పాములు గలసి మెలసి
తద్దయునుగౌరవంబున దనరుచుండు
తబిసియిరువొకదాని సత్రాజితుండు
గాంచి యిది మంచిచోటని యెంచె నెడద.

చ॥ వెన నటనిల్చి పూన్కిసరవింగన నొక్కట గొల్పుచుండె నా
కసమునవెల్గుమానికముగార్కొనుచీకటిపీల్పు మొక్కినన్

చ॥ కావున తమ్మి కొమ్మ చెలికానిని గూరిచి కొల్చి తక్కువై
పోవనిమేటిసామ్ముగని బొందెదగాక యటంచునెంచి యా
లావరిచానకున్ మురువులన్ షురిపించెడు నుద్దుబిడ్డకున్
దీవనలిచ్చి యిల్లవలె తెంపును బెంపువలంపు నింపగన్.

గీ॥ కదలి చనిచని గండుతుమ్మెదలు బొదలి
రొదలుజేసెడి చలువపూపాదలుగలిగి
మదికి నింపాదవించు గమ్మనగుతావి
రా నిరాబాదులు దెడి కోనలోన:

సీ॥ మున్వన్నె మెకముల ముత్తైదువలపిండు
పసులదూడలకు పాలాసగుచుండ
జవ్వాజిపిల్లుల పువ్వుబోడులు కూర్చి
నెలుకకూటువులతో నెలమినాడ
మెకపురేడులపిల్ల లెకసక్కెములతోడ
జింకబోదలగూడి చెలిమిజేయ
తోడేళ్ళగుంపు సంతోసంబు గనికరం
బెనయంగ మేకల ననగిపెనగ

పులుగురేడులు పాములు గలసి మెలసి
తద్దయునుగౌరవంబున దనరుచుండు
తబిసియిరువొకదాని సత్రాజితుండు
గాంచి యిది మంచిచోటని యెంచె నెడద.

చ॥ వెన నటనిల్చి పూన్నిసరవింగన నొక్కట గొల్పుచుండె నా
కసమునవెల్గుమానికముగార్కొనుచీకటిపీల్పు మొక్కినన్

వేయిచేతులుగల్గి వెల్లుచుండు నెవాడు
 యెవ్వాడు బలుకోర్కె లిచ్చువాడు
 ముక్కంటివలపలిచక్కికన్నె వ్వాడు
 యెవ్వాడుసోకుల నేర్చువాడు

పండుగుల బాముచే బట్టుబడెడ్డువాడు
 నరయ తొలిపల్కులకు బెట్టెయైనవాడు
 సుకము లందరి కీయగా జూచువాడు
 ఎవ్వ డవ్వాడు నాకోర్కెలిచ్చుగాక.

గీ॥ పగలుగావించువాడు సోకుగమిసూడు
 దొసగు చీకటివేటాడు దొడ్డరేడు
 నన్నుమన్నించు కోరికలన్నినించు
 ననుచు పలుపుంతలను వేడుకొనినయంత.

గీ॥ తమ్మి చెలినంగడీడు సత్రాజితునకు
 కనికరమున శమంతకంబనెడు గొప్ప
 మానికము నింతవెలయనరాని దాని
 దీసికొని వచ్చి చూపి యీతీరుపలికె.

గీ॥ దొరక దియ్యది జేజేలదొరకునైన
 కడలియల్లునికైన ముక్కంటికైన
 గట్లనిలచిల్వరాతలకట్లయందు
 బుట్ట దిది యున్న నెవ్వయువట్టులేదు.

సీ॥ ఇదియున్న వారల కిచ్చుబంగారంపు
 నాడెముల్ రోజుకు నాల్గుపుట్లు

ఇదియున్న వారల కిచ్చు సుకంబు ల

వ్వారిగా వారల వారలకును

ఇదియున్న వారల కిచ్చు యసంబుల

పెండు విన్నను చుక్క లుండువరకు

ఇదియున్న వారల కిచ్చును బిడ్డల

మనుషుల నిక జాలు ననెడువరకు

పాసగ దలదాల్చి యోలగంబునకు జనిన

మంచిచెడుగుల నేరి చూపించి తగిన

దారినడిపించు దొసగు లెంతయు నశంచు

దీని కెనగాదు వేల్పురామాసికంబు.

క॥ ఇది తలదాల్చిన నాతడు

గదుముక్ జీకటులగుంపు గార్కొను వాసిక

బదితలలవాని బలగము

పదితేరులవానిపట్టి పడగొట్టినటులే.

సీ॥ ఒకటవాకిలియంచు నొప్పైనగోడ కెం

తయు మోము నొవ్వగా చూచుచుండు

రొకవంకపెద్దనీటి కొలంకువని చెంచు

బట్టవై బెక్కికొల్పెట్టు చుండు

రొకచోట గడ్డెయం చొగి గూరుచుండు సుం

బరముతో జని క్రిందబడుచునుండు

రొకచెంత వెలజంతలుండిరంచు కవుంగి

లించి సిగ్గున దలపంచుచుండు

రీ శమంతకమానికం బెవని యింట
నుండునో వానియింట యేపొందు పోడ
తైన జదువరులైన రేండ్తైన గాని
దీని గొనియాడ జ్వలతేని తరమె.

క॥ అని పల్కుచు వినురతనము
కనికరమున రతనమీయగా గైకొని యొ
య్యన మ్రోక్కి సంతసంబున్
బనుపడ దనయిల్లుజేర బయనంబాయెన్.

క॥ ఇచ్చటికత యిట్లుండగ
నచ్చోటన్ సత్య వెన్నునందలి గొనముల్
మెచ్చందగు నందంబును
నెచ్చలిగమి నెప్పగా వినియె దగులూనెన్

చ॥ తగులము నాడునాటికి నెదన్ జదురల్ బొనరింపనెంతయున్
బెగడివితాకుజెందుచెలిబిందముగాంచునొకోయటంచు లో
దగిలెడు సిగ్గుచే బయికి దా గననీయక దాచుచుండు న
మ్ముగుదకుకంతుగాయడియు మోపగుసిగ్గునవంబుల త్తరిన్

ఉ॥ ఒంటరిగూరుచుండి మరుడు తలపెట్ట గలంతబారి వా
ల్లంటిదలంచు నిట్లు మరుకాకల కోరునజాల చుట్టువా
ల్లంట కరంబు నన్ను తనదాపున జేరిచి బుజ్జగించుచున్
జంటియబోలు మోవి చవిజూడగనిచ్చినదాక నెంతయున్

సీ॥ అదటుతో జని వెన్నునదిరించి యెదయందు
నుదుటుగుబ్బలు బిగ్గనదుము తెపుడొ

సింగారముంగారు చెంగావి నునుమోవి
 పానకంబూని నే నాను టెపుడొ
 చికిలద్దములనేలు చెలువుని చెక్కిళ్ళు
 చెలువుమై ముద్దాడ గలుగు టెపుడొ
 తొలుకారుమబ్బు సొంపులు గుల్కు మరునయ్య
 నిండుకొగిటిలోన నుండు టెపుడొ

కొల్చువారల కోర్కెల గూర్చుగిడ్డి
 వేలుపున్నాకబుట్టిన మేలితాపు
 లైనకరివేల్పు హజ్జలబూని కడిగి
 తనరు నీటిని నాతల చాల్చు టెపుడొ.

ఉ॥ కన్నుల కర్వుదీర దనుకంబున నాతని నవ్వుమోము నే
 నెన్నడు జూతు వీనులకు నింపులు నింపెడు వానిపల్కు లే
 నెన్నడు విందు వేడ్క లిగురించగ గూర్మి గవుంగిలించి న
 న్నెన్నడు దన్పు గంతు నికనెన్నడు బంటుగ నేలుకొందునో

సీ॥ కరివేల్పు నొసలిచందురు తేటగాంచక
 తగులుపెంజీకటి తలగుటెట్లు
 బలురక్కసులగొంగపలుకువానలులేక
 నీ విరాలపుటగ్గి బోవుటెట్లు
 సరిలేని దిట్టవాతెరలేనె యనుమందు
 జెందక మైకాక డిందుటెట్లు
 మరునయ్య కేలుదామరతూండ్లు లేకున్న
 బట్టి కోర్కులమోపు గట్టుటెట్లు
 జెలగి కంతుండు బరపు పూజిలుకు గముల

నడ్డగించగదేయని యచ్చెలుపుని
పాలనెరిగించగా నొండ్ల బంచుటెట్లు
పంచకుండిన నామేను బట్టుటెట్లు.

ఉ॥ ఆతనివాతెరం గదిసి యల్లన నానగ బిల్లగోపి ము
న్నే తరినేమిసల్పెనొ బలీ నెరిచెక్కులపై జెలంగగా
జేతులనెన్ని పున్నె ములు జెనెనొకో తొలి గొండగోగుపూ
వ్రేతలు నేమి నోచిరాకొ వెన్నునితోడనుగూడియాడగన్

ఉ॥ ఇంపునుసొంపునుం గలిగి యెమ్మెదనర్చెడి వన్నె కానికెన్
రంపెయనంజెలంగు నొకతాగనుగూరిచి యందచందముల్
బెంపునుగల్గు కన్ని యకు బిగ్గరనంటిడు బెంకెనొక్కనిన్
గొంపలుగూల్చుగా నలున కూశతనంబులకెల్ల నెల్లయై.

ఉ॥ తావులు కుందనంబునకు దాపురమైనటు లించునందు బల్
పూవులుబండ్లు గల్గినటు బొల్పగు చక్కదనంబు రంగునున్
గోవెలకబ్బినట్లు కులుకుంబలుకు ల్కురువైన యంచకున్
దావలమైన యట్లు నను దప్పక వెన్నుడు గారవించినన్

సీ॥ బంగారు తగటుదుప్పటివాని నావాని
గావించగదవమ్మ గంగనమ్మ
బలునెమ్మి కుంచె యశాదలవాని నావాని
గావించగదవమ్మ రావలమ్మ
సుడివాలు సంకుదాల్చెడువాని నావాని
గావించగదవమ్మ గంటలమ్మ
ఎనలేనివాని చక్కనివాని నావాని
గావించగదవమ్మ గగ్గిలమ్మ

వైడి రతనాలసాముల బరగ నిత్తు
 పసుపుకుంకుమ తెల్లనిచసనములును
 కప్పురము గంధమును మీకు నప్పగింతు
 నాదుమగవాని జేయరే నల్లవాని.

క॥ అని యెదగుందుచు నుండగ
 దనకడకున్ వాణినాగ దనరెడు చెలి రి
 వ్వన వెన్నవైపుగా జని
 కనులకొనైదమ్మిదోయి గట్టిగమూయక.

క॥ ఉలికిపడి పిదప గనుద
 మ్ములు మాసిన మగువపేరు బొల్పుగ చెలియం
 గలుగుటకై మదిలోపల
 దలతుక జెలికత్తెనాగ దనరెడు వాణిక.

చ॥ అనిన నెఱింగెనంచు జెలియంతట జేతులుదీసినన్ గనుం
 గొని చెలియా నినుకొదెలియుకోరికబల్కువెలంది వేడుచుం
 డినతరి నేలవిప్పితన నెచ్చెలితెల్వకి సంతసించి లో
 దనపొరపాటు గూరిచి వితాకుపడక సరిగాంచి రివ్వరుక.

ఉ॥ అంతటసత్యమోము కనులందముచందము విన్నవోపుటల్
 మంతగు నాటపాటలను మాని కలంగుట గాంచి లోన నే
 వంతయు లేక యిట్లు బలువన్నెలు చిన్నెలుడిందియుండ దీ
 జంతయటంచునెంచిపెలుచన్ బలికెన్ జతగూరుచుండియున్

చ॥ చెలియయిపెల గుందెదవుచెప్పుము నెచ్చెలులెన్నరైన పెన్
 గలతయొనర్చికో యొగులు గారియపెట్టెనొ లేక తల్లి నీ

కలమట జేసెనో యెవఁకైనను నీపయి నీసుగల్గెనో
తలిరులవిల్లు బూములికి దాలిచి కంతు డలంతబెట్టెనో.

సీ॥ బంగారు జలతారు పట్టుచీరెలు వేన
వేలు చిల్కలయందు వ్రేలుచుండ
రహిమించు పైఠిణీరవికె లిచ్చకొలంది
ననువైన పెట్టెల నదిమియుండ
సొగసైన సొమ్ము రోజున కొక్కరీతిగా
గట్టించి బరిణెల బెట్టియుండ
గమ్మకస్తురియు గందమ్ము పున్ను జవాజీ
మేలి చెక్కడపు డబ్బిలనుండ

పట్టెమంచాలు పరుపులు పల్లకీలు
జాళవాగిండ్లు మించు టద్దాలు జెండ్లు
నాటచేడియలును పనిపాటవాండు
గలుగ నీవిట్టు లలమట నలగ నేల.

క॥ అని నెచ్చెలి పల్కిన విని
తన వది కొర్రెలును సిగ్గువడబా టొదవిం
చిన నేమియనక పెనుద
వ్వునకుఁ జేటెత్తు సిగ్గు బొరలగ ననియె

గీ॥ మూడుజగముల బోటులతోడ గూడి
యొప్పుగా జెప్పుకాని పల్కుండదరయ
గాన దెల్పెద నీకు నిక్కంపుమాట
వినుము మేల్కీళ్ల చెలులు పాల్గొనగవలయు.

చ॥ చీలుకవజీరు పూములికి చెచ్చెర గైకొని నాయెడన్ హా
హళియొనరించె తాళగలనా యెలనాగల నాము మీర
ట్టలయగ జేయ నాపనియటంచు కడంక నడకంజేసెడున్
వలమురితాల్పుజేరి తెరవా తరువాయి యెటుంగజెప్పె

సీ॥ మురుపుమేన్దలవాని నెరిమించు నెరమించు
నొరయించు సిరిగూడియుండువాని
నునుపుజెక్కులవాని ననతూపులననోపు
కనుచూపులను సొరుగాంచువాని
బలుపువ్వుటమ్మలు గలవాని గలవాని
గలవానికొడుకుసొంపొలుకువాని
యెగుబుజంబులను జెన్నగువాని నగువాని
నగువాని కెమ్మోవి సొగసువాని

మేటియగువాని రక్కసికూటుపులను
గోటమీటెడువాని జమ్మేటియసట
డంబుమీరంగ జేయుపుట్టంబువాని
గలుపగదవమ్మ నామేను నిలుపవమ్మ.

క॥ అని తనచెలి పల్కినయం
తన సత్యకు ననియె నింతతహతహ జెందం
బనియేమి గొల్లబోంట్లం
దనియించెడువాడు నీకు నొకరుగాడే

శా॥ నీవాల్చాపులు నీదుముద్దుమొగమున్ నీలేతనవ్వుంబసలే
నీవాటంబగుగుబ్బచన్నుగవయున్ నీమేలికెమ్మోవియున్

నీవేసంబును నీదుజవ్వనము నీనెమ్మేని సింగార మా
హా వెన్నుండుగనుంగొనన్ని లుచునే యావంత సేవేనియున్

సీ॥ వలరాజు పువ్వుటమ్ములకు జిక్కని దిట్ట
తమిజెందనట్టి గొనముల పుట్ట
తలయాచి యెద మెప్పువలను గాంచనివాడు
గడువిరాళికి బాలుపడనితేడు
పలుకరించగ నాసపడని రాకొమరుండు
నవ్వనుంకించని జవ్వనుండు
చేసన్నలనుపనుల్ సేయ సెంచనిజాణ
పలికినంతనె రిచ్చపడనిగాణ

కులుకుచూపులు జూడని కోడెకాడు
మదిని యువ్విళులూరని చదురుకాడు
లేడుగద నిన్ను విని కన్నపోడలందు
వెన్నుడాగునె నీలాగు విన్నవింప.

చ॥ అని చెలినూరడంబలికి యమ్మరొ నేనిక నల్లనయ్య యుం
డిన పటికంపుమేడను కడిందెకడాని మెరుంగు మెట్లదా
రిని జని లోనికిం దరిసి రివ్వున బెన్నెలిపట్టు పాన్నుపై
దశరుచునుండుసామిగనువమ్ములకుడనివారగాంచియున్.

గీ॥ అంతిపురిలోని వెన్నునిల్లాండ్ర నెల్ల
నెడముగా జేసి యదను గావించిమించి
మించు నీసోరునెల్ల గుప్పించి తమిని
ముంచితేలించి యిటకు రప్పించుదాన.

క॥ చూడుము నా గడుసరితన
మోడకు వాడకుము తెగున నొంగిన్ వదిలొ
జూడకు మిందుల కొరులక
వేడకుమని వేడలె చోకి వెన్నుసి కడకుక.

క॥ అసి చెప్పిన విని యతనిం
గనుగొని శౌనకుడు మొదలుగాగొ వారల్
పెనుబత్తి సత్య యను నీ
ననబోడి యరలికతక వినక నలతుమనన్.

ఆశ్వాసాంతము.

క॥ వినినన్ బాడిన గొల్చిన
గనినక మొక్కిన చనివుగావించిన వి
ల్చిన వేడుకొనిన గూడిన
జనువున వన్నించువాడ జగముల తేడ.

అచ్చ తెలుగు కంద గీత గర్భ చంపకమాల.

చ॥ ఇల సిరినేల్లొరా జగము లేడైరగావగ జాలువాడ ది
ట్టల వలతీ కడుం దగుకడానిపటంబును దాల్చుతేడ యె
మ్మెలునరుదారగామిగులుమే న్నెరుగొప్పెడిమేటిపోడి మె
ప్పుల బరణీ కలం పగను బొల్చెడు సొనుల చంచురాయడా.

గర్భ కందము

క॥ సిరి నేల్లొరా జగములే
డైరగావగ జాలువాడ దిట్టలవలతీ
అరుదారగా మిగులు మే
న్నెరుగొప్పెడి మేటిపోడి మెప్పు బరణీ!

గర్భ గీతము.

శీ॥ జగము లేడైరగావగ జాలువాడ
తగు కడానిపటంబును దాల్చుతేడ
మిగులు మేనైరుగొప్పెడి మేటిపోడ
పగనుగొల్చెడు సోకులవంచురాయ.

చంద్రవర్మవృత్తము

చుట్టువాల్ మిగుల సొంపు గులుకుసేల్
దిట్టయాల్ మెరుగుదేరు నలుపుడాల్
మెట్టజాల్ తళుకు మేడగములచాల్,
వట్టు లేక గలవాడ బలియుడా.

శ॥ గొనముల కిన్నగు జంగా
హనుమయ గావించినట్టి యచ్చతెలుగునన్
గొనబారు సత్య పెండ్లిం
దనరున్ దొలిగొక్క యిది యనన్ జెలువారున్.

శ్రీరస్తు.

శుద్ధాంధ్రనిర్వచన సత్యావివాహము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

క॥ సిరులకు నిరవగువాడె

జరిజేరినవారి కిదియె వని నోడె.

కరకున్రిక్కనిసూడె

నెరిజగము నేలుపొడి నేర్పునాడె.

గీ॥ సూతులను, నర్హులొక్కటి నుడవలెన్

వాణి తనయింట కేగెడువరకు నెమ్మి

చెలయమొగివట్టి ముడివడగ నలుకలెన్

బడియె బడవొకటి యిందొకటి బడెన్.

క॥ పడమటి వెనయను పడలి

గడువేడుక బెండ్లియగుచు గడువలెనె

ల్లొడుపున జగ్గిన బుక్కె-

పొడియన నెరుపవర గంజ బొరలన్ బుడమిన్.

ఉ॥ పేర్కొన చిమ్మటన్ జముని, నెన్నుని, నాటుకలొండ సోకులన్

మార్కొనియెన్దులన్ జమునమాళగు చేపకట్టు గామన్

దార్శ్ని కస్తురికా మిగులచట్టపుమబ్బును గెల్చియెంతయున్
గార్కొనుచీకటుల్గివిసె గన్నులు గన్పడకుండ గాటమై.

గీ॥ అంత సత్యయు నెంతయున్వంత సుంత
నిదురజెందక తనమది గుదురుకొనక
పువ్వుటమ్ములయెకిమిని పోటువలన
దత్తరముబొందు వీడ్వడు తాల్మిగుందు.

ఉ॥ కుయ్యిడుచున్న దాని విరికోలలనేయకుపూని యింక నీ
నెయ్యముచాలుగాని తరి నీడియే యని యెంతువేని మీ
యయ్యకుజెప్పి నీదుపొగరాల్చెద దుశ్రకు పొంగినట్టిపాల్
పొయ్యికిబాలుసుమ్మమదిబొంగకు క్రింగకు చిన్న పోలిక

గీ॥ పూవిలుతుడేడ పెద్దనిప్పుకలతోడ
నెదనిటులుగాడ బలుముల్కు లేయుటేడ
కంతుడవుగావు నాపాలిదుంతరౌత
వీవుగాకున్న కనికరం బింతదవ్వె.

క॥ ననబోడుల నొప్పించుట
మొనగాని తగంబుగాదు ముమ్మొనవాన్
ల్గిన జోదువంటి వానిక
గని తాకుము నీబడాయి కనుపడు నచట.

క॥ సిరిగల్లు దొరకొడుకు నని
గరువంబున గ్రిందుమీదు గానక బెలుచ
గరితల గారించెద విది
దొరకొడుకులకుండ దగిన దొడ్డతనంజె.

ఉ॥ బంటుతనంబుజూపెనప్పుమాన్ నుదానంబునందుబోయె ను
 క్కంటినిమారుకొన్నపుడు కలిచివేర్చెను బూదిజేసినా
 డంట తలంచిజూడ బువ్రటమ్మలు తుమ్మెరవాల్పుటన్లైయున్
 దుంటలవిండ్లు వైకెగయు తుంటిమూకలు జంటలేవొళ్ళో

నీ॥ వేడితో వాడితోద్దోడ జేసెనవె నీ
 వారుచందులు పెట్టచాలుగాను
 తియ్యనిచెరుకు చేతినంది జడివెంట
 వొప్పునే నీలలు పట్టిగాను
 జుమ్మనుతేంట్ల టంటమ్మనిడించెన
 వేర నీగొనయ పెట్టెదెందూర
 వెసమీర గసిదీర నునురు లుండెచ్చెన
 నీవాడిముల్కులు నేగలేయ

పువ్వుబోడుల కొప్పుల బూక్కిమీ
 రవ్వజేసెన విడిదేలిరానానకము
 ముప్పుతిప్పలు బెట్టెదే తప్పిరిగదే
 పిన్నవే యింక నీమేను ప్రేలిపోను.

గీ॥ అనుచు నీరీతి గనికరంబునన వొరంగి
 తిట్టుచున్నంత దూరుపువ్వుపడంత
 చలివెలుగు రాక విని చురల్ చక్కజేయ
 దీయు వెలిదువ్వెనన దూర్పుతెల్పుదోచె.

నీ॥ వగబాసియున్న యాల్మగలరాముడినేయ
 బరతెంచు మరుచుట్టు వాలనంగ

నెరజన్వనమున జూపనియా నెలంతుక

మురుపుగారెడు ముద్దుమోమనంగ

ఆకసంబను గోడయందు రాతిరియను

మూద్ధరాలిడు నిల్వు టద్ద వనగ

వేల్పులెల్లరు గూర్చి విందారగించుచో

నెరిమించు వెండిపల్కెర మనంగ

కోర్కులూరించు తెలివందుకుండ యనగ

జాల్పుతేజు లనియెడు బెజ్జములు గల్గి

చల్లదనమును జల్లించు జల్లెడనగ

నింగి గనుపట్టె నపుడు రేసంగడీడు.

శీ॥ జగములన్నియును ముంచగనొప్పుతరిని యే

పారి పైవచ్చు మున్నీరనంగ

రేనాతి నెలయను తేనికి వలపుతో

గట్టనిచ్చెడి తెల్లపుట్టమనగ

చందురుండను షెరుగుం దివ్వేచేనొప్పు

పాలగచ్చుడు నాటపట్టనంగ

మల్లెపువ్వులుదాల్చి మంచిగందమలంది

నగుచుండు మగువల సొగసనంగ

రెల్లుపాలను వెలిదమ్మ మల్లె మొల్ల

వెల్లి జాబిల్లి పూసిన యుల్లి వెల్లి

మొల్లముగగెల్చి చీకటి నెల్లబీల్చి

నిందువెన్నెలదగె పిండినెరపినట్లు.

గీ॥ కంతు పెను బాణిలో బడి యెంతో కలత
బారికుందు సత్యయశ్రుడు గోరుచుట్టు
వైని రోకటిపోటు కై నడిసి నగ్గి
గురియుచును మంటవెల్ల చందురని గాంచి.

క॥ అల్లునికి తోడుగా జెను
బల్లెంబులు బూని పాలుల బాముల బెట్టన్
మెల్లగవచ్చితె బెద్దలు
చెల్లముగా గన్న మోము తెలుగుబడికచా.

క॥ పుట్టితి సిరి తోడై తో
ల్పట్టిగ బాల్కడలేజగముబందుగు పుట్టిక
దొట్టితి వెన్నుని వుడిదివి
కట్టా నీవిట్టు జేయ గాచనరె యొరల.

చ॥ గురుని పడంతితోడ గవగూడినవాచన టంచు తోన చా
నెఱిగియునెత్తికెక్కుమనె నింతుల నిర్వారి నుట్టి కొంకకే
మురియుచుమిత్తిగొంగతుది మోస మొనరెచ్చెడుదుం నగీంద్రమన్
గరితలు తల్లులైన వెలక త్రియలుం బలె గానుపించరే.

క॥ సిరితోబుట్టితి నని లో
గురుతెరుగక యంద్రు నిన్ను గొప్పగు విగమ
త్తరి దరికొనగా బుట్టిన
వెరవరి విది నీక చెల్లు వేరన నేలా. •

సీ॥ కడలిబెంజిచ్చు సాపడి సుంతమేన్వెంచి
విసముతోడను బయల్ వెడలివచ్చి

చిచ్చరకంటి పై శీక నట్టిటును బొర్లి
 గాహుకేతువుల కోరల మెలంగి
 నెలనెలకును వేడినెలవు జెల్మిని జేసి
 పాడుపుగొండను సెగ లడర బెరిగి
 కడుకాకచే దెల్లబడు జబ్బునను దూలి
 పడుచు బలుతెట్లబడుచు ముదిసి

నట్టి నీవెట్టి వారల కరసిచూడ
 జల్లదనమిత్తు వనుమాట పొల్లుగాదె
 తెలిసి తెలియక నిను జలివెలుగటండు
 నిక్కముగ మింటనిప్పులు నెరపుతేడ.

గీ॥ వినముతోబుట్టి మిగుల గక్కనముదోప
 దండినిగలంచి తమ్ములదాయ వగుచు
 పగలొనర్చెడివాని పెకబ్రాపుజెంది
 చల్లగా రేయిద్రొమ్మరి జారెదార.

క॥ అనికంతుం గలుచలగా
 యని దూరుచునుండ జల్లనగు తెమ్మెర మె
 ల్లనవీవ నయ్యదన నది
 యును వినమై నిప్పుగాడ్చొకోయనదోపకా.

క. వలినాలిగాలి నన్ని టు
 చలనన గారించ నీకు జనునే నీపెం
 జలువతనంబున కిమ్మగు
 మలయంబునబుట్టు వెందు మాటితివొకదా.

గీ॥ చెడుగునకు నే న్నకాడు బలం బునును వలయు
 నన్నటుల నగ్గితో నే న్న మహార జేసి
 జగములేర్పు నిన్ను సుమల పరిగెనెంచు
 వితము విత పండ్ల చెట్లను విరచుచును.

ఉ॥ పాములచేత మ్రొంగబడి బస్సనిగూనిన బేసనిపంబు నిన్
 బ్రాహ్మగట్టెటపచ్చి యదియాయన బానిస ముండ్లకెట్టి పే
 రావని తోటలకొ జెరిచి హాయన గొంగుల లేగొట్టునీ
 తో మరియెవ్వరీడు బలుదూరునుకుం బనులందు నెట్లరే.

క॥ ఈరీతి దిట్టుచుకొ నును
 బారింబడి కలగుచుండు వైదంబుగ గొ
 క్కోరోకోయని కాపుల
 పూరిండ్లకొ గూసె కోడిపుంజుల గుంపుల.

సీ॥ వేవెల్లురాకను విని సంజదిద్దిన
 ముత్యాలసాపట బొట్టనంగ
 తరిరేడు రేనెలంతను పెండ్లిగొడుక్కట్ల
 తళుకులునత్రనాల బాళియనగ
 చాయయకబోటి మెచ్చగబ్రాహ్మసంపు చొ
 క్కంపుటొదలదూనిన బాంగ
 దూర్పనుచెలి యుబ్బితో నైకదొడిగి పె
 ట్టిన మగరాతి గుండీయనంగ

పట్టపగలింటి రాజురా బయనమైన
 పొడుపుగుబ్బలియను చిచ్చుబుడ్డిగాల్ప

రివ్వుమనితొల్తలేచుపెన్ రవ్వయనగ
నక్కజముమీరగా వేగుజుక్కవొడిచె.

చ॥ తెలతెలవారె దూర్పుదెస తెమ్మెరమెల్లవీవజొచ్చె ది
వ్వెలసొబగంతయుం దరిగె జేర్మిబులుంగులుగూళ్లనుండియే
కలకలలాడె నింపుదొలుకన్ విను జవ్వనిమేన గప్రిపున్
గలపమలందిన ట్లమరె గల్లుమటంచు జగంబు మేల్కొనెన్.

సీ॥ తమ్మిపూబోడికందము వింతగావచ్చె
రేవెల్లురాల నీర్నిలువజొచ్చె
జక్కుపలొండొంటి జతగూడుటకుమెచ్చె
నిరులకు దెసలేక నెందుదొచ్చె
చెనటిచేడెలకుమోమున నెవ్వగలునచ్చె
గడలెల్లదెల్వ జొక్కముగహెచ్చె
జివురుటాకులనున్న యివవంతయునువిచ్చె
వెస మరుం డించు విల్విడిచిపుచ్చె

గలువపసలొచ్చె పురిపుల్గుగములువిచ్చె
జడుపుదొంగలమైవచ్చె జగమువెచ్చె
పారులనుసంజవారెచ్చెడి పనులుత్రచ్చె
పొడుపుగుబ్బలివై బొద్దుబొడిచివచ్చె.

గీ॥ గుడుసుకైదువజోదు మేల్కొల్పువాండ్రీ
పాటలనుబద్దెముల దెల్లవారుమున్న
లేచి తరిచెయ్యలనుదీర్చి లేతజన్వ
నంపుచెలీనోర్తు నుడులదేలింపుచుండ.

సీ॥ ఒకముద్దుచెలిదిద్దె నొగి సన్న నావంబు

నొకకొమ్మ నెరతవ్వు నొసగెచుట్టి

• యొకబోటి వలెనాటు నొప్పుగా సరరించె

నొకనెలంతయలంత నునిచెపోగు

లొకజంత కడువంతలొలుకు దస్తీనిచ్చె నొక

మించుబోడి పేరుంచెమెడను

నొకతె కైదువుసంకు హెయలుగా గుదిరించె

నొకముద్దురా లద్ద మూనె నెదుర

మంచిరతనాలపీటవై మగనినిల్పి

యెన్నియో చెయ్యలను మురియించి రప్పు

దెలమి నొకపెండ్లియగువారి కిన్నియుండ

నేమియనవచ్చు వెన్నునియంపుసొంపు.

ఉ॥ అప్పుడు వాణి సత్యకడ నాడినమాటలగూర్చి యెంతయో

యెప్పుడైతే చెల్వమున కొప్పుగువేసముబూని సొంపునై

జిప్పిలసన్న చక్కెరను జిక్కనితేనియబూలచెండులక

గప్పురపుక విడెంబులను గానుకగా గొని వెన్నుసింగనక.

గీ॥ పయనమాతోడ నెదురైన పండ్లగంప

గాంచి మదిలోన బొంగి రొక్కంబొసంగి

యేరుకోల్పండ్లుగెకొని యింపుమీర

మరునిగన్న య్యదేవిడీ కరుగునంత.

ఉ॥ వాసిదలిర్చు వాణిగని వాటికావలిదారు దవ్వుగా

మోసరిలంగబోవు చెలి నొప్పుగగాంచిన వెల్లింనుగుల

బోసెనుతొండముల్ పయికిబూసిచి చల్లనినీరు రివ్వునన్
దోసిచనన్ నెలంత యిసిరో యివి మాచెలిపాలివన్న టుల్.

గీ॥ ఇట్లుచని యేడకేగెన వెద్దిగోరి
యెవరికడ కెవరితెవు నీ విటులరమ్మ
టంచుబల్కెడు తొత్తులగాంచి వారి
నేవియో మంచిమాటల నితవుపరచి.

ఉ॥ పూచిన మల్లెతీవియలు బూనికగాగ గడాని మెట్లపై
దాచెడియెట్టితమ్ముల నదల్చెడి యడ్డల బల్ బెడంగు లా
హా చలివెల్గురాపణకులందున వెన్నుని మేడలచ్చికెం
తేచెలువారు బొట్టునిడతేజున వెల్గెడు మోమనందగున్.

ఉ॥ అత్తెలిరామెరుంగు పనియందపుమేడచిడీల వేల్పురో
కత్తియలబ్బురం బెసగ గన్గొననిల్చి రనం గడాని కొం
జిత్తురువుల్ నెలంగి చెలిచక్కిటగందము బూయ గన్నుపై
కెత్తి కనుంగొనంగ నీహిహీయని నవ్వుట లబ్బురంబగున్.

గీ॥ మేడపై వాకిటను జొచ్చు మెలతగాంచి
చిన్న పడుచులు మరియుద జేసిలోని
కేగుదమురమ్మ చూచెదవేల రమ్మ
టంచు దనులాగ జనియెడు నట్టితరిని.

నీ॥ ఇటురమ్మిచిన్న ముచ్చటయంచు బిల్చుపం
జరపు జిల్కలకు జక్కెరయొసంగి
నడకసొంపులకు వెంబడిదౌలు రాయంచ
గమి తమ్మికాడల గట్టివైచి

యాటపాటలను టాటోటు జేసెడు బోంట్ల
 కుడుగరల్ కప్రింపు విడెములిచ్చి
 గొరవంకలకు దేంట్లకును గుంచె పిట్టల
 కింపైన కానుక లిచ్చి తనిపి

మరువ కచ్చోటి యందరి మచ్చికలను
 యెట్టులోకాంచి యాజగజెట్టియున్న
 లోనిమగరాల మగరాల జానుమిరి
 యబ్బురంచౌ హజారము కరుగునపుడు.

సీ॥ పదియారు వన్నెల పసిడినుప్పురిత్రాశ్శ
 యుయ్యాల గీల్బొచ్చి లూచుచుండ
 పాలుపారు బంగారు పూవారములు సన్న
 మంచునా బన్నీటి సాంచజల్ల
 జంత్రముల్ వేలుపుంజంతలాకోయన
 హరువైన పాటల నబ్రిపరచ
 బలురంగురతనాల కలికి చిత్రపులు
 ముడిచి మేల్ కపురంపు విడెములీయ

రుక్మిణిహారంగుతోడ బిరుందవెలయ
 దనయొసంగెడి యాచలు దలనుదాల్చి
 నెందరెందరొ వాల్గంటు లేదురుజూడ
 దిట్టయై మించు నా జగజెట్టి కవుడు.

క॥ మొక్కికొని చన్నకాన్కలు
 రక్కసిసూడునకొసంగ బ్రాబల్కులజో

డక్కొమ్మ గాంచి యెంతయు
మక్కువ దోపంగ నేమొ మాటాడికడున్.

క॥ నీరాకకు గత మేవని
గా రామున నడుగ గుడుసుకై దుఃఖోదున్
గూరిచి యిట్లును జెలి య
య్యారే నెరపోడ విట్టు లడుగుదె నన్నున్.

గీ॥ అనిన వెన్నుండు దనచుది నరసిచూచి
గుట్టుగలమాట యశాట లో గురుతెరింగి
వినదగిన గట్టిఁనివాండ్రనునిచి తక్కు
గలుగు రుక్మిణి. మొదలైన చెలులనెల్లి.

గీ॥ తానమొనరించి సాపడుతరి యిదేయ
టనుచు దరిదెల్పువారిచే వినగవచ్చె
గాన మీరెల్ల రిరవుల లోనికరిగి
యోగిరము దినుడన వార లేగిరంత.

క॥ వెన్నుని కిట్లును చెలియొ
యన్నా యొకమించుబోడి యందంబులకున్
దిన్నియ రాకన్నియ బలు
మన్నియ వన్నియలతావి మల్లీయ తెలియన్.

క॥ కొమరిత సత్కృజ్జిత్తున
కమరున్ మరుసంపుమొలక యందము గులుకన్
దమినేలు చిలుకమరునకు
దములపు లేదీననీకు దగు గూర్పంగన్.

గీ॥ ఆనెన వెన్నుండు గొప్పకొండంత తొక్క
మెక్కువైనట్టి రతనాలన్నవేల్పు
జెట్టునట్టును తనకబ్బినట్టుబొంగి
యబ్బితబ్బిబ్బిలై పెద్దయూర్పువిడిచి.

గీ॥ బోటి సీచెప్పినంతటి వాటశ్శ్రేయ
సొబగంగలదేని నామీదనుంతకూర్చి
జూపిననుగూర్చ నామేడజూరయిచ్చి
నిన్ను గడకూర్చి జూచి మన్నించుననిన.

క॥ ఆయెలజవ్వని యంకము
వేయితలల చిలుకనలువ వేలుపుటొజ్జల
మాయురె చెప్పంజాల రహ
యోపినయంత వినుతునని యట్లనియెన్.

నీ॥ నెలదినవ్వమొగంబు వేల్పుబువ్వవెతంబు
నెరజవ్వనుల కుదుల్ నెలనెకురులు
చికిలద్దములనేలు చెలియచెక్కుడాలు
పుడకతేనియకోరి పడతిమోవి
మరునికోర్ని నతూపు వడతుకవాల్చూపు
గరితకన్నులబోలు గండుమీలు
మెరుగెక్కు పాలిండ్లు మేల్మేబంగిరుగిండ్లు
చెలియ నూనూగారు చీమబారు

మిన్నుసమ మెన్నగా నెను మెలతకొసు
అనటికంబాలు తొడలు రాయంచననలు

లేమనీటున కెందుసులేదు లోటు
అన్నతలమిన్న సాటి యెందైన సున్న.

క॥ వలబడు జక్కవదోయిన్
బలె తలపునకాన జిల్లునయ్యెనలోనన్
గులికెడు గుబ్బచనుంగవ
యెనాగకు వింతసాగసు నిచ్చెం బళిరే.

క॥ నగవును రతనపు పోగుల
నిగన్ని గలుగుప్పగూరి నెరిచెక్కులకున్
సాగసిడె చికిలద్దంబుల
దగిలినవెన్నెల మెరుంగుదాటులు నాగన్.

క॥ నూపుం బూపును సంపెగ
పూపున్ మొగ్గయును బొలతిముక్కున కెనయే
లావెడలి మోచునంచెను
కాపున యలదేలి వ్రాలగడగదు గానన్.

సీ॥ మరుచిక్కటారి చూపరియాతుటారి బల్
హరువామిటారి యాగరితమిన్న
వరువంపునొల్క యవ్వకుచేతిచిల్క బం
గరుమేల్మి గిల్కయూ కల్కియెన్న
లేగున్న మావిబలే కప్పురపు దీవి
గాటవకాతీవి పన్నీటికోవి
యెనలేనితావి సొంపెనయు నున్ జెంగవి
దనకారు మోవిచెందమ్మిబావి

యాహోరం గా సాబగురంగు నాబెజంగు
దానియొయ్యారపుందీరు దానిసోరు
నట్టి సింగారముంగారు నాసిగార
మెందుపాలతుల యందు లే చేమనందు.

చ॥ మురిపెముగారునవ్వునునుమోమెనయున్వెలితట్లపువ్వుచూ
పరసిన మారుతూపు కనులా తొగలేయననోపు గుబ్బలా
మురువగుపూలచెండ్లుబుజముల్ దగుదానఃరతూండ్లునాగన
మ్మరువపుమోక నెన్ననలమాతలమానికమున్న చిల్వకున్.

క॥ అనిబోటివింత సొగసుం
దనమును దెలియంగజెప్ప దనమేను గగు
క్కని తాల్మీచళ్ళక్కని చి
క్కనిగుండె తటుక్కుననిన గళనళనగుచున్.

సీ॥ ఆచానమోవి నా కందజేసిననీకు
గెంపురావతకముల్ సింపువాన
నెలనాగ గబ్బిగుబ్బలనొత్తగల్గింపు
మింపారపైడిగిండ్లిచ్చువాన
చెలిచిన్ననవ్వువెన్నెలలు బర్వనొనన్పు
హురువంజితేలిముత్యేనపలనిగ్గు
నెలతచెక్కిటనుముద్దు లొనర్పగాంపు
మించుటద్దాల్ నీకుంచెమిడెందు

నతివలేగాను బిడికీలే కవరనిమ్ము
పొందుగా నిన్నుజూచి మిన్నందజేతు

నిత్తునిత్తునటన్న వా డీయడంచు
నెంచగాబోకు మావలగించునన్ను.

క॥ ఇటులాడినవెన్ను సీ య
ప్పటిముచ్చట లాలకించి వాణియనుక మా
సటిపూట రమ్మి పువ్వుల
జిటుకుచిటుక్క నుచుగోయు చెలిజూపింతుక

ఉ॥ వారలయింటివెన్న జెలువంబగు పువ్వులతోట తేటనీ
రూకుమడుంగువెంటయి యొప్పెడితమ్ముల కల్వపూలనా
చేరువజల్లినై పువ్వుల సెజ్జలుగల్గుపొదల్ దనర్చు వెక
దానివచ్చి నీవచట దాగి కనుంగొను మింతి నేర్పడక.

సీ॥ కనుసన్న జేసి మెల్లనబిల్చి వలపింపు
మెలతరవ్వుని పూచి పిలువబోకు
చెంగావివెదవి మచ్చిక జేయుదువుగాని
జువ్వుటంచనిపట్టి జుట్టబోకు
ముగుదచెక్కిటముద్దు మోవినుంతువుగాని
పలునొక్కులనుగాటు పరుపబోకు
కొదమగుబ్బలుముట్టి కూర్మినింతువుగాని
ప్రిదులునట్టుగ బిగ్గనదుమబోకు

మెలమిజెన్నారగా గొగిలింతుగాని
యక్కునక్కునగదియించి నొక్కబోకు
నిన్న మొన్న టిచిన్న రాకన్నె గాని
చాన నెరజాణగాదు నాయాన నీకు.

క॥ పడతి గనులార గన్గొని
కడపటనీయిచ్చకొంది గావించుర నే
తడవయ్యె వచ్చి నుంటికి
వెడలెద నెలవివ్మటంచు వేచి న్ని పోవున్.

క॥ చిరునవు లేవెన్నెడున్
నరిరా నెరనీటు నడకచంకముగిసి య
ద్విరిబోణివెంట నంచలు
మురిపెంబున నడున సత్య మ్రొలగుచున్.

క॥ వచ్చినచెలి గని వన్నన
లిచ్చికడుం దీవరమున నిట్లను బండ్రి
పచ్చిదియొ నీచటగుజని
వచ్చినపని చివర మేలువానిల నెపుమీ.

ఉ॥ వెన్నుడు పెండ్లియాడు నిను నేడుకతోనని పప్పుదేని నీ
యన్నటువంటిమాటగల యక్కరముల్వివరింపిచేసి మేల్
హొన్న గలుంతు నక్కరముకొక్కటిచొప్పున పండియంబులే
దన్నులమిన్న కూర్చి చెలువారగ నెప్పవె త్తొద్దుపుచ్చకే.

గీ॥ అనిన నవ్వాణియును తనయనుగురింప
బెరిమదైవార విరివానగురిసినట్లు
వేల్పురాజెట్టుపండు జేవెట్టివట్టు
డెంద మిగురొత్త బల్కె నీచంకమునను.

క॥ అగుబెండిలి కృష్ణుడు నిను
జిగుగాకుంబోడి గంతసిలుమీ మదిలో,

దిగులున్విడి యస సిగ్గును

జిగియును చిరునవ్వు దొలక జెపుమంతయు నాకె

క॥ తలవగ నెన్నో పున్నెం

బులు తొలిపుట్టువునజేయు పున్నెంబుల పో

వులకబ్బుగాక లాతుల

కలవడునే వాని జూడ నన్నులమిన్నా.

క॥ తొలి నే నొనరించిన బల్

కొలలన్నియు గొండలట్లు గూలగ వేల్పుల్

నలువయుముక్కంటియు గన

నలవి యొకింతయునుగాని యతనింగంటికె.

సీ॥ రుక్మిణీమెరుపు గార్మొయిలునావగువాని

బంగారురంగు దుప్పటమువాని

వేలిదమ్ములనవల్చి చెలగుకన్నులవాని

వలమురిసుడివాలు గలుగుగాని

జెలిమిన్న లెందరో వలచివబడువాని

గమ్మనితాపుల జిమ్మువాని

పలుకుపల్కున జవుల్లులకరించెడువాని

నెరజాణయై మించు నీటుకాని

గంతునకు దండియనగ జొక్కమగువాని

నలువపుట్టిన తమ్మిపొక్కిలిగలాని

నొరపుగలవాని నొయ్యార మొలుకువాని

గాంచి నా డెందమును దనియించి మించి.

చ॥ అవసేటులోయొనర్చి చెల్లెలూ నినుగూడిచియుచ్చటించినీ
 తుదిమొదలేర్పడం బలికి తోరపు వైష్ణవు జన్మనంబు నా
 చదురుకొలంది చెల్లెలమని జాల్గొని పొట్టుననుంగవంగి యా
 చదురుడు ముస్తితేలి కడుజాలి ననుకొని బ్రతిమాలుజేసితిన్.

ఉ॥ ఎల్లియొనేడొ సీకుగనువించి నయంబున బుక్కరించి మె
 త్తెల్లన గొగలించి ననుకొని మొగించున మోమునుంచి కా
 గిల్లి చనుల్ గలంప గవనీంచి కడుకొ ముదిలించు ముద్దులన్
 బెల్లుగడించి వేడ్కడంబించి నినుకొ గరగించు నెచ్చెనీ.

క॥ అనిచెప్పిన నమ్మత్తియ
 తనమో మరవాంచి సిగ్గుననుకొనిన కోరిన
 కన నువ్వుగింజ నీనో
 టను బడి నానదని చెప్పిట గొట్టుకొనితిన్.

గీ॥ నిండుచందురు కోరిన నీకుంగిల్లే
 వెల్లునగు మోమునను నెచ్చె పొతయొనపు
 వలచి కోరినవాడు చేబడునటన్న
 మాటకన్న గలదె విందు వాగుచుకొందు.

గీ॥ అవల సత్యయు నంతోచుచు చెప్పి
 వెలది నీ యెచ్చకొలది చెప్పితినివాలు
 వల్ల నల్లనీవాడు నాకబ్బునను
 నెట్టులే నూపిరిని పొగబట్టుదాన.

చ॥ అనునెడ దుంటవిల్లుడయినమ్ములుబూసి మొరంగుబిల్కితే
 జని బలి చాంగన న్నెగసి జేవెడవింటిని బొంది తేటిరా

గొనయము నెక్కువెట్టి చెలిగుబ్బల రెంట్టికి సందునకాబెరి
ల్లున గురిజూచియేయ గడులోబడి నైపగనోప కీట్లనుకా.

సీ॥ వెడదయా నెడదను నిడుదకైదోయిగెం
జగురాకు జేతుల సొగసుజూచి
కెంపు మోవియు నిగారింపుజెక్కులు జెలు
వంపుకన్నులు గూర్చినింపజూచి
బంగారు మేల్వలిపంబు నాటిచెలంగు
ననటి పెందొడల గన్నారజూచి
చిరునవ్వు లొలుకుచందుకుని బోలినమోము
సొగసంతయును బిట్టుజూచి చూచి

కులుకుచన్దః కెమ్మోవి యలరుదొడలు
మించుమోమును నిను దొందరించలేదె
యెట్టిగట్టువవే జగజెట్టి నట్టు
లెట్టు విడిపించి వచ్చితే గట్టువాయి.

క॥ అనిపల్కెడుతరి నా కొ
న్ననబోడింగూడియాడ ననగుత్తులపే
రొనగూర్ప బచ్చకప్రీపు
దునుకలునా వచ్చిరెలమి దొయ్యలబోటుల్.

సీ॥ కమ్మ కొవ్వరు లివిగట్టించుకొని వత్తు
ననివేడి వచ్చితి ననియె లవలి
మీకు బొల్పుగు తెల్లనాకులే దెచ్చద
నని మోసగించితి ననియె భ్రమరి

యుబ్బుతో బైటకొంగొడియ నరాల్కొనువాన్
 కనటుగా నచ్చితి ననియె మోచి
 త గాదు నైపుమీ తనియంచు నెవ్వచ్చని
 చెనకినచ్చితి నీట కనియె నువ్వు

మగనిపోనైన నెట్లైన ప సలకచ్చు
 నత్త గనుబ్రామివచ్చితి ననియె నెవల
 పడుచురాగని నీర్వగాజ్జలు నెవ్వ
 డంకరిని నిల్వకచ్చితి ననియె గచె.

క॥ వచ్చిచెలులెల్ల సత్యక
 మచ్చికమీరంగ నిక వచ్చిదొకకేళి
 చెచ్చెరపువ్వులతోటకు
 పచ్చేయుమి యాడిపాడి కరుంగోయక.

చ॥ అనివడి సత్యదోడుకొని యక్కడ నీవగు మాముచూడియుం
 డినకతమేమి మన్న టికడింది యుయంచము లొక్కదేమి చ
 ప్పున నెరిగించవే చెలిమిబోటుల కెక్కియు దాచనూడదే
 యన నెదయేమిలేనిన నొనసి నవ్వుచు తోటబూచ్చినక.

నీ॥ చివురుగేలెత్తిపిల్చెను గున్న మావి మా
 టికి చేయిసాచె బండిగురువొన
 పండ్లుగన్నరచె మేల్పడితీయ్యదానిమ్మ
 పంగి కైవారై గవ్వపుటనటి

గవ్వపుటనటి

చేటంతమోముజేసెను రెచ్చిత మ్ములు
 మఱిమఱితావిచ్చె మల్లెల్లెల్ల
 బూలగుత్తుల సురపొన్న వన్న నగూర్చె
 నాగుడియని తీవె లనగిపెనగె

పొదలువిరిసెజ్జలునిచి నిల్పువల సల్పె
 జంకెనయజూచెరవ్వుని మంకెనవిరి
 సన్నగాలి నివ్రుగుగేల సన్న జేసె
 నన్ని తీవలుబొదలు జెట్లన్న వలను.

సీ॥ ఎలనాగయొక్కతె యుయ్యెనూగగాబొచ్చె
 బెల్లుగాబెనుచేప మల్లెతీచ
 విరిబోణియొక్కతె విరులుగోయగసాగె
 సంపెంగవిరజాజి సన్నజాజి
 చానయొక్కతె పొదబోన దూరగడంగె
 యింపైన ననప్రక్క యెక్కితొక్కి
 మారేడుజువ్వొక్క మగునద్రంపదొడంగె
 గంతునిగెల్వ ముక్కంటిగొల్వ

జెలియయొక్కతె నెవలికుంచీయను వలను
 తమ్మిగన్ను లబంగారు తగటుసేలు
 పిల్లగోవియునుంబూని వెన్నడనని
 సత్యకడవచ్చి తమిగొల్పి చదురుసలిపె.

క॥ పలుకాడనై ననోచమె
 బలుకావరమొందిమమ్ము బలికించ రహా

కొలగాదె మీకు నన్నటు

కొలకొలయనీవక్కె చిలుకగొరచుకలకున్.

గీ॥ ఎపుడు మీయాటలున్న వే యంచుకడ

కూర్చినాయాటగనుడని కుంతె నెప్పు

యాడమొనలిడి నన్నె నొకయనంగ

కెరలిపురిపిట్ట కెళ్లన గెకడనె.

ఉ॥ కోయని కొట్లగా నెపుడు కూర్చొని యెవరకెట్టుననిహ
లొక్కయని నన్న మైతగు నెలుంగ నబాదెడి వేల్పులింతియొ
కొక్కయని పాసియున్న చెలిగుంపు నేచగొచ్చు కంతును
కోయని సత్యచిల్చుపలుకోయన కోయన కోయల కుగన్.

ఉ॥ జమ్మనుతు మైదల్పురలు జొచ్చయటన్న నలేనిమానిజం
జమ్మనసామమియ్యనియ జమ్మనన్నె నతోనిలకొడె
జమ్మల బత్తకొత్తకిది జమ్మనప్రాబలున్ కగమన్నె నలే
బమ్మెరవోవబాడె నెవబాసిన యాలన గెకడనెన్ కుగన్.

గీ॥ అట్టియెడగెట్టువా నిట్లుంకలికొన్

పెట్టునను జల్వరాదిన్న నట్లుచేరి

వరుసమూలంగ దగుతొక్కరిని చూచు

చుండ బలుకంగివొడంగె నయ్యొలగివనున.

క॥ అత్తలు మనకందరికె

నెత్తిపయింగూరుచుండి నిల్చుదురెందున్

దొత్తులవలె గుందున మన

మిత్తరినందులకు దగిన యెత్తంచదగున్.

క॥ కొడుకులు శక్తివంతోడన
బుడిబుడిజనుడెంచి పూచపుంసోరికివత్
వడిగూరుచుండి చాడీ
నుడువులు తెలివోరుచుండు) నూరికడంకన్.

గీ॥ కనుక గోచరము) శక్తివంతక వల్ల
లున్న యెడ వాని శక్తివంత నుదాహరణము
వల్ల గావన్న బహుచుల యోగమొన
మగలు శక్తివంత వలచు దీర్ఘదానము.

క॥ అనివల్లు- గోచరములు
విని అనివల్లు బాహుళ్యము గోచరమునొప్పన్
గొనియాడితిని గోచరము
గిన జాతిలు వాని శక్తివంతములను.

చ॥ చెలు అలు అనివల్లు గోచరము శక్తివంతములు శక్తివంతము గొ
మ్ములు వానిచేతను గోచరము శక్తివంతములు శక్తివంతములు శక్తివంతములు
వులు దిగియించి పోమ్ములు శక్తివంతములు శక్తివంతములు శక్తివంతములు
గొలకునబొమ్ము శక్తివంతములు శక్తివంతములు శక్తివంతములు.

చ॥ కొలకున బొమ్ము వాని శక్తివంతములు వానిశక్తివంతములు నా
నిబడి చేతులందుకొని నీలిగ న్నివలచుచు శక్తివంతము
శక్తివంతము శక్తివంతము శక్తివంతము శక్తివంతము శక్తివంతము
బొమ్ములు శక్తివంతము శక్తివంతము శక్తివంతము శక్తివంతము శక్తివంతము.

ఉ॥ పుష్పగెల్లావలె శక్తివంతములు శక్తివంతములు శక్తివంతములు
వల్లవలబొమ్మునట్టివలె శక్తివంతములు శక్తివంతములు శక్తివంతములు.

కొలగాదె మీకు నన్నటు

కొలకొలయనిపల్కె చిలుకగొరువంకలటన్.

గీ|| ఎపుడు మీయాటలున్న వే యించుకంత

కూర్చినాయాటగనుడని కుంచెనిప్పి

యాడమొదలిడి పిల్చె నౌరాయనంగ

కెరలిపురిపిట్ట కెవ్వన గెకపేసె.

ఉ|| కోయని కొల్లగా జవురుగూర్కొని యైవవమెట్టుపెనిహ
లొక్కయని సన్నమైతగు నెలుంగునబాడెడి వేల్పుకింతియొ
కొక్కయని పాసియున్న చెలిగుంపుః నేచగవచ్చు కంతుశు
కోయని సత్యబిల్చుపలుకోయన కోయనె కోయిల ల్తుగన్.

ఉ|| జమ్మనుతువైదల్పునలు జొచ్చియటన్న నతేనిమాని
జమ్మనసామమియ్యదియ జమ్మనన్మెరతోడుపల్కివే
జవ్వుల బవ్వుకొవ్వుకీడి జవ్వునప్రాబలుకున్గమిన్మోవల్
బవ్వురవోవబాడె నెడబాసిన యాలుకుగల్వగన్ వగన్.

గీ|| అట్టియెడగట్టువా'దిట్టంకరొక్క

పెట్టునను జల్విరాదిన్నె పట్టుచేరి

పరుసమూరంగ దగుతావు లరసి కూరు

చుండ బలుకంగదొడగె నయ్యోలగమున.

క|| అత్తలు మనకందరికిన్

నెత్తిపయింగూరుచుండి నిల్పుదు రెందున్

దొత్తులవలె గుందురు మన

మిత్తరినందులకు దగిన యెత్తంచదగున్.

క॥ కొడుకులువచ్చినతోడన
బుడిబుడిజనుదెంచి మంచపుంగోటికడన్
వడిగూరుచుండి చాడీ
నుడువులు జెనబోయుచుండు) నూకడంకన్.

గీ॥ కనుక గోడండు) వచ్చినవెనుక నత్త
లున్న యెడ వారి నొండూర నుంపనలయు
నల్లు గాకున్న బడుచుల యానమిద
మగలు నత్తలు నడచు దీర్తానమొప్పు.

క॥ అనిఘల్కు గమలమాటలు
విని లవలి నెబాసనాగ విమలయునొప్పెన్
గొనియాడిరి తక్కుంగలి
గిన జాణలు వాణి సత్యగెంటిరి దానిన్.

చ॥ చెలు లటు లాడివేచి పెను చివ్వనగోవులు పిచ్చికార్లు గొ
మ్ములు దమచేతులందుగొని పూనిక మున్న టిచీరెలూడ్చి కా
వులు బిగియించి సొమ్ముమడుపుందరి తిన్ని యనుంచి తమ్మిపూ
గొలకునజొచ్చి రాడుకొన గుప్పున నచ్చరలూడిపడ్డటుల్.

చ॥ కొలకున జొచ్చివారు జనుగొండలు దాకెడు నీటసున్న నా
నిలబడి చేతులందుకొని నీటెసగ న్నడుచక్కి సత్య ను
స్పెలమి దలంపనయ్యె నెలకేర్పడజుట్టును వానగూడుగా
బొలుపుగదెచ్చి తెప్పనిడుపోలిక గాములుగూడియున్న టుల్

ఉ॥ పువ్వుగెళాకుళిం జెలులు ముగ్గుచుదేలుచు నీడకాడకున్
దవ్వులబోయినట్టితరి దమ్ములు చెల్వలమోము తెంచగా

బుద్ధిలుతుండుతప్పి నెరముద్దు మొగంబు
రువ్వగ సాగినక సొబగుదోసె విరుల

ఉ|| చిమ్మనగోవి బూనియొకచేడియయొక
జమ్మిన నోయొలయని చేడియలెల్లెద
గొమ్ముల నీరుజల్ల యెడకు న్నడితో
కొమ్మ హెరంగుపాల్కడలి గుమ్మరులచ్చి

చ|| చెలువయొకర్తు నోలనిడి చెల్వలు నవ్వు
వలపెముకుల్కుగుబ్బలగవన్ నడుమున్ ద
దలగక నంటుకొన్న నెలత ల్వెడవిల్తుద
దళతళలాడు కత్తులవితంబున బొల్చి

ఉ|| ఒక్కపొలంతి తమ్మిగమి యుక్కిరిబిక్కి
జక్కగజేరి వారినడుచక్కిని నిల్చి వెల
రక్కసిగొంగదొంగయయి రాగతనంబున
ప్రక్కకువచ్చెనా యనిన బాగు బభీయను

ఉ|| ఒక్కతె కంతువేస మనుమొందగబూని
జక్కమగంటిమిందగు ససందగు సొంపమ
గ్రక్కునగూర్చి కంతుడనగా నలవాని
బొక్కిపడంగనేసె గురిబూనిక బల్కులు

ఉ|| రంగగు నక్కొలంకు చెదరంబడి జన్మను
నుంగులరీతిగా దమచను వ్విరుదుల్ తొంద

జంగున దూకుచుం గలతస్పగ నందలీ మీనులెండ్రలున్
బంగరువంచలు న్నెలికిబాచె నొడల్కుడ డాపగా నడిన్.

ఉ॥ ఆరయ దేటనీటికొలనన్నవ మచ్చగురాకుబోండ్లచే
గారియజెంది నల్లనయి కప్పనుబూని హెరంగుమాని య
వ్వారల యీతమోతల నవారిగ హెరనిబొబ్బబెట్టి మీ
పోరితమోర్వజాలనని మొక్కిడె జెందునమోడ్పుచేతులన్

ఉ॥ అంతట నీటియాట జెలులాపి తటాలున నొడ్డుజేరి మే
నంతయు జల్లులం దుడిచి యార్చికురుల్ సరిగంచుజీరెలన్
వితపతానిరైకలెనవించి నగల్ జగిమిరబెట్టి బొ
ట్టెంతయుదిద్ది కాటుకీడనేర్పడి రమర్ముతూపులోయనన్.

గీ॥ అవలబ్రాహ్మదామె నీరువోయంగవలయు
దీవలెక్కించవలయు బందిరులవిరుల
గురులదురుమంగవలయును కోసి మరల
మరునిగెలుచంగవలెనని మగువలెగువ.

క॥ అచ్చటవెన్నుడు జేగను
హెచ్చరికదలిర్ప సొమ్ము లెమ్మెలునిగుడన్
జెచ్చెరముచ్చటలెదలో
నిచ్చెనవై కెక్కి నిక్కనెరి బయనంబై.

నీ॥ మగనేతసల్పి పొల్పగుపర్చునుబ్బుమై
నరుదెంచుజంత నింతైనగనక
పునుగుజవ్వాజి కప్పురముగస్తురబూయ
బూనెడిచాన నింతేనిగనక

బిగికొగిలింతకై బెరిమమైపయ్యెన

దొలగించుకొని వచ్చువేలదిగనక
గమ్మవాతెర నాదుసొమ్మటంచెగుపున
నొరులగాంచక మించు నువిదగనక

సురటివిసరెడి విరిబోడిసొలపుగనక
నొల్లెసవరించు గరిత మైయొరపుగనక
యడుగులొత్తెడి రుక్మిణినైన గనక
సత్యగననెంచి తమిమించి చౌకళించి.

సీ॥ సొంపునింపెడిసంకు సుడివాలు నిరువంక

నొటపుగా నిడుమాట వఱచిపోయె
బక్కిరా రెక్కల బల్లంబుగట్టించి
ముడిసియెక్కెడుమాట వఱచిపోయె
మగువలు రాలునీరుగ గోవిబలికించు
మరువులంతకుమున్ను వఱచిపోయె
దొరల తమ్ములను వంతురులను రావించి
వన్నించి పనిగొంట వఱచిపోయె

పొంచి చెలిగాంచి వలపునముంచికొగ
లించి యులికించి పలికించి యింపునించి
పెంచి మరుబారి గదిసి సొక్కించి తమి న
లంచి మొక్కించి యటదెత్తునంచు మించి.

చ॥ కుగు లసియాడ బొన్నె మిలికుంచయనీడ నెలంతలందడక
గొరకొరలాడ చుట్టలెటకోయని లోపల నాడనేమి మా

మొరయనిబంట్లు వేడ దనమోలబులుంగుల రేడు జూడ బం
గరువలెవాటుతోడ తమకంబెదగూడనడక వడికజనెక.

మ॥ చనికొంచెక గరివేలుపెట్టయెదుటక జాల్వారుపూదేసె బెం
చినపెంజక్కెరకేళిపండ్లగెలలక జెల్వంపురాచిల్కగుం
పుననేర్పాటగుకూర్పుటాకువరుసక బొల్వారులేమా విపు
ల్లనుజొంపంబుల గప్రపుంబొడుల నేయంబుల్మదికనాటగక.

సీ॥ పెరిగిచుట్టెడితీవ యొరపిళ్లనలగి జొ
త్తిల్లుచుండెడి పువ్వుదేసెకాల్వ
పండి తమంత దా బగిలిన పనసపం
డ్లనుగారు నూట బెంపనయుచింక
నిగనిగమను నల్లనేరేటిపండ్ల ది
ప్పలనుండి పుట్టినపొలపువాగు
తిరిగిచిల్కలువ్రాగి దొరగుమెత్తనిమావి
పండ్లగుజ్జిన పారు నిండుజాలు

గలసి పరచెడి యేటిచెమ్మలదొడంగి
పెగుగులేదీయమావి గప్పురపుటనటి
మేలిపండుల నత్తోటమాలియొకడు
దెచ్చి పనుదేవ కొడుకున కిచ్చెమొక్కి.

క॥ ఆపండ్లకొని వెన్నుం
డాపేదను గనికరంబు నంటంగని హెం
జాపులొసంగెద నింకికి
రా పొమ్మని తోటకచ్చరం జొచ్చితమిక.

సీ॥ చానివ్వు పండ్లను దబ్బకొయలుగాంచు
 గరితచన్నులటంచు గొగిలించు
 కవకవలాడు చక్కనియాకులను గాంచు
 ముగుర చెక్కిళ్ళంచు ముద్దులుంచు
 దొండపండుల గూర్మినిండాచగా గాంచు
 జెలియ వాతెరయంచు నెనకనెంచు
 చెలువమ్ము వెలిజమ్ము తేలిదమ్ము విరిగాంచు
 నువిడమోవంచు నిట్టూర్పునించు

తేటిబారులగాంచు నాబోట్టి కుర్రుల
 టంచు వడిమించి పట్టవలించిపొంచు
 ననటులనుగాంచు చెలితొడలంచు దత్త
 రించు తమిగాంచు కోక్కెలురించు కొంచు.

చ॥ కువకువలాడు కోయిలలకుర నలకుం బలికంగువచ్చువా
 రువములమోత కెంతొకసరుకొవిసరుకొ మునునైన తేండ్లు
 యు్య వలి రివాలుగాలికలయుకొ ముయుకొసొయ్యుకొబళ
 యనుకొదివిరిమరుండు గొల్పుతరి పీచరితీపురి తీతగాగనుకొ

ఉ॥ పూజిపుల్ల బొట్టలను బోదిమొదళ్ళ ననుంగుతిన్నెలకొ
 జాలియొనర్చుచోట్లను బసందగుచుట్లను జీమబూరకొ
 మేలిమితమ్మి మొగ్గలను మించెడి తూండ్లను దొండపండ్లని
 ద్దాలగు లేతయాకులను తావరరేను తమ్మి జేండ్లనుకొ
 హళినిగాంచి కట్టిచెలి యచ్చెలుకకొ మది నెంచుబాళిచ్చె.

సీ॥ చిలుకపల్కులువిని కలికపల్కులటంచు
 నెదనెంచు గావని యేరగించు

గండుగోయల కూతగని బోతిపాటంచు
 నెదనెంచు గావని యేవగించు
 రాయంచ నడక లారసి చెలినడలంచు
 నెదనెంచు గావని యేవగించు
 పూతమల్లియగాంచు నాతిలేనన్వించు
 నెదనెంచు గావని యేవగించు

చవులు తవులును నందముల్ చందములును
 కొరతనీనికటంచు జీకొట్టు తిట్టు
 నెపుడుజెలిగిందు బలికి బక్కించుకొందు
 ననుచు తమిబొందు వగగుందు నడలుజెందు.

క॥ ఈవిశమై వెతగుడుచుచు
 నావెన్నుం డటమటమున నట దిరుగుచు దా
 పూవుంబందిరి నరవిరి
 పోవుంసెజ్జపయి బండి పొరలిన తరిలోక.

ఉ॥ తమ్ములయిమ్ములక గలువతాపులతాచలమైన తావులన్
 గొమ్ములు తమ్ములమ్మునకు గూర్చినకప్పురపుంబొడిం బసల్
 తెమ్మెరయెమ్మెకాడు కడుతేకుచదెచ్చి కడంగికల్పియ
 బమ్ముగ బమ్మతండికి గరమ్మునయమ్ముగ జల్లె బైపయిన్.

క॥ కమ్మని యాతెమ్మెరచవి
 గమ్మని చనకెట్టి చాయగా గలిగెనటన్
 గొమ్ములు గొలనుంటను దెలి
 సెమ్మరునబ్బయిట గట్టిచేయియ కాదే.

క॥ తెలిసినవెంటనె ననయడు

గుల మెట్లననిదుచు నింపుగు మచుచు మునుముం

దల చక్కనిక్కిచూచుచు

నలకొలకక జేరి వింతలానని యొకిటక.

మ॥ చనికాంచెన్న సతీగంధపుకవి సిచ్చుబొంతి మేనుంచికొ
న్న నబోణిసాబగుచు మేల్పుకవిపాని మొక గడందోయుచ
క్త నిమోము స్థళుకాదుచెల్లు లును చొక్కి యెడనకొల్లన్నులు
న్దొనబావాతెరగిల్లి వారినిడంప గొల్వన్ను రాకన్నియక.

చ॥ వినుచెయిపట్టు వీరిలి పునెమొన ను కగుచుమ లోన గూలి నే
ర్పున నటమెట్లుద్రోక్కి సకముక జేరి మూలగ గట్లకెక్కి చం
దునికకకేగి సాగితని తో బలుక బుచ్చును బట్టివాని చూ
పనువడివోయి క్రిందియిన పట్టుకెయి నదిగిబోయి మేటరులే.

క॥ ఆ మెలతల సత్యంగన

నేమది తుక పొల్పొక కునగిది రేవె

ల్లో మరి రోహిణియాయన

గా మెరనెక గట్టి నేర్చి కనువందించ గాక.

ఉ॥ వారినికన్నులుక వెద టబట్టిడంపెదక్కలు బిందువందకే
గారిలెడుదెందముక మదనికొకలసోనమేనుగట్టి పొ
డేలుపుగొంగ రంగెనగె జేలుపునుంబని మానిసింబలెక
పోలుపషీలులేక నల పోలి పయంగె నేటిద్యాడిక.

ఉ॥ అత్తరి నొక్కయంతిచెలువాడెడం పన్నె పడెచ్చులుచ్చి నీ
కుత్తుకడినిలోగలిపి కూయనికొక్క గుండు కుమెక్కటక

మత్తిలిగూయుకోయిలలు పూర్వసిప్రాప్తసిప్రానికొక్కటై
పాత్తులనీడి యిల్వీడిచిపోవగ జేయవె కందుమేనునన్.

మ॥ పురిపిట్ట ల్బిరముట్టెలెత్తి కన నానల్ కేవలంజూడగా
సరవి నేకలపిల్ల లుల్లసిల గొంచల్కొంచకే మించ న
బుచ్చరమైకూయనికోయిలార్వగను సూత్రల్మారుబల్కంగగ్గిచ్చ
రయేనుంగులుగొల్పులూమ్మకొనుచాయన్సత్యప్రాబ్ధిల్లగన్.

ఉ॥ ఎండినమామిడిలెల్ల జిగిరించెను తాబైచురించె బుట్టలం
దుండినపాపతేండ్లు తలలూపిచివాలున లేచె నన్నునల్
కొండొకటిచ్చపాటుచుది కూరినబొమ్మలయెమ్మె జెంది రా
గండరగండ డేమగునొ కల్కి హెరుంగగుచాట కత్తరిన్.

క॥ అప్పుడుకృష్ణుడు మైనఁ
పొప్పగ నొక్కింతనడికీ నొగివలిగాలిన్
దెప్పిరిలి ముప్పుకప్పిరి
యప్పటిచందముచుబొంది యహహాయనుచున్.

చ॥ వినమొకొయచ్చరల్కుచుపు వేలుపుకాయసియొలగంబునన్
గొనబుదలిర్ప జంత్రమును గుత్తుకొక్కటిగాగగూర్చి హా
యిని దగబాడుచుండనది యట్లు లెచంద్రిదిలించబాలెనే
యెనయెదిదీనికంచు బళిచేయని యబ్బురమొందియిష్టసున్.

ఉ॥ ఈనగుమోముగోముబళి యీదెనవాతెరకొప్పువెంచహా
యీనెరిబారుసౌగు మదికింపగునీకనునన్ని యెట్లై యీ
చానకడానిడా ల్చునులు సన్నసికొనుచురుండు గన్న గై
నూనినపువ్వుల నివిడువడో వడకాడునొదల్లరంబునన్.

సీ॥ పరువంబులను పస్తుబడియుండ కమరునే
 మురువారు చెలిమోము
 బండ్లుజిక్కనితేనె బానకంబిడకబ్బ
 దొడ్డిక పకిమోవినునియ
 హుంగిండ్లు బువ్వుచెండ్ల సగక కల్గునే
 గరితచంద్రవచ్చిగ్గ గొగలించ
 వేల్పురారతనాల చాల్పులీకందునే
 వెలచివేనలీముడివేసి చూ

నిద్దమగునద్దముల యీవినిడుపులే
 మించుజెక్కులపై ముద్దులుంచు
 యెన్నియోపున్నెములను గావి
 నన్నుతలమిన్న సంగాత మలము

గీ॥ మేలీనగలులేల మేలిమినగలేల
 పడకలేల బుడుకుదొడుకులేల
 బుడమిబడయనేల నొడలేల నీవు
 బోడితోడ బోడుగూడకున్న.

ఉ॥ నిండగు జన్మనంపు నెరనీటనుకోననుకె
 గొండలపట్టున న్నిలించి కూటికి వాతెర
 యెండకు బువ్వుసోనలకు నీవరగాలికి నో
 బండెడుదాక వీకనెదబట్టి వెనంగుదు నిం

క॥ గుబ్బలు లదరిన బుడమియు
 మబ్బును దలక్రిందుగాగ మార్పడి:

బిబ్బబ్బ సంక్రము బొర్లిన
నబ్బొ యిక నైవజాలనని కొల్తుమరుక.

గీ॥ అనుచు గన్పడనుంకించు నవనునందు
దెరనలందరు లేచి కొల్వెరులుగోయ
దెసకునొక్కతెగా జని రసముమీర
జేరెనిటు సత్య యిది ఒక్కచెయ్యమరయ.

చక్కవనంపు బోరయిన సత్యకునొప్పుల కుప్పయై న యా
రక్కసిగొంగ దానెదురు రాగ వటాలున గన్ను లెత్తి యా
చక్కెరబొమ్మ జూడ విరిచాలుపుసోలుపుగట్టె సిగ్గుపై
కెక్కినచూపుపొంచ మరుడేసెడి తూపులయేపుజూపెడిక.

ఇపుడిటురాడు వెన్ను డిదియెల్లను కల్లయె కన్ను లెత్తి ని
క్కపుటెదజూతుగాకయని కన్గొనుచూపుల బెళ్ళుతళ్ళుతో
రపుగవి వేల్పువాకకెదురక వెస నీదుచుబోవుమీనుచా
లుపు కెనయై యొయారములలోబడియీదెనొకింతదవ్వటక

ఎక్కడనుండియో కవిసియేడైర జట్టిన సిగ్గులగ్గమై
నిక్కరుణంరుణం ఘణిఘణిల్లనునాకడియంబు లందెలుక
బెక్కునితాల నంచలను బిల్చినడక పడినేర్ప లేతమాక
బ్రక్కకుజేరి నిల్చుజెలువక జెలువంబుగ జూచినేర్పునక.

తుమ్మెదనీకడంబెరిమతో జవులం దనియంగవచ్చెలే
గొమ్మరొయింపునింపగను కొన్న నలకవిరియించితేనియల్
ముమ్మరమొప్పగాసిడక మోమును దాచెదవేల యింకలే
లెమ్మదనుంచి కోర్కెలు బలీయనగా నొనగూర్పగావలెక.

క॥ తేటయగు నీ ముగంబును
 తేటికనుంగొనియె నొండుచెసకుం జన చె
 ప్పాటున నీతోడిద జగ
 మేటికి వంచెదవుమోము నెత్తుముకొమ్మా.

గీ॥ అనుడు నీవెద్దికోరెద వదియనిన్ను
 గోరుచున్నది తలగని కూర్మిగల్గి
 తుమ్మెదానీవు వ్రాలనికొవ్వవిరుల
 యెమ్మెవితగాచె బరువుగాచే పుడమికి.

క॥ వికను బలుననలంగల
 పానకముంగోలి లెప్పుబడలితివీ వి
 ద్ధానంగల తేనియగొన
 బూనెదవో లేకవరలి పోయెదా తేటి.

సీ॥ నేరేడు పండుకంటె మెరుంగుగల్గునీ
 యొడలిందునచ్చుట బడలనచ్చు
 నీముట్టెకట్టె పూనికనూదిలాగి న
 చ్చుటచేతనెంతయు సొలయనచ్చు
 పొగరెక్కు దుండగీండ్రిగు దిట్టలుగరుంగ
 బాడిసొంపగు నోరువాడనచ్చు
 బురుగులదెచ్చి మాపులొనర్చి మిముగల్గి
 కోలుచే నెదజిక్కు చొలనచ్చు

గావునను సొలపంతయు బోవునట్లు
 కుండలో దీవ్యయటు మది గుదురుపరచి

పూని యీ కొమ్మ కొర్రవిరితేనెనెల్ల
నాని నిదురింపు సందియం బూనవలదు.

క॥ అనిపల్కిన మాటలలో
దనుగోరు టెరింగి యింపుదార్కొన జుంజు
వ్వుని చెలిచెవి మోసెడి తే
టిని గల్గొని తేటిచెన్నటి! యదితగునే.

క॥ నినుగోరి యున్న యీ కొర్ర
న్ననల నివిడిసిగ్గు పడెడి ననబోడిమొగం
బును నట్టిటుజూపి దెర
ల్చిన సాములమోర్తుమే యిసీయని కడకక.

చ॥ దరియగబోయి తుమ్మెద నతండదలించెడి రీతితోపగా
మురువెసలారు చెక్కిటను మోవిగదించిన కై దెమల్చు న
త్తరి నునుతామరాకున నతండలతేటిని దోలునట్లు రా
గరితకు వీచివీచి బిగికొగిటజేర్చె నహ యటంచనక.

క॥ అత్తరి నోసత్యాయని
కొర్రత్తజివురుమేసి కూయుకోయిలరీతిక
బిత్తరియొక్కతె పిలిచిన
దత్తరపడి చెలువముద్దు దనయంత నిడెక.

క॥ కనికరముంచుము చెలి నా
కని కరమాస నిటువచ్చు నలయింపకు చి
క్కనిపాలుగారు నీ ను
న్ననిచెక్కిటముద్దు లిడుట నాకెన్నటికో.

గీ॥ అన బిసాసులరీతి నీయన్ను లేల
వచ్చి రరనిముసంబైన వాలుగంటి
ముద్దుసుద్దులుజెయ్యులు మురిపెములును
గాంచనీకుండి రంచు దిగాలుపడియె.

గీ॥ కోరినటువంటి చెలి యొనగూడెనేని
కన్ను రెప్పిడునంతలో గడచునేడు
అల్లవాల్గంటి యెడబాయ నయ్యేనేని
నిముసమొకయేటితో సరినెగడుజూవె.

గీ॥ అట్టియెడ సత్యకూర్తి నాదిట్టనెంతో
వేడుకొని యెట్టకేలకు వీడుకొనియె
తమి జగంబున నన్నింటి దరలగొట్టు
నట్టితమిగెల్చు సిగ్గు లేఅన్నులందు.

గీ॥ మబ్బులను మించుజొచ్చినమాడ్కిదోప
పొదలుదూరిచనెడు తఱిబువ్వుబోడి
యెదనువెన్నుని దరిబెట్టె నెటకొ చనుచు
మానికము దొంగకడనుంచు మానిసివలె.

గీ॥ అపుడు చామనచాయ మే నవరువేల్పు
గరితయెడబాపునంది తత్తరముజెంది
యెంతయునుగుంది యెనలేనినంతబొంది
తిక్కతనమొంది ముసుపున్న తెలివిడింది.

ఉ॥ మాయను దప్పనాడితిసుమా యను పాయనుగోరితె
మాయను నింతపెద్దచలమా యను మేలితనంపుల

మ్తాయను నిద్దివంచిగొనమా యను నన్వలపించుముద్దుగు
మ్తాయనునన్ను గూర్తిగనుమాయనునీకిడినాయమాయనున్

ఉ॥ చాయనుజూడవేమి ములుచాయను నన్విడనాడిపోవుటె
చ్చాయను వేడ్కలింత కురుచాయను నీమదియంతదేలె న
చ్చాయను నల్కలింత తరుచాయను గోరికద్రొంచ గడ్డిపో
చాయనునమ్మియుంటిబడుచాయనుచీయనుచాయనుందనున్.

క॥ ఎడబాపు సైపజాలక

తడబాటున నతడు తన యెదంగోల్పడి య
య్యడవింబడి యొడలెరుగక
వేడవిల్తుని యిడుమ నిట్లు వెదకెన్ బడతిన్.

సీ॥ సోయగంబుల మోక జూచితిరా మావి

మొలకలార మొరంగుచిలుకలార
కులుకుచన్దోయిరాచెలి యేది జక్కవ
పిట్టలార బెడంగు తిట్టలార
కడుముద్దుమోము వాల్గంటిగాంచరె వెలి
దమ్ములారా మరునమ్ములార
చిరునవ్వు గురిసెడి గరితగానరె బొండు
మల్లెలారా విరి మొల్లలార

వంకలార నునుందీర డొంకలార
కంకులార సలీసుగా డొంకలార
జింకలార పువుందేనెచింకలార
యింతిచేమంతిబంతి మీపొంతరాదె.

గీ॥ పాములార తియ్యనీ నీతిహాము
కొంచలార కడానికొంచలార
నిమ్మలార బెడంగు నాసిక్మలార
చాన విడిసోని మీ కిందు గానార

క॥ అని పలుబాటల మాట
వనటంబడి సోర సోక్కిన పక్కను
తనుమఱచి ఇల్లువాలి
నవబోంట్ల నివ్వించి జన్మపు నవడి

క॥ అట ముగ్ధియొకడు ము
చ్చటదీరగ బూలుగోని నరగున నె
చొట్టునె గెవ్విపుబలుకు
నటనట గదియించి పేరు లమరించ

క॥ సొప్పెటనొ పారవైచిన
యెప్పెక జనుగా సోర నేర్చిన
రమ్మనక పొమ్మనక పాడు
లివ్వునకయ పత్యముండె పట్టియె

మ॥ అవు నే నీపుణ్యలేకనే యనెనువా రమ్మనక
ట్లవిగో రాలినకళిపుండంచక నానా నీతి
ట్టవె నీవంచనువారు దారవెనకెట్లకొ వలె
కెవలిచ్చుకొ సగకూర్చి యన్ని యనునా

ఉ॥ కందునొకో విర జ్జిదుడుగా నవతా నవత్త
జ్జందమి పూదుమానముల సొలుక గెవ్విపు

పాండగ మోషినన్ బడలునో యెలనాగలకింత వింతసౌ
రెందునుజూడవంచు జెలులెల్ల రలంచుటెరుంగ దింతయున్.

ఉ|| ఏమె యిటుంటివేమె చెలువేసితివే ననచెండ్లు గట్టరా
వేమె నినున్ బడంతులెనరేనియు దిట్టరె బూచిపట్టెనే
రామెలతల్విరుల్ జిదుమరాదొకొ దండలగూర్చరాదొకొ
సోమరవైతివో మరుడు సోకుడురీతిగ సోకెనోకదా.

చ|| అని మడతుల్చెలిం గదిసి యన్ను వచిన్నెలు కన్నులారగా
గని యొడలంటి యంటిపెనుకాకలకాకయి యున్న దిస్సిరో
యని యెదియేనిమందులిడకష్టమొ యెమ్మెయికొమ్మదక్కునం
చనువుగజల్లనౌసరుకు లన్నులు కొన్ని తయానొనర్చియున్.

సీ|| చెలికెంపు టడుగుల జివురాకులతికించి
యరటితాటలు తొడలం దమర్చి
మడతిప్రక్కలకు తామరపాకులనుగూర్చి
విరిచెండ్లు తొమ్మన బిగియగట్టి
కైదోయి కెలదమ్మి కాడలెంతయుజుట్టి
విడెపాకు లింతి చెక్కిళ్ళుకది
కలువపూరేకుల గన్నులపైగప్పి
కొలనిపుట్టువు మోము కలవరించి

పొలతి తక్కినమేనెల్ల బుప్పొడులను
గప్పురము గందమును వంచుగలియనూరి
విరివిగాబూసి పెనువట్టివేళ్ళసురటి
బుచ్చుకొని వీచి రప్పు డప్పువ్వుబోండ్లు.

క॥ మనుకాక లక్షైకన ల

వృకుసంప గాంచు వను వారలక విరునై

గరిత యొకల్పాగలు సెనెర

బరగిర వనుగొల్వవు బ్రహ్మచర్యము.

ఉ॥ కలుకొలంకు పట్ట గనుగి నై పుష్ప సెట్టగూర్చి హెన్
వలివెపుబీటనై గడు పువారముగా వారునిల్పితి మై
దలలను నేలవార్చి కయి వృకులు మోక్షింప బోకుమా
కొలలు కనుంగొనంగి నై హరిహర నీలగొల్వలన్మము.

ఉ॥ విల్లొక పెద్దగుబ్బలీను పే లను లగల సాగ కాయదే
యల్లెయు వెన్ను పే లును నై నా వలగ నొండురెండునై
పల్లెలని త్రిగొంగయవలక గల గెక బులులింట తేటిచా
ల్పల్లెనమర్చి పూములేక నాననియో పే లక నుగంటిమి.

క॥ వెన్నునకు సిరిజట్టిని

యన్న లునకు కమ్మదన బలంతే కొర బల్

మన్న నగు మేనల్లున

వన్నా నినుగొల్చువారి కట్టి కడండ్నే.

చ॥ చిలుక హుహూయ సెక్కి కొరిచిల్కులు చక్క పడింట గూర్చితే
టులగొనయన్న మ్రోగి టకగొనె యా నిగూడిగండుగో
యిలనలినాలిగాలి పుపునీ చదులుక జలంకయవంచలుక
బలసి హుటాహుటిగొలుక చచ్చడి నీకులు పేమనందగు.

ఉ॥ పట్టినగందు తూపును బట్ట పొక బదిచూప బిప్పియా
రట్టడివిల్లుదాల్చి బహుంబున బుంయని మోగునల్లెతో

నెట్టననిల్చి జెట్టమని నీల్గెడిదిట్టల నీళ్ళదాగిపి తీ
వట్టినిను న్నెలంత లకటా బ్రతిమాలిన గాచుటొప్పదే.

క॥ అనివేడినకొలది నెలం
తను కంతుడలంచసాగినకొ గైదోయికొ
మినువంక నిలిపి బలువెర
పున పమమది గుదురుపరచి మోడ్పుంగనులకొ.

సీ॥ పదియారువన్నె హెంబచ్చడంబుగలాడ
మెరగుచాయనచాయ మేనివాడ
వెలిదామరలబోలి చెలగుకన్నులవాడ
మొలకనవ్వులసొంపు లొలుకువాడ
మురువారు నిండు చందురుమోము సీరివాడ
మిసిమిచెక్కిళ్ళ పెంపెసగువాడ
మోకాళ్ళవరకు జంపులగుచేతులవాడ
యిపురాకుకైదమ్మి యెమ్మెవాడ

అన్నిటనుగూడ వెన్నునిపిన్నవాడ
మిన్నవాడ బెడంగు రాకన్నెరేడ
నిన్నుగొనియాడ తక్కువలున్నచూడ
నన్నులకు నీడ గనిపింపు మందకొడ.

క॥ అనియిట్లు వేడుమాటలు
వినవచ్చిన వెన్నదొంగ వీలమరె నటం
చని సోగమోడ్పుగన్నుల
ననబోడుల యెదుటనిల్చినకొ గనిబత్తికొ.

క॥ మనచెలితలంపు లొంగు
 గను మరుడినె నచ్చెనుచు గానమున మొ
 క్కినకోరికై లొనఘనముగా
 కని దీవెననిచ్చి సత్యనంటితేవల్పున్.

క॥ తనవలపుకానిచే సో
 కిన తెలివింబొందివాని క్రిగిండుగనుం
 గొని తమి యబ్రిమని నిర్దమ
 మనమున జనగొనగ జెలుల మాటునకేగెక.

సీ॥ పసిడిచెంబులనిండ బులుసుకన్నీడు
 వడిదెచ్చియడుగు గడిగెనొకతె
 యూదినగన్పడకుండ బోయెడికాని
 యొట్లై గెల్గొని నడియొత్తెనొకతె
 లేచమ్ములపుటాకులే యుచనగనోపు
 పెరుంబాన నుబ్బటి నుంజెనొకతె
 నెలరాతి తిన్నె జెంగలుచోరకు గూర్చి
 కెంపాగువీడు పెక్కిననొకతె

కప్పురపు విడియొలు బిడ్డనొకనొచ్చి
 పైడినతనంపు వడుకన బట్టెనొకతె
 వెల్లగొడుగును జేబునె పేరియొకతె
 నెరగె నొక్కతె దుక్కరి ముగిసపుడు.

క॥ ఎరిగి యెటుంగిని వసుని
 మునియావలనొచ్చి కిల్లు ముగిసక తిలదా

మదానబ్ధయం చెరింగిన
గరితల కింకెంత బత్తి గల్గెడినొ కదా.

క॥ మరీయాద సలుపు సరుకులు
దొరికెన్ గరితలకు బూలతోటన్ బళిరే
సిరి కనికరమున్ గల్గిన
దొరలకు దెరవలకు నైందు దోచుం గలుముల్.

క॥ ఆపడతు లిట్లొనర్పగ
రావైదలిసొంపుమిరి క్రొల్లన్నుల వా
ల్చాపున్ నివాళిమన్నన
జూపె నతనికదియె జగముచూడడు టాయెన్.

గీ॥ అతనిచూపుజాలు నన్నుల చనుగట్ల
దూరి సత్యవంకబారె నల్ల
నల్లనయ్యచాయ నల్లన చెలిపొంచు
వాలుచూపులెదిరె మీలవోలి.

న॥ అడకువల్గల్గింప నొకయన్ను వవెన్ను నిమోముగాంచుచున్
నుడివెనిటుల్ బళామిముగనుంగొనుటన్ వదిగల్గుకోరికల్
బడసితి మూడ్చినారముకొల్కొలమంతయుగట్టుకెక్కెనీ
యడవియువేల్పుదోట కెనయయ్యెసుమీ తమరిందువచ్చుటన్

క॥ మీమొగమన్ రేరాయని
చే మాచెలిమోముగలువ చెన్నలరారం
గా మదియను నెలరా నీ
రై మీపసపేరి కడలి కబ్రిమెపారన్.

ఉ॥ మాసకి నేర్చకయ్య. కొరమాలిన రేండ్లనుగూర్చకయ్య !
 తోసరివాని నన్నిటను దూచి నెలంతుక జేర్చనయ్య మీ
 వేసము చుట్టునుం బొలిపివేయగ నెవ్వగుజాలరయ్య నీ
 వేసరినీకు నిందులకు వీలుదలంపగదయ్య యిద్యోధన్.

క॥ అనిపల్కుపాలతిమాటలు

విను రాచూల్కోము సొబగు వింతైయొప్పన్
 గనిన మడంతుక లా జ
 వ్వనిమది గురైరిగి రతనివైబడె ననుచున్.

గీ॥ ఇట్లు వాచిచూపు లితపు లెరింగిన

యింతులందు మిగుల జుతయైన
 గమలవచ్చి యోరగా నిల్చి యొయ్యార
 మొలుక నిట్టులనియె గులుకుకొనుచు.

సీ॥ అనదల గనికరం బమర జేపట్టుట

మీబోటి దొరలకు మెప్పుదెచ్చు
 ననబోడి కంతుగొన్నన చిల్కుగమివాడి
 వాడియున్నది బలుపేడి వేడి
 కొనియెదమిందు సాకులు జెప్పరాకు మా
 కును నీకు దపులు చిక్కులిక బెక్కు
 పదిమంది సవతుల పాటిదిగాదు పు
 ట్టిన మొదల్ సిరిమూలబెంకీసుమ్ము

నీపలుకుతేనె సోనకై రాపడంలి

వానకోయిలరీతి నెంతేని యెదురు

జూచుచున్నది పెనుదప్పిసోయిదప్పి
కాంచి గురుతించు మని మంద లించుటయును.

క॥ ఇరుచెక్కు టద్దములలో
బెరిమ యెసక మెసగుచుండ వెలదింగని యో
విరిబోణి మీచెలిం గన
మరు డరవిరిచిల్కు లేసి మది జెరిపె ననుకొ.

ఉ॥ అచ్చరలందు పాపగమియన్న వలందును వేల్పు టింతులం
దెచ్చటజూడ మీసొబగు నీజిగి యీతెర గీహారంగు నీ
ముచ్చటగొల్పుపాట కరముంబెరిమారగ నన్న గోరి తా
వచ్చుట కెన్నోపున్నెము లవారిగ జేసితి నంచు నెంచెదన్.

నీ॥ పలికెనా పెక్కుపండుల మెక్కిపలుకు రా
చిలుక పల్కుల కలవల మొనర్చు
చదివెనా చిగురు లిచ్చనుమేసి కూయుగో
యిలకూతలకు హళాహళులు నేర్పు
వెలుడెనా తమ్మికాడలు గుక్కికదలు రా
యంచ సంచుల నదలించజాలు
కాంచెనా పొగ రెక్కు గండుతుమ్మెదబారు
లిరువైపులను బనాయించి తీరు

నవ్వెనా నిండు పున్న మనాటిరేయి
పండువెన్నెల లెల్లెడ బర్వజేయు
నిట్టి పెనుదిట్ట సొగసులపుట్ట నెట్టు
మానుకొని పోదు ననుకొంటి మచ్చెకంటి.

- ఉ॥ జవ్వనమందు జెల్వమును జాణతనంబున నెల్ల విద్యైలన్
 • బువ్విలుకానియాలినెనవోలి ననుం మదిగోరు దీనితో
 నవ్విసజాలదే మరుడు నొకరుగా నను గొల్వడే బళి
 దవ్వలనుండు తెట్లు జడదారులకుం జడవేరేటులొందకే.
- ఉ॥ సన్నల జాయలన్ బనులు సల్పెచబువ్వల సాన్పునుండి యీ
 కొన్ననబోడి క్రిందదిగ గూర్చి వడుంగుల నొగ్గజేసెదన్
 జెన్నలరారు నీనెలత చెంగట నాచెలులందరున్ చలన్
 బన్నుగ నంపజేతు జెలువా చెలువన్ జెలువార నియ్యవే.

గీ॥ అనిన యెలనాగల్గెల్ల లో నలరి యలరు
 దండచేనిడి కోర్కులు బండె నిండె
 గొమ్మ మాకందరికి సంతసమ్ము దీని
 వేయుమిక నేల తడవని వేగిరించ.

- చ॥ మురిపెములూరగా గడియముల్ చనలేంచ గడానిపట్టియల్
 బరివరి గిల్కు గిల్కువన బల్చనమోపిని లేతనల్వల
 బ్బురముగ దోప జన్నుగవమోపున్కె నడువన్లినాడన
 య్యరవిరిసోగుబూని మరుడార్వగ గృష్ణనివజ్జకేగి తాన్.
- చ॥ చనులరనిక్క గోర్కులెవసందడిజిందులువొక్క జేతులిం
 పొనరగ గంతుడీజగము లోలెనలంపగ నెత్తినట్టి పిం
 టినిబలెనెత్తికృష్ణమెడ తీవిదల్చగనుంచు దండ బోం
 టైనసిన వేడ్కు గన్గొనగ నింతికి నెయ్యము తియ్యమెట్టిదో.

గీ॥ వేల్పుగమి యూగిచెట్టు కొవ్వరులవాన
 గురిసె నచ్చరలాడి పాడిరి జగంబు

పొల్పుజెందెను సంద్రముల్ పొంగిపొరలె
జిన్నయురుముల నపుడింపు జేసె మొయిలు.

క॥ బంగారు పశ్చైరంబున
సింగారపు రవలుగూర్చి జే సోబనమం
చుం గరితలు బాడిరి పలు
గుం గోయిల లివురు మెక్కి కూసినరీతిన్.

చ॥ పరువములైన యాకులొక పట్టెడు యెవ్వనగోసి పచ్చక
ప్పరమును గాచు నేలకులు పోకలు కస్తురిగూర్చిచుట్టియా
వెరవరికిన్ వెలందుకకు వేరుగనీయ నొకల్గొకళ్ళచే
బిరెముననుంపగైకొని రివేకద కూర్మలకుండు చైదముల్.

ఉ॥ ఇయ్యెడనీకు నీట్టులొనరించుట జెల్లునె యంచు బల్కువా
రయ్యయునమ్మ యుంగనిన నొగద నీ పనియంచు నామవా
రొయ్యనదారు జూచుకొను నుగ్మ లిసిడ్డొనియంచుచ్రేలు వా
రయ్యయొ దొంగ పెండ్లితగ వాతగు వారికటంచు నవ్వుచున్

గీ॥ రక్కసులగొంగ మదినంత బక్కిరేని
దలచినంతన రెండురెక్కలను బుట్టు
గాలివ్రూకులు దనవెంట గదలిరాగ
జెంతకరుదెంచి నిలిచె నచ్చెలులు చూడ.

చ॥ చెలియను గృష్ణుడప్పుగని చేడియ! అయ్యయు నమ్మ గన్ననిన్
గలచి యలంతబెట్టెదరొ కానిపనుల్ బొనరించితందురొ
చెలియ! పులుంగురేనిపయి సెజ్జకు రమ్మనికేలువట్టి ము
ద్దులుమురి పెమ్ములూర వడితో పెడతోవనుబట్టిపిల్వగాన్.

క॥ వెనుకాడిన సత్యంగని
 ననబోడులు గుంపుగూడి నగుబాట్లగు నీ
 పనిగూడదు వినగూడదు
 తనయయ్యయ్యెనుసంగువరకు చాళగవలయున్.

గీ॥ ఏము తలదండులకు జెప్పియేర్పరించి
 పెండ్లిగావించి వేడ్కనొప్పింపజేతు
 మయ్య మామాటవిని చెలిచెయ్యివిడువు
 విడువుమని వేయురీతుల వేడుకొనిన.

గీ॥ వెనుక ముందు లరసి ననబోడి మది నెంచి
 చెల్మి బోంట్ల మంచిచెడ్డలెరిగి
 అత్త వారిపరువు లాలించి చెలిమిన్న
 గొగిలించి వెడలె గరుడునెక్కి.

క॥ వెలదుక లందరు సంతస
 మలవడ నట గదలియిండ్ల కరిగిరి తమనం
 బులు సిగ్గులు సంతోసము
 లలలంబలె బొంగి వరుస నరుచేరంగన్.

క॥ అనిచెప్పిన సూతుని మో
 మును గని జడదారులొక్క ముగి పెన్నుం డే
 మొనరిచె నవలం జరిగిన
 దనువుగ మాకెరుగజెప్పు డని యడుగుటయున్.

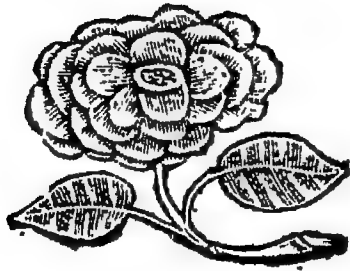
ఆశ్వాసాంతము

వ॥ పలుకులుదెచ్చి నల్వకిడి పాల్కడలిందరియించి పంటితో
 నిల బయికెత్తి యన్ని సువు సేలి బలింబడ దొక్కియల్లరే

దులమడియించి సంద్రమున డొంకనమర్చి ప్రిలంబుదున్ని సో
కులకెదమార్చి కూళలనుగూల్చి జగంబులనేలునేర్పరీ.

క॥ మ్రొక్కుల యిక్కల రవలం
జెక్కిన బొమిడికల తేజుచే నెంతయు బొ
ల్పెక్కిన యడుగుందమ్ముల
చక్కదనము గల్గువాడ జగములరేడా.

క॥ గొనముల కిమ్మగు జంగా
హనుమయ గావించినట్టి యచ్చతెలుగునకా
గొనబారుసత్యపెండ్లిన్
దనరెడి దుగగుక్కు యిది యనంజెలువందున్.

తృ తీ యా శ్వా స ము

క॥ సిరియనదగు రుక్మిణితో
సరియననౌ సత్యగూడి జతయై కెందా
మరహజ్జదోయి నొత్తగ
నెరపోడతనంబుతోడ నెసగెడివాడా.

గీ॥ విను తబిసిరేండ్ల గని సూతు డనియె నిట్టు
లవ్వెలదితండి మానికం బంది వేడ్క
దలను దాలిచి కొత్తవేవెలు గనంగ
ద్వారకావతికడ కరుదేరునంత.

ఉ॥ అచ్చటికాపులెల్ల రహహా యిదియేమని వింతబొంది ము
చ్చిచ్చుల వెల్లుదాల్చుకొని చేరెడునగ్గియొయెల్ల తేజులక
మెచ్చుల కోసమూని పుడమిం దిగివచ్చెడి పొద్దొ లేక నా
చిచ్చరకంటియో యనుచు జేడ్పడితాల్మి నిడించిపారుచోక.

చ. బళి యిదియేమిమించు పొగవారినమాత్రము నుబ్బు లేదహా
తొలగక కానవచ్చెడిని తోవనువప్పదు వానబట్ట దే
కలయునుగాదు నిక్కువముగా నిలమున్నగ నోపునంచు లో
పలజని యాపురంచుమగవారలగౌగిటగుచ్చిరుగ్మలుల్.

నీ॥ చల్లకుండలను బాజారులో బడవైచి
పరుగెత్తి యిలు జేర నరుగువారు

నేపంక దొలగిన నావంక దొలగి యొం

దొరుల మోము బగుల్పుచుండువారు

నెటుబోవ గాల్గొడ కీట్టుట్టుదారాడి

పుడవిమీనను గూలబడెడువారు

పిల్లలు తల్లులు బీతుమీర గవుంగి

లించి హాయని బిగ్గ నేడ్చువారు

నగలు బంగగునాణెము ల్పాక విడచి

బరవసంబున నెచటికో పారువారు

నంగడుల తల్పులనుమూయ కరుగువారు

నైరి ద్వారావతిక గేస్తు లట్టితరిని.

చ॥ చలుదులచిక్కముల్ తొడలచక్కినిగొట్టుకొనంగమూపులన్
బలుపులు వ్రేలుచుండ దడబాటెనగన్ వడివచ్చి మోటుపం
చలు పయిపైమెలంచుచును జెచ్చెరవెన్నుని మ్రోల వంకక
ట్టిలు బడవైచి బీతులడరన్ బుడమింబడి జోతసల్పినన్.

క॥ అగ్గొల్లవారి బెరిమను

డగ్గరి చేయూతలేపి టక్కరిగొల్లం

డెగ్గేరివలన గలిగెన్

దిగ్గన నాతోడ మీరు దెల్పుం డనినన్.

చ॥ ఒడయడ యేమిచెప్పుదు మయో మననీటి బజారువెంట బ
ల్విడిజనుదెంచె మిన్నెలుగొ వేలుపురాయడో లేక నెప్పు డె
ప్పుడు నరుదెంచు రక్కసులపుట్టలదిట్టయొ పెద్దబూతమో
కడుపునగన్న బిడ్డలటు గావగదే మము నెల్ల నిత్తరిక.

గీ॥ అనిన దన వది నారసియంతఃస్థు
దెలిసి చిరునవ్వుమోమున మొలకలెత్త
ననియె జడియకుడయ్య మీయంతవార
లిట్టులైన కొలంబున కేది పరువు.

చ॥ విను డటులేగుదెంచునది వేలుపురాయడుగాడు పొద్దుగా
డొనర శమంతకంబు దలనొప్పుగదాలిచి వేడ్కవచ్చు ని
ఘ్నుని కొమరుండుగాడె తనకుం సతతేరులసామి కూర్మి పె
వున నలమానికంబమరె పొల్లగునే కలవారి కూరుముల్.

క॥ అని మరియు నుగ్రసేనుని
కొనగూడిన రతనమెంతయో తగియుండున్
గనులార జూతుమంశర
మును చెలువకు దయ్య మూర మొద్దునుగూర్చున్.

సీ॥ అనిననెల్లరు బల్కిరవునవు నా బమ్మ
చెయ్యలన్నిటను బిచ్చితనముండు
ముసిడికాయలకు బొల్పెనగు సోయగముంచి
పనసపండ్లకు ముండ్లుబానుకొల్పె
తుంగముస్తకు తావి దోరంబుగాజేర్చి
బంగారమునకు నొసంగడయ్యె
పిసినిగొట్టుకు డబ్బు బెల్లుగా నొనగూర్చి
యీగిక్కన వాని కీయడయ్యె

మగతనము లేనివానికి సొగసుకలై
దార్చినట్లుగ నాశవంతకము నుగ్ర

సేనరాజున కీక బ్రసేనునన్న
కీచ్చె బువితేండ్లకెల్ల గన్నెఱ్ఱగాగ.

క॥ అని యనుకొనుచుండంగా
దనగీముంజేరి యింటతగువారిక గొ
న్ననబోడిక మురిపెంబుల
గనిసత్యకదమ్ముగుఱ్ఱగాంచెక మించెక.

క॥ తాబొందిన తంటాల్ గా
రాబమ్మన నింటిలోన రాచుట్టలకెం
తేబల్కి సంతనంబిడె
తోబుట్టుప్రసేను డెలమితో మైమఱచెక.

గీ॥ రాకొలపుమిన్నయైన సత్రాజితుండు
మంచిగా నింటిమూల శమంతకంబు
నుంచి పువ్వులబూజగావించుచున్కి
రోజునకునెన్నిదేసి బారువుల మేల్మి
బంగరువు తప్పకుండ నొసంగుచుండె.

క॥ అత్తరి గోడలు మేడలు
నెత్తగుబురుజులు నరుంగు లిండ్లునుగొట్టాల్
జిత్తరువులు గంబాల్ మేల్
పుత్తడి నమరింపజేసె బొలుపారంగక.

ఉ॥ చేయనిజన్నముల్ నెనరుచే నలరింపని బీదపిండ్లు కై
సేయనియిండ్లుముక్కుపయి జేయిడిచూడనివేల్పుటాం డ్రహా
హాయని యెన్నియో కయిత లల్లనికై సరులక నెబాసు వ
హ్వయననట్టి తేండ్ల గనవచ్చునె యాయదనుకదలంపగన్.

-చ॥ తిరుగుట మానికంబులను దీరిచినట్టి కడానిమేడలన్
కరగుట లెవ్వియేబనులకై తనుగాంచిన బీదలందునన్
జరుగుట పున్నెముల్గులుగు జన్న ములన్ వగునోలగంబులన్
సురుగుట చెడ్డచెయ్యులను సూర్యుని సేనుననుంగుటన్న కున్.

-చ॥ ఒడలినిజూచి దువ్వలున లోగిర మాకట్టపొట్టిజూచి కా
ల్పడగని బోడు బొడితలలంగనిపాగలు పోగులెంచి తా
వడుగును బెండ్లి జేసికొన బట్టెడు సొమ్ము నొసంగు బీదకే
ర్పడగ ప్రసేనునన్న యదిరా యదిరాయల కెంతయోతగున్.

-ఉ॥ పచ్చలు గెంపులున్ రవలు బంగరు వేలుపు రేనిరాలు దా
నిచ్చి హారంగుబొమ్మ లమరించుమటంచనితండ్రియానగా
నిచ్చను సత్యబొమ్మ లొనరించెడు వారలబిల్చి వెన్నునిన్
ముచ్చటలూర నొక్కచెలి ముద్దిడునట్లొనగూర్పుడియనున్

గీ॥ మరియు నెదయందు నేరితి మలయునట్టి
చెల్వుగా కట్టిచెలకాని చెయ్యులన్ని
వేడ్కజిత్తప్పులందుగావింపజేసి
ముగువ చెలికత్తెలకుజెప్పి మురియుచుండె.

క॥ అన్నె లతయట్టులుండన్
జెన్నలరన్ పండి యుగ్రసేనుండను లా
మన్నియకు శమంతంబా
వెన్నుం డిమ్మన్నయట్లు వీనిచెందమునన్.

మ॥ తగునేవెన్నునట్టులాడ నిసిరో ద్వారావతెన్ మీరు యం
పగువార్లంటిని బెండ్లియాడునెడ నాపొబల్మి జేకొందు బల్

మగలెవ్వారయిన గడంగియిదియకామామూలను గృష్ణుడీ
తగవుమాటిన రాయనింగొలున వంతల్ జెందకే తప్పునే..

గీ॥ ఒరుల నెలతల నూరెల్ల వరిగితిరుగు
గట్టితుండరి తేడుగా గలిగెనింక
నొకనిచే సొమ్ముగని యోర్చియుండగలడె
చెన్నటులపొంతకెప్పుడు జేరరాదు.

చ॥ అడుగునొకో శమంతము నహా యదియెట్టులొసంగువాడనా..
యొడలిని నానియున్న యెడ నూపిరియివ్వున నిత్తుగాక కా
రడవుల వానయెండలకు నాకలిదప్పుల కోర్చినిల్చి మిం
దొడవునుగొల్చి వేల్పులకునుం గొనరానిది గొంటినక్కటా..

గీ. అని వరియు నిట్లుదలపోసె నత డెడంద
సోకులనుగొట్టి వేల్పులసాకుజెట్టి
యిట్టి చెడుచెయ్దుమునకేల నిచ్చగించు
నిచ్చగించిన దప్పునే యీక నాకు.

గీ॥ చక్కదనముకెల్ల యిక్క మేల్గొనముల
నిడినపెట్టె విదైలిముడుకొట్టు
నైన సత్యనిచ్చి యడుగులుబట్టిన
నెంచి నన్ను గనికరించునేమొ.

గీ॥ పేర్మిసొమ్ములిచ్చి పిల్లవాండ్రొనొసంగి
చెన్నటులను బూజ సేయుచుండు
బడుగులెల్ల మెడల వారిమేలూరక
మీదికెగిరివచ్చి మోదకుంట.

గీ॥ ఇట్టు లేమేమొయనుచుండ నింపుతో బ్ర
 సేను డడవిని వేటాడబూనిమంచి
 తేజి నాయిత్ర మొనరించి తెమ్మటంచు
 నానగావించి యతడును లోనికరిగి.

గీ॥ ఇంటివేల్పుకంటె హెచ్చుగాబంగారు
 పెట్టెనిడు శమంత మట్టెతీసి
 యింపుబెంపునింప నెవదాల్చుకొనెనన్న
 వలదు వలదటంచు బలుకుచుండ.

సీ॥ ఆకుపచ్చనిరంగు పోకుదుస్తు హెరంగు
 కడలన్నిదట్టంపు టడవిజేయ
 రతనంపు బొమ్మిడిక రవలజిగాజిగి
 నిరుక్కేవలను ననలేచియెత్త
 తళతళలాడు చికిలికత్తుల బెడంగు
 లెడనెడదొడగి యీరెండగాయ
 వలెవాటునవరించు వలిపె హెంబట్టుసే
 ల్పుడమి యెల్లెడల బుప్పొడులగురియ

తనదువేసంబు ననకారుతరినెలర్చు
 పూలదోట వితంబున బొలుపెసంగి
 జేసి బోయలు బంట్లు వజీర్లుబూన్కి
 బరవసంబున గొల్చిరా బయలువెడలె.

చ॥ వలలులులమ్ము లీటెలుసివంగులుగుక్కులుడేగలుకబయిన్
 గలిగినమోతకాండు గమికాండునువెంబడిరావజీర్ల ప

గైలనుడు లాలకింపుచును కేరడమాడుచు గేలికొట్టుచున్
జెలుపుమగంటిమి స్తన బ్రసేనుడు ద్వారకదాటిబోవుచోన్.

గీ. తడుపుకొల్లాయగుడ్డ నొదలనుదాల్చి
సత్తరువులోన వంటకై దుత్తయును ప
నంటియును గట్టియలుబూని జంటలేక
నెవ్వడోయొక్క ముదిబాప డెదురుకొనియె.

క॥ అదిగని విన్నాణము గ
ల్లు దొరల్ చనవలదువేటలోపల గడు గీ
డొడవు నన పినక నడచెన్
విదివ్రాల్దాటంగనెట్లు వీలెవ్వరికిన్.

చ॥ తనతెలిమావు తెమ్మెరనదల్చు వడిన్జనుచుండ మేల్మిగొ
ల్నునుసడలించి యుస్కొలపి చూడకడన్ గడముట్టబారి చ
ప్పుననరుదెంచుగుక్కలగముల్ భవుభౌయులివు లైలంగవెం
టనుబడి కా వజీర్లును కటార్లుతుటార్లును వెన్కయై రటన్.

గీ॥ తెంపుబెంపున నేయడ్డగింపులేక
నడగతోడన నడవిలోబడి తొడంగి
గుట్టలునుబుట్టలును చెట్టుపట్టులరసి
యరసి మెకములదొరసి వేటాడునపుడు.

గీ. అచ్చటికిదాపునందున్న యట్టివింజ
మనెడుగుబ్బలనుండు బోయలకు బెద్ద
లైనవారలు సనుదెంచి తేనిగాంచి
మొక్కియొకపున్దువ్లిని మోలబెట్టి.

క॥ పబువా చూచితె వింజం
 బబుబరమా నెట్టివారికై నను నెంతె
 త్తుబలే మాయుండ్లటనుం
 డు బగల్ రేయియును జీకటుల్ చిమ్మనుచో

క॥ అందలి మెకపుంతెడులు
 నుం దుప్పలు పెద్దపులులునుం జిరుతలు బలే
 పందులు లేళ్లు సివంగులు
 వందలు వేల్పుమ్మ రమ్మ వానింజూడక.

సీ॥ వానిదుంపార నీతోన యేమందు దు
 ప్పులప్లిలే పెద్దపోతులంత
 సామి చూచితివె నూచమురుపందికి వెండు
 కింత బీకంగ జిమ్మించి కొట్టు
 నయ్య పెద్దుసిరికాయంతేసి తెలిగుండ్లు
 జలజలరాల్చు నేస్తులుబెనంగి
 చెట్టంతయాబోతుబట్టి నేలకుగొట్టి
 కొనగుట్టవర కీడ్చి తినుమెకాలు

చూడ సొంపా కొదమలేళ్ళుచూచినంత
 నింటిమాటెత్తనీయని యేదుగుంపు
 సింగములకై న నింత తొలంగిపోని
 యడవి దున్నలు గొరనాసులందుగలవు.

క॥ తొడరి యెలుగెత్తి యార్వక
 బిడుగులు వడిరాలు పెద్దపెట్టున నొక మా

కుడుజేసిన మావింజము
దడదడలాడించు సుమి కొదవఁసింగంబుల్.

క॥ అమ్మాయయ్యెలుగులనా
బమ్మెట్లొనరించె నొక్కొ పరువడిలో సిం
గమ్ముల దమ్ములజేయును
రమ్మా మాపొము జూతురాయడ యింకన్.

గీ॥ అనిన సంతోసమంది తే డట్లె యనగ
వెంటనిడుకొని యొకజాలు వెంబడించి
అద్దె పొనపొన మబ్బానునట్టె చోటె
యెంతదవ్వనిచెలకపెట్టెయటంచు
నిట్లదేయంచుగొని పోయి రల్లతేని.

సీ॥ మున్నగస్తుండు రా బుడమిసాగిలిమొక్కి
నుండుమిట్లన బండియున్నవాని
పాపసొమ్ములసామి రావణంకులకున్ని
యగు నేటిచెలిప్రిక్క తగులుకాని
నిండియా నడిమికి రెండుపంపులుగాగ
నమరించు పెద్దగట్టెనవాని
కడుమెకంబులకు దొంగలకు తేండ్లకు నిరా
భారులకిక్కయై పరగువాని

తమ్ములకు గల్వ పూవుల కిమ్ములైన
వలపు తెలిసీటి కొలకుల వాసిగాంచు
నెత్తముల వేల్పులచ్చరల్ నెత్తమాడ
వేడుకలుగూడ జూచెనా వింజ మపుడు.

క॥ కని యిది కాంచినజాలదె

మనుటెందుల కేండుబూండ్లు మజ్జా

మ్మినుపట్టి నిక్కియెగురం

జనదే యీ గట్టుకొనకు జనువారల

చ॥ అనితలపోయుచు గరకుటమ్ములగోల్పులె

మొనసిన కారుసింగమునుమోటెలు గుంటెన

దినిబొగరెక్కుదున్న నొకదెబ్బకు దెబ్బకుజబ్బ

దునిసిపడవడినెరపె దూలకదెంపు జెంది

సీ॥ దిట్టమాయేన్గు గీపెట్టుచుండగ దొండ

మట్టెబిగ్గనబట్టి కొట్టనేల

గోర్వాడిగోల్లెత్తి కొట్ట రివ్వనవచ్చు

కోర్పులివనయీటె గుర్పు

యేనుంగురా తల పైనుండి కుప్పించి

యురుకుసింగము తల నొడిసి

కొరికివేయగనోరు దెరచివచ్చెడి పెద్ద

యెలుగుబంటని చెట్టు కేసి

దుష్టులను జేర్పు నడవిపందులను

కణజులను గెల్పు యేదులగమినవల

లేళ్ళసవరాల నెనిమిదికాళ్ళవాని

వాలైకంబుల గూల్చు నవ్వారిగాగ.

క॥ పఱచియలేడిని ఒట్టు

బిలుతివియక సింగములను చీరముడచి

మొఱకుం బందులకొమ్ముల
విటుచున్ బట్టుకొని మింట వేల్పులు బొగడన్.

క॥ మాంటిడదం చెట్టు నెక్కను
చాటుండదం నలుబోస్సు సైతముదేడ
ప్పాటసొకయెస కుగంబుల
గాటముగా జంపె నదియకిన్ వేటయనన్.

శ॥ ఇటువేట సల్పుచుండన్
జటుక్కు ననకుండ నొక్కసింగము వనవె
న్కటి వైపునుండి వైబడి
పటుక్కుమనిపురియ కొరికి పడదొన్సెవెనన్.

శ॥ పడదొన్సి తొమ్ముమీరన్
గడుమెరసెడి నూశమంతముగైకొని బ
ల్వడి బొఱుచుండె నిన నె
య్యెడతో సంతోసకెంతచేన్ విలసిల్లన్.

గీ॥ అల్లకిని జాంబవంతునట్టి యెలుగు
బంట్లకేకెట్ల పుడెనుగునగతుచే శ
మంతకము దెల్లటనుజూచి వింతబొంది
కొడునునకు దీసికొనిపోయి గోర్కెగలిగి.

గీ॥ పచ్చకంటిమెకము జనునడి మార్కొని
కీలువెంట వెక్కకాలుబట్టి
పుడమిరిప్పికొట్టె గుడిమింగువానికి
తలుపు లప్పడములవలెను గానె.

కి॥ సింగము నిటుజంపి రతన

మంగిరి జూబుపుడు వింజపుంబు

బంగారు జని కట్టి ని

చ్చెం గొడుగుల కెంతవారు జేయ

కి॥ అరువేటను నచ్చువొల

కలకల కడతేసి నడవిగలయ వెలు

న్నట గానన చెంచంబులు

దటుకుదటుక్కనగ గూలి తలపోసి

సీ॥ రాజుగానైన సత్రాది త్తైదురవచ్చి

మాతమ్ము జేడని మనలనడు

నేమిమాటాడుదు మెందుజూపింతుము

భంగకాగుడు వాతపతి బహు

యుండు మాటనతగ్గియొగి మాకుదె

పున్నుబిల్లులు సింగపుంగొడు

బిరిలిపిట్టలు మగ్గు పీలుకట్టాణిము

త్తములేవి తెండు తేతెండిము

నోకొకొనాడు వనకు సొంపాగున

సన్న వనాను బిల్చి మాచిన్నతండ్రి

వచ్చెనే గాను నేమేమిదెచ్చెననిన

నేబదులుచూట నుడువదు మేది

చ॥ అనియిటుతెంతదేని తగులందుచు గుండు

నినిగనియంతయు దెలుపనెక్కొను నెచ్చె

నను పులు వాడునంటి పగులై పొగ్గై నెగలై తొడంగి భ
గ్గన నడిమండ నామ్రురసి యుంచున నిగ్గన నేడ్చె నేమనన్.

గీ॥ అనుగునె దోచు కావనాచనాడి పల్కు-
బల్లెనను నానిసేను నల్లనాడెడ
గాననాచెట్టు లోకాల్కినోని వివడు
తమ్ము డాయనచు బుచ్చించు సొమ్ముసిల్లు.

ఉ॥ కాయను నొందుబోతి పలుకొయను నూతలపాలితోకచు
క్కాయను మానికొప్పు బలుకొయను జక్కదనంబుకెల్లని
క్కాయను రాచదేనుపలుకొయను తియ్యనిలేతమావిమో
కాయనునాయనీ దుచుకొయను గాయచుగాయనుంగనున్.

ఉ॥ పాయను నేరసిండు బులుపా యను మంచిగొనాలమేలితి
ప్పాయను మాసిజంపుకరపాయను నాకడరార మేల్మి కు
ప్పాయను డాగిలేల విసుపాయను సొరగు గంతుపువ్వుదూ
పాయనుదూయదొరమ పాయనుబాయనుజీయనుడదనున్.

చ॥ డాయను రాచదేను జగదాయను నెక్కుదురారమంచిగో
డాయను సీను నిగళయనడాయను నన్నురిపించుకోడు నీ
డాయను బలోకంబునడాయను నీయెడలెట్లునైతు దో
డాయను నెక్కుదేని బుగడాయచుగ్రొత్తుడుడాయనువినున్.

ఉ॥ రోయను వచ్చులేలు యసిరోయను నాకెదిదారితమ్ముచు
ట్టోయను నేరపల్లుచు మొత్తోయను నిన్దెగపెట్టుఁపురా
రోయను నీదేనుయెడరోయను సీవలె నేను వేటబో
రోయను యెంతయెంతితిరోయను నేనెటునైతురోయనున్.

క. అనియిట్లు తోడబుట్టిన
 చనువున నెనగానరాని జాలింబడితూ
 లినయెదసోలిన మెయితో
 డను కొంతశమంతకం బెడందందోపక.

ఉ॥ నేరుపుమై నెదం దనర నిన్ను గనుంగొని పెద్దలెంచగా
 నేరరు నీవెలక సతము నిక గనిమంటిమి నీగొనంబు బం
 గారమునీను నీకతనగాదెజగంబున కెంతోమేలు వ
 హ్య రతనంబ నీయొడలువాసిన నా యొడలేల గాల్చునే.

సీ॥ తమ్ముడా హాశమంతకమా యెచటనుంటి
 వెననిపాల్వడి కలివిచ్చుచుంటి
 నీదుసింగారంబు నీదుబంగారంబు
 తరగలై తిట్టలై తనరునహహ
 నీవుకోర్కెలను నిండించు నింతులబీద
 లేటునంత దరిగాంతురెందుపండు
 పొల్లులాడనివాడ పొద్దొసంగినలచ్చి
 పోయితే నిల్కడ బూనలేవె

పాలుపుగలవాడ వేవెల్లువెలుగుదాన
 అనుగు చెలిదిట్ట సుకముల కాటపట్ట
 మురిపెమిడుదంట కరువుల దరుముపంట
 యంచు బలవించు బ్రదుకుటెట్లని తలంచు.

గీ॥ మును శమంతక ముగ్రసేనున కొసంగు
 మనుచు గరివేల్పుగోరి నట్లచటనిచట

వారలాడిన మాటల బౌరజూచి
యరసి యిదివాని పనియె కానగునటంచు.

॥ ఔరాతుంటరి మానికంబునకునై యాసించి నాతమ్మునిన్
నేరంబింతయు లేనివాని దునుమన్ నీచేతులెట్లాడెరా
యోరీ నల్లనివాడ నీకొల్పుచెయ్యుల్ జూపితే విన్న వా
రేరుంజీయనరోయటంచు బలుమా రెల్లెత్తియూరెల్లెడన్.

క॥ మాటల బెరకతలందున్
సూటీ పోటీ నుడువుల సూచాయల న
మ్రేటిపయి నపనెపమ్మున్
జాటించె నిజంబటంచు జగము న్నమ్మెన్.

గీ॥ ఎవ్వరైనను దన్నింత హెచ్చరించ
గొల్లయిల్లాండ్ర మరగిన కోడెకాడు
దొంగపనినట్టు టక్కరితోడబుట్టు
వెవ్వడవ్వాని చెయ్యమం చెరుగజెప్పు.

క॥ ఈశాగున రోకంటన్
రోలన్ బాడంగ నతడునుం దెలిసికడున్
దూలియికనేమి తెరగని
లోలోదలపోసి తనకొలువునన్ జెప్పన్.

॥ పనుపడనాలకించి బలభద్రు డెనంగనరానికిన్క భ
గ్గనవడిమండి తోకచురుకానగ దొక్కినత్రాచురీతి నా
యనుగగుతమ్ముకుట్టి నిటులారడిసేయగ వట్టితప్పుమో
పినపెనుతుంటరిం దునిమిపెంపుజెలంగెద నిప్పుడంచు నే
వున దననాగలిన్ బయికిబూనిచి పట్టి చనంగ నడ్డమై.

శా|| అన్నా తొందరయేలయాగుమెదిజేయంబూనినన్ బెద్దలన్
 విన్నాణంబుగలట్టి వారలను మెప్పించన్ వలెన్ ముందుగా
 దెన్నుంజూడక మంచిచెడ్డెరుగకెంతే తొందరల్ జెందువా
 రెన్నుండున్ జెడిపోయెరంచు వినవేయిశ్లేలనం చోర్మిమై.

గీ|| కనుకడించుసాత్యకేని జూచి నందుని
 కొడుకు పెద్దవారి నడుగినలయు
 ననినపూటకెంతోయలరి మంతులవిల్చి
 యెరుగ జెప్పి కర్జ మెట్టులనియె.

క|| ఎరిగినవారలకెల్లర
 కెరుకయగుచు జగముమనుష నిలబుట్టిన నే
 ర్పరిమంతులచే నెరుగుట
 తెరగిదియనియెల్లరకును వెల్పుటగాడే.

చ|| అనవుడు మంతులిట్టు లనిరయ్య విసంగినె మాయుడందదో
 చినయటువిన్నవించెదము జెప్పగలాడిల లేడుమీకు త
 మ్మునిగడతేర్చి యారతనమున్ గొనినాడ వటంచుసీకు వ
 ట్టి నెపము పెట్టినట్టి చెనటన్ బరిమార్చగ జెల్లనిత్తరిన్.

ఉ|| ఇప్పుడ వానిజంపునెడ నెల్లరు మానికమీరెకొంటిరన్
 దప్పును మీపమున్ నమయెదం గుదిరింతురుగాన దానినే
 చొప్పుననైనబట్టికొని చూచి వితానెపమెల్ల మాసిపో
 నప్పలుగాకీదున్మ నహహ యని మెచ్చుజగంబులన్నియున్.

గీ|| అనిన సంతోసపడి శెన్నుడెను నాగ
 నుగ్రసేనుండు బలరాము డొప్పుకొనిరి

మనుమలుం గొడుకులు దమ్ము లనుగుచుట్ట
లెల్లవారలు నిదియ పోచెల్లుననుడు.

చ॥ ననవిలుతుండు సాత్యకీయు నల్లనిబట్టగలట్టిజెట్టి కం
తునికొమరుండు సాంబుడును దొడ్లమగంటిమిగల్గు చుట్ట ల
ప్పనికయి జాడదీయగలవారు వజీర్లొక కొందరంటిరా
జనియె బ్రసేనుడేగు కడచాయల నా కరివేల్పునెట్టనన్.

చ॥ చనియడవిన్ దగన్వేదకి చచ్చియలన్ బడియున్న మాప్రసే
నునిగని వంతబొంది యిటనొంచెనె కట్టడి బమ్మవారి లహ
యనిరతనంబుకై వలువలన్నియు గుత్తుకనున్ మొలకగనుం
గొని యెటలేక యుండినదిగుల్పడిరందరు వెన్నుడంతటన్.

చ॥ ఇదె కను డొక్కసింగమిట నేడ్తెర వీనిని దున్నివైచి పే
రెడవెలుగొందుమానికము నెంతయుగైకొని పోవనోపుని
య్యది పెనుగోళ్లజీరు గురు తల్లదె పల్లమి నొత్తెపుట్టెనా
నిదె బువి కాలిజాడయని యేర్పడగా నెరిగించి పివ్మటన్.

గీ॥ కడగి బొబ్బమెకపుగాలిజాడనుబట్టి
యెల్లవారు వెంబడించి నడువ
నల్లనయ్య యడవినడివారమునకేగి
ద్రెల్లియున్న మెకపుతేనిగాంచి.

చ॥ ఇదియెటులీలైనంచు గలయెల్లరునుం బరికించికాంచి యి
య్యది యొకయెల్లుతేనిపయినాలముజేయుటగూలెనంచుదా
రెడలదలంచి మానికము నెందునుగానక మ్రింగబోలునం
చొదవినతొందరన్ గడుపునోరిమిజీలిచిచూచి రద్దొరల్.

క॥ అందును గన్పడకుండిన
నందరు నయ్యెలుగుబంటియ కొనెంబోయిం
దెందును లేదని సాగిరి
ముందరనడువంగ నెలుగుబోయినజాడ౯.

గీ॥ ఎలుగుతేని యడుగు లలవింజమున
నొక్కపెద్దసారెకుబోవ బీతుజెంది
యెల్లమూక మొకముల్లెగా నటనిల్చి
కట్టినే స్తియొకడె గవికి జనుచు.

క॥ ఓనేలతాల్పకలదా
మానీకమిటననెడు కృష్ణమాటకు సరిగా
నోనేలతాల్ప కల దా
మానికమిట ననుచు బల్కె మలయయ్యెడల౯.

గీ॥ మంచిదంచు జగము మంచులావరితన
కెట్టయెదురనున్న గుట్టబొరియ
జూలై కంబుగొదమసొరియజొచ్చినరీతి
జొచ్చెవారలెల్ల జూడనంత.

సీ॥ నెర నల్లచీమలై నేరేడుపండులై
కాటుకపిట్టలై కామలగుచు
చినచిన్న ముంతలై చిటిబాన దొంతులై
వింతలై బలిసిన దుంతలగుచు
కరియావులై కలంకారు దువ్వలువలై
యాముటాబోతులై హత్తులగుచు

చీకంటి మ్రాకులై రాకాసిమూకలై
గురిమీరు కాటుక కొండలగుచు

మేర లేక కనులమీద మిన్నయ్యలై
పడినయట్లు జగము లడగినట్లు
జెలగె నానిమోగిల, చిమ్మ చీకటితెరల్
కన్ను వొడుచుకొన్న గొనరాక.

కం॥ అట్టితరి బాములంచుకొ
మిట్టనుచుకొ బల్లనుచు మెల్లనజన డి
ట్టట్టులికిపడడు వెరువడు
గొట్టెంచం డాత డెంతకొంటెయొ తలవకొ.

గీ॥ కడగి జగములన్ని యడగిన తరియందు
జిమ్మ చీకటులను జెలగివెలుగు
నట్టి దిట్టగుట్టయందున్న సొరియలో
జీకటులకు బీతుజెందునెట్లు.

గీ॥ ఇట్లు లోనికిజని కంటికింపుగాగ
తళతళమటంచురతనాల వెలుగువలన
తిరమయినవెద్ద మెరుగన దేజరిల్లు
సొగసుమేల్ వైడిముత్యాల నగరు గనియె.

చం॥ కని కనుదోయి మాతవడగా నొక యింత వితాకుతో నహ
యని యెవనూదిపట్టి బళిరాయిది యేటిబెడంగు దీనితో
నెనగలదాని గాంచి వినియెన్న డెరుంగము నిక్కమాకలా.
యని మదిగొంత సేవరసి యాసొగసుంధన మెంచె నిట్టులన్.

ఉ॥ ముత్తైపుదోరణంబులును ముగ్ధులునుం నడతేలులున్ బఱ
పుత్తడిగోడలున్ సొగసు బొప్పలు వంచబునంగుతిన్నెలు!
జిత్తులైన వంచములు సెజ్జలు గిడ్డియలున్ వహవ్వరే
యిత్తరిగొంతసేపించు నే ననివాసగిసిల్చి చూడవన్.

గీ॥ దీనియొడయ యెంతటిముగ్ధుడవాడో
యెట్టిజెట్టు లతని పట్టువాడో
యెంతసొమ్ముగిడ్డి యీ మేలనున్నాడో
చొచ్చివానినిపుడె చూతుగాక.

గీ॥ ఎటుగనట్టి నెవము నరః పరాక్రమము
చూపెగాక యట్టి చోటునంద
వానిమేలు వటువవచ్చు నే యెట్లుగ
దివిరియిప్పుడప్పు దీర్పరలయె.

క॥ అనియెన్నియొ తలచుచు పు
ట్లన ముగ్ధులొకటి యడింగులం బెట్టుచు లో
జన నుయ్యాలో జొంపము
లని పాడెడి కలికపలుకు లను వినిబడియెన్.

క॥ వినబడిన దల్పుచాటున
దనమేనుంగుంటి సినొక్క దానిని నుచ్యు
లను వేరిలుశకుంఠకమున్
గని యబ్బురమంది యిదియని నగు ననుచున్.

ఉ॥ ఏడువబోకుమన్న యిదియేన్పడజూడు శివ శక్తింబు నీ
వాడుకొనంగ నీయనుగుటయ్య శ్రీనేనుసెజంపుసింగమున్

బోడిమిమీర గెల్చేయట బొల్పుగవెచ్చియొసంగెనీకు నా
తోడినిసాదె చాది చక్షతో నెలకోయిల కూతలోయనన్.

చ॥ అదినిని సాదియంబుడిగి యల్లన నుయ్యల జేరబోయి య
ముద్దితంబు నెన్ననిల్చి చెలిమోడ్పుకనుంగవతోడ నెద్దియో
మదిని నెలకొనగట్టితరి మాయలమారి వజీరుమానికం
బవటున నందె దొంగతనమం దతనిన్ సరివత్తురేయొకుల్.

గీ॥ పడి పడి చాదిరతనంబు వోవుటెరిగి
గుండెజల్లున నో జాంబవుండ రన్ని
మానికము నొక్క మాయలమారిదొంగ
దొడ్డుకొనిపోయెనని యెలుంగెతి పిలిచె.

మ॥ అలమాతేక్ష నినంతన యెల్లుగురాయందుక్తు పెంపెక్త మో
సలకున్ దివ్వగనచ్చి జైదుమిది రోసంబారగాబట్టె ము
చ్చలియందేగదు నట్టిదొంగయనియొజ్జెట్టిక్ యశోదమ్మము
ద్దు పట్టిక్ నెరపాకొర్జములయందుగట్టి దిట్టక్ వెనక్.

ఉ॥ పట్టినదెన్ను మాదలప పాటునుజెందకి వానిదేతు లి
ట్టినదొంగబ్బ యొకలంతయు జాంబవు గ్రిందినుండి వెక్
నట్టుననేగిజేయగ నతందట వెల్లలంబడెక్ బువిక్
గొట్టినగోవిందవలె గొబ్బునపింజము మారుమోగగన్.

చ॥ పడి కనుదొప్పపాటుగ జివాలునలేచి తొడంగి నిల్వమి
పడికరిపోటునలేత నిను బిల్కురజేసెద నోర్వవచ్చునే
విడుగున నొప్పువాడయిన వెక్మగవాడవయేని నిల్వమం
చొమ్మపునచచ్చి జెన్ను నెడనున్ననెత్తురుగ్రక్కమోదినన్

ఉ॥ నీదిరదెబ్బ యంచతనినికొగని దాగయిదోయియందుగౌ
 మోదకిబూని కాచుకొన బోలు నిదే సమయించు నిన్నటం
 చూదిపయికొబడకొవిడువనొక్కెడ కోసరిలెకొరవంతయ
 మ్మోదునకొక్కబండనురుముం బొడుముంబలె నయ్యె
 నయ్యెడకొ.

చ॥ పగతురువచ్చి మార్కొనినపట్లను వారినడంచబూని యొ
 ప్పగ సమకూర్చు తాలుగొనిపోడిమి నక్కరివేల్పుపైపయికొ
 దెగి జడివాననా గురియ దేకువ డాల్గొని యొడ్డెవాని బ
 ల్మగటిమిజూచి .యయ్యడవిమన్నియ యబ్బురమొంది
 చెచ్చెరకొ.

గీ॥ బరువయిన యొక్కరాతి కంబమునుబూని
 వేయబెకలించు వానిచేదోయిబట్టి
 నడుమగల రాతికంబుంబు బొడుముగాగ
 బిట్టుమోదెను పలుమూరు వింజమద్రువ.

ఉ॥ పెల్లుగ జీమపుట్టలను బీల్చు మెగంబులపెద్ద యెట్టులే
 మెల్లిన బట్టునూచ్చుకొని మారినకిన్ననొడ ల్విదిల్చి యా
 నల్లనిసామిపై కురికి నా యెదుటంబడి యెట్లుపోయెదో
 గొల్లడటంచు నెంచితివొకో యని బల్వడితోడ పైబడెన్.

క॥ పిడికిటి వేగ్రటులగాల్లన్
 మడమల మోకాలిపోట్ల వరివీలగు నె
 ల్లెడల నొకరొకరి మోదన్
 కడగుట నప్పోరు బీతుగలిగించె నటన్.

సంబును నేలయు బంగరు
సంబులియున్ వింజమనెడుకొండయు బులియున్
సంబుమెగము దలపడిన
సంబురమిడె నచటివారి కయ్యనిజూడన్.

సంబువరు కడవంబారరు
సంబుయ రొకల్లోకరి కింకజాలుననరునే
సంబుగరు పేర్లడుగ రదె
సంబుడికయ్యమొ వేర్లపొట్ల గాసిలిరురకన్.

సంబునంతు డెడమై నిలువంబడి మోరిదిట్ట నీ
జెట్టి నెందువినియైన నెటుంగను వేల్పులైన నా
సంబుండి పారుదురు హయని బిట్టుగ గడ్డరించినన్
సంబురు పగ్గమును దుడ్డును దున్నును వీడి జారెడున్.

సంబును రాముడల్ల తొలువేలుపుదిట్ట నడంచుపట్టునన్
సంబుకుమూకలను బల్వడితో జరుచీనులట్ల ను
నాడ గొండగమి నుబ్బునసంద్రము గట్టుచోటరా
సంబుదమెచ్చు దెచ్చితి నదంతయు జెప్పగనేల నీకిటన్.

జ నీటివాములునాగ్గోటికిబోయి
జడి తానమొనరించి వచ్చునాడు
దిలొ వేపెమొద్దు నాటిననోర్చి
జగముచుట్టము నొద్ద జదువునాడు
కాండ్రను నెల్లుగముల నన్నిటి జక్క
జేసి కయ్యపువిద్దె జెప్పునాడు

ఉ॥ నీదిరదెబ్బ యంచతనినికొగని దాగయిదోయియందుగో
మోదకిబూని కాచుకొన బోలు నిదే సమయించు నిన్నటం
చూదిపయికొబడకొవిడువనొక్కెడ కోసరిలెకొరవంత య
మోదనకొక్కబండనురుముం బొడుముంబలె నయ్యె
నయ్యెడకొ.

చ॥ పగతురువచ్చి మార్కొనినపట్లను వారినడంచబూని యొ
ప్పుగ సమకూర్పు తాలుగొనిపోడిమి నక్కరివేల్పుపైపయికొ
దెగి జడివాననా గురియ దేకువ డాల్గొని యొడ్డెవాని బ
ల్మగటిమిజూచి . యయ్యడవివన్ని య యబ్బురమొంది
చెచ్చెరకొ.

గీ॥ బరువయిన యొక్కరాతి కంబమునుబూని
వేయబెకలించు వానిచేదోయిబట్టి
నడుమగల రాతికంబుంబు బొడుముగాగ
బిట్టుమోదెను పలుమారు వింజమద్రువ.

ఉ॥ పెల్లుగ జీమపుట్టలను బీల్చు మెగంబులపెద్ద యెట్టులే
మెల్లన బట్టునూడుకొని మారినకిన్ననొడ ల్విడిల్చి యా
నల్లనిసామిపై కురికి నా యెదుటంబడి యెట్లుపోయెదో
గొల్లడటంచు చెంచితివొకో యని బల్వడితోడ వైబడెన్.

క॥ పిడికిటి వ్రేటులగాళ్లన్
మడమల మోకాలిపోట్ల మరివీలగు నె
ల్లెడల నొకరొకరి మోదన్
కడగుట నప్పోరు బీతుగలిగించె నటన్.

క॥ మఝ్ఘను నేలయు బంగరు
గుబ్బలియున్ వింజమనెడుకొండయు బులియున్
బొబ్బమెగము దలపడిన
ల్లబ్బురమిడె నచటివారి కయ్యనిజూడన్.

క॥ విడువరు కడపంబారరు
జడియ రొకళ్లొకరి కింకజాలుననరునే
పుడుగరు వేర్లడుగ రదె
క్కడికయ్యమొ వేర్లపొట్ల గాసిలిరురకన్.

ఉ॥ అంతటజాంబునంతు డెడమై నిలువంబడి యోరిదిట్ట నీ
యంతటి జెట్టి నెందువినియైన నెటుంగను వేల్పులైన నా
కంతటినుండి పారుదురు హయని బిట్టుగ గడ్డరించినన్
దుంతవజీరు పగ్గమును దుడ్డును దున్నను వీడి జారెడున్.

చ॥ విను మును రాముడల్ల తొలువేలుపుదిట్ట నడంచుపట్టునన్
బనిగొని సోకుమూకలను బల్వడితో జరుచీచులట్ల ను
గ్గొనరిచినాడ గొండగమి నుబ్బునసంద్రము గట్టుచోటరా
యని యెదమెచ్చు చెచ్చితి నదంతయు జెప్పగనేల నీకిటన్.

నీ॥ తొలినంజ నీటివాములున్గొట్టికిబోయి
వడి తొనమొనరించి వచ్చునాడు
మోకాలిలో వేవెముద్దు నాటిననోర్చి
జగముచుట్టము నొద్ద జదువునాడు
కాండ్రికాండ్రిను నెల్గుగముల నన్నిటి జక్క
జేసి కయ్యపువిద్దె జెప్పునాడు

కారుమబ్బులువోలె గిరిని రక్కసితేండ్లు
కిరకుటమ్ములవాన గిరియునాడు

సుంతయును మేను బడలడు చూడ నీ నె
వండవోకాని యనిలోన బెడలనను
తొర మొనగాడ నీవగు నూరుదను
దెలియగా నెప్పు మొక్కంత తోసికొందు.

మ॥ అనుమాటల్వనివెన్ను దోయెలుగురాచూసేనుచూర్వారాజులిన్
మనుగొల్లంజను నల్లవాడ నగుటన్ నల్గిన్ నల్ల వంచంద్రున
దునకున్ బెంపుడుపట్టి నీరతనమున్ గొన్నా ననన్ నట్టిత
ప్పును నేజెందుట నిందునచ్చుతిని గొంపోకంగ పేరేటికిన్

గీ॥ అనిన జాంబవంతు చక్కనగి యొరి
మన్నె గొల్లడా శవంతకంబు
గొంచుబోదు బెట్టిటంచు పోయిగాన్
నీరసమున దవిలి పోయినప్పు.

సీ॥ ఇట్లు మార్కొని వెళ్ల చట్టమిట్లే నడ
నది పోయినాంగు మై యడలించె
నీరసంబున నగ్గి నానగండెసిన
నది నానచిచ్చు నిచ్చుననిన
పడిమీర గాలేతూపదరించునపుడు
య్యెరయట్లు లోకమెక్కడ
కినుకమై నీటిదిల్కును నీడ నొక చేయి
బట్టి పునకతేనియట్లు గోరె

కారుమొయిలమ్ము నిగుడింఘగా నతండు
కడగి తనమేని కరిచాయగలుపుకొనియె
దండునుసికొల్పు వెంట్రుకకొండుగాగ
లాగి లోగొన వాడు కలంతజెందె.

క॥ అనియిట్టిచ్చట నిరువది
యెనిమిది నాశ్లేసగె తోడనేతెంచినవా
రును బహుమాడవ రోజున
జని రాకరివేల్పు నానకడలిన వెతతోళ్.

క॥ ద్వారావతికొ వారలు
జేరి జరిగినట్టి కతను జెప్పిన వీరుకొ
వారనక నిన్ను వడిన
ట్లూరెల్లకొ గొల్లుమంచునువ్మడి నేడ్చెకొ.

క॥ కనినతలిదండ్రులును బెం
చివ తలిదండ్రులునుముద్దుజేసినవారల్
మనుమలు గొడుగులు నాండుకొ
దనచనవరులొందువగపు దరమే చెప్పకొ.

సీ॥ తలమీద రెండుచేతులమోదుకొనుచు నో
రీముద్దుకుట్టి యంచేడ్చువారు
గుబగుబరొమ్ము బగులగ్రుద్దుకొనుచు న
య్యా యెట్లు బ్రతుకుదుమనెడువారు
నెడద తార్మరైన నెదియు గన్పట్టక
యట్టిట్లు దిరిగి తూగాడువారు

నోగిరంబులునందితుడిగి నెక్కానెత్తోడి

మునుగువెట్టక విన్నమూర్త్యానానా

కెరువ ను బూర్వ ను వ్యవహారము

కందుగు చేత నానెట్ట చేసినవాని

నెంతగతివల్ల వ్యాధి కంటెల్లా

నయ్యయో అక్కడ నుండియో నడిచినా

కం॥ కేలీయని చుట్టంబని నెవ

కేలయిండ్రి బోధానె ను కేల కయించుక

బలుచాగియించు నెన్నుని

వలతోక రాగోరు పడిన గునిని నున్నె

కం॥ ఇటువెట్ల చేడ్చి నేడి

కటకట మనదేవిచ్చినాని నెట్టే నె

చటనున్న దుగ్గిని గొ

ల్పుటకైగునిగూడి గొన్నోట్టుక వగులుక

గీ॥ గొతియలును పెరియలును విహారము

దున్న పోతులు మామూలు నున్న పోతులు

తెచ్చిబట్టెట్టి బోధమున్న చుట్టోనె

సత్తిమోసాల నొకప్పుడు నున్నె

కం॥ మాబోధము వలం నుచ్చె

మాబోధమే మునకుటలను మానగ్గి ముట్ట

చేబిగుదలలో నుడువచుక

గాబ్బొరెక్క పనుల కావలె తెల్లె

గీ॥ తలవిరియబోసి పసుపుమైనలది పెద్ద
బొట్టునిండాఱ మొగమున బెట్టి వేప
మండలను చేతగొని గొల్లమగువయోర్తు
సివముచే గుడ్లురిమి యూగి చెప్పెనెదియొ.

గీ॥ ఈపులకుగుట్ట విన్నాణమెసగుపుట్ట
యీగలకునట్టు కంపు పుట్టింటిపట్టు
మలపలకు దొంగలకు ఘాలమాదుగులకు
బంతిపొత్తైన యామత్తుపాకయందు.

గీ॥ గుడ్డలుతికెడువారును గొరుగువారు
కుండలను జేయువారు గూర్చుండినేయు
వారు గడమిదికెక్కెడు వారు మంద
గాచుకొనువారు కడుపార కల్లుద్రావి.

సీ॥ గాడ్పుచూలేను రాకాసులీరని యార్చి
కుప్పిగంతిడిపడు నప్పుడొకడు
అడుగకయే కల్లు నవ్వారిగాగ బో
యించికర్ణునియీవిమించునొకడు
ఊకొట్టు వారల జీకొట్టుచును మిట్ట
విన్నాణమును జెప్పవెట్టియొకడు
క్రిందబొల్లెడివాని గేలెత్తి చూపి యా
యనకంటెమేలు దెమ్మనునొకడు

కక్కువారలు చీకులుమెక్కువారు
తనదుపెండ్లాము కతజెప్పుకొనుచుదన్ను

నోగిరంబులుపండుటుడిగి పెళ్ళావెతతోడ

ముసుగువెట్టుక బిగ్గమూల్లువారు

చెరువులను బావులను నగ్గినురకబోన
బందుగులచేత నాకట్టబడెడువారు
నెంతగతిపట్టె ద్వారక కింతలోన
నయ్యయో అక్కటా మొరొయనెడువారు..

కం॥ చెలియని చుట్టంబని తమ

కెలయించెడి బొజుగటంచు నేలకయంచుకొ
బలుచాగియంచు వెన్నుని .

దలకొక లాగెంచి పడిరి తలగని పంతకొ.

కం॥ ఇటులెల్ల రేడ్చియేడిచి

కటకట మనయేడ్పుచలన గలదేమేలం

చటనున్న దుగ్గినింగొ

ల్పుటకైగుమిగూడి గొల్లబోంట్లుకొ మగలుకొ.

గీ॥ గొఠియలును మేకలును బడి కోళ్లుపెద్ద

దున్న పోతులు మామూలులెన్నుకొనుచు

తెచ్చిబలివెట్టి బోనమ్మలీచ్చుకొనుచు

సత్తిమోసాల నొకపెద్ద సంతజేసి.

కం॥ మాబోనము ముందనుచుకొ

మాబోనమె ముందటంచు మాసత్తియటం

చేబిగుదులో నుడువుచుకొ

గాబ్బారెరల్ల పసులకావరులెల్లకొ.

గీ॥ తలవిరియబోసి పసుపుమైనలది పెద్ద
బొట్టునిండాఱ మొగమున బెట్టి వేప
మండలను చేతగొని గొల్లమగువయోర్తు
సివముచే గుడ్లురిమి యూగి చెప్పెనెదియొ.

గీ॥ ఈపులకుగుట్ట విన్నాణమెసగుపుట్ట
యీగలకునట్టు కంపు పుట్టింటిపట్టు
మలపలకు దొంగలకు ఘాలమాదుగులకు
బంతిపొత్తైన యామత్తుపాకయందు.

గీ॥ గుడ్డలుతికెడువారును గొరుగువారు
కుండలను జేయువారు గూర్చుండినేయు
వారు గడమిదికెక్కెడు వారు మంద
గాచుకొనువారు కడుపార కల్లుద్రావి.

సీ॥ గాడ్పుచూలేను రాకొనులీరని యార్చి
కుప్పిగంతిడిపడు నప్పుడొకడు
అడుగకయే కల్లు నవ్వారిగాగ బో
యించికర్ణునియూవిమించునొకడు
ఊకొట్టు వారల జీకొట్టుచును మిట్ట
విన్నాణమును జెప్పువెట్టియొకడు
క్రిందబొల్లెడివాని గేలెత్తి చూపి యా
యనకంటెమేలు దెమ్మనునొకడు

కక్కువారలు చీకులుమెక్కువారు
తనదుపెండ్లాము కతజెప్పుకొనుచుదన్ను

దాన బలుబూతులనుకొనబూనువారు
నైరి కలుపందిరులచెంత నల్లరీండు.

సీ॥ రంకురాట్నము లొక్కవంక గిట్టినిమ్రోగ
నొక్కటగొమ్ము వాండూరిదసాగ
గారడీంద్రోకదరి వీరణంబునుగొట్ట
రహి గంగిరెద్దులు రంకెవెట్ట
బెడపెటవంచు దప్పెటలొక్కెడ జెలంగ
గంటలూరక గణగణ యనంగ
మగవాండ్రి నాండ్రి హెచ్చగు సివంబుననార్వ
సుద్దిజెప్పెడువారు సుతులుగూర్వ

మూడుముక్కలపేకాట గోడిపందె
ములను జూదంపుబల్లలతులువలెల్ల
గూడి పలుమారు పోట్లాడు గొప్పగోల
యలముకొనిమిన్ను వగిలించునవనునందు.

గీ॥ గొప్పవారిని బలె దుస్తులొప్ప బచ్చె
కాండ్రి దేబెల వెనువెంట గ్రాలుచుండ
ననుపుకత్తెలువరలుచోట్లను బొజంగు
లరసి తిరుగాడి కోరినయట్టివాని
సంత నిప్పించి కులికించ జాలిరెలమి.

గీ॥ కనికరముగల్గి నాజూకుగల్గి చదువు
గల్గి విన్నాణమొకయింత గల్గి మంచి
చెడ్డలరసెడి తెల్వొకొంచియనుగల్గి
నట్టి వాడొక్కడును కొల్పునందులేడు

అప్పు డుగ్రసేను డందరు చిన్న పె
ద్దలును బందుగులును బలసికొలువ
దుగ్ధికడకువచ్చి తోరంపుబత్తిమై
నిండుజోత సల్పి నెయ్యమలర.

తెచ్చిననగలు న్వలునలు
మెచ్చుగొలుపు పూలచెండ్లు మేలగుపండ్లు
జెచ్చెరనిడి టెంకాయలు
విచ్చలవిడి బగులగొట్టి వేడ్కొనినంత.

దకుడుమీరు వేల్పువేల్పెనట్టి
కరివేల్పునకునెందు గలదెకీడు
మోపిన నట్టితప్పునుమాపు
కొననెంచిమానికంబునకుగాను
తొడ వింజపుసారంగములోన
ననిసేయుచున్నవా డతనిగొల్చి
నలజాంబవతి వన్నియలమిన్న
నతనిచేగొని మేల్మీయరదమెక్కి

రాగలడుమీకు గనుపండువీగలండు
కొలదిరోజులలోనని కూర్మిమీర
నందరువినంగ మోముల నబ్రిమును బ
సందుచిందులుదొక్కంగ సత్తిపలికి.

మల దున్న పోతులను గోళ్లనుమేకల నాదుచెంగట
గారి మ్రింగుటలు నాయమటంచును మిత్తినోటిగ

త్తరవిడిపించనచ్చెనటచందం బువింబడి మొక్కురీతిగా
నొరగెనుమేనులన్నిటినియొక్కతలంపునజూచుటొప్పగు

గీ॥ అంత గట్టినేస్తీ యనుగు జుట్టాలునె
చ్చెలులు నాండు) ననుపుచేడియలును
తల్లిదండ్రు) లన్నదమ్ములు గొడుగులు
మనుమలెల్ల దుగ్గి పూటనమ్మి.

కం॥ అదెచచ్చెనుబెన్నుంజని
యిదె వచ్చెను వన్నుంజంచు నింపుదొలంక
జదురులతో బెరిమలతో
నెదనంతదొలంగియుంజు బెదురుంగనుచు.

కం॥ అట నట్లేల్లందొర లో
దిటమంతయు చూలి తన్నెదితెలిసి యెడు
గటకటపడి యూతని బో
ల్పుట కెదిరించు బెదరుచూపులతో.

ఉ॥ ముక్కునవ్రేలుబెట్టుకొని మోముననచ్చెరువూరిపొంగగ
బక్కిహునూయి నొక్క దొరపాలికి బత్తివల్లనె గిదే
మొక్కితివప్పులోన్లువరములదిరెచూరగగాపువంచట
జొక్కపుజోతనల్ప నగబొక్కి యతండును లేచనెత్తిన

గీ॥ తిరిగి తిరిగి నో యొరగి పల్మటదొంగ
తప్పు నైపుననుచు నొకమీడియె
తలప బంటున్న నంబుతోన
ల్లొనుగాదె యుట్టి మానిసులన.

దండుకము

అవెన్న నాయెల్లగాయండు పెకబత్తి నింపార నా
 శప్పులక నైచినక గూర్మిమైజూచి బోవంగదే తొల్లి
 గాముండవై చెడ్డరాకాసులం దున్నగా బుట్టి యాబ్దిముడుక
 నెంటరా గోనలోజూచి మారీచుడక మోసపుక సోకు
 లంగారపుక లేడియై వచ్చినక వాని గూల్పంగ వెన్వెంట
 లవేగ నాపెద్దరాకాసి వన్నీడు మాయమ్మ సీతమ్మ యున్నట్టి
 గోనేగి కొంపోవగా నెల్లెడక జూడవే ఋష్యమూకంబునక
 కీరవే వేల్పురాపట్టానిక గూల్పవే పొద్దుచూలిక దగక
 లప్పవే యెంగిలిక దల్పకే పండులక మెక్కవే మమ్మ మా
 రారలక గోతులక గోతితేండ్లక బిరెకబారగా బిల్చి మై
 కువ్వి మితల్లి యున్నట్టి పట్టుక వడిక జూచి రండంచు
 కమ్మంపవే చెట్టునుక దుట్టెయుక బుట్టయుక గుట్టయుక
 బట్టయుక బల్లముక వాగునుక వంతయుక బల్లెయం
 చెంచకే మేముగావింప నందెందు గన్పింపకే పోవగా గాలి
 మాలేగి లంకక వడిక జూచి యన్నేలకాన్పుం గడం గాంచి
 తోసముం జెంది నీవేలియుంగ్రింబు జూపించి నమ్మించి
 యొద్దకుక వచ్చినక వాని నోరారవన్నించి యుప్పొంగవే
 మందరం గూడి సంద్రింబు డాయంగ నేతెంచి యన్నేల
 కడ్డాణముక యంచు బొట్టుంబలెక గోలపై నుండగా జేయవే
 మమ్మటక గట్లు దెప్పించి మున్నీటికిక వంతెనక గట్టి
 మూకయుక నీవు తొల్వేల్పు కాణాచియా లంకకుక
 గోయి యందొక్కనిక నుంచివాడంచు జేపట్టి యందున్న రే
 క్రిమ్మరిండ్రందరక దున్ని యారావణుక గూల్చినక వేల్పు

త్తరవిడిపించనచ్చెనటినందు బువింబడి మొక్కురీతిగా
నొరగెనుమేనులన్నిటినియొక్కతలంపునజూచుటొప్పగు

గీ॥ అంత గట్టినేస్తీ యనుగు జట్టాలుసె
చ్చెలులు నాండు ననుపుచేడియలును
తల్లిదండు లన్నదమ్ములు గొడుగులు
మనుమలెల్ల దుగ్గి మాటనమ్మి.

కం॥ అదెచచ్చెనువెన్నుంజని
యిదె వచ్చెను వన్నుశంచు నింపుదొలంక
జదురులతో బెరిమలతో
నెదవంతదొలంగియుండి రెదురుంగనుచున్.

కం॥ అట నట్లెల్లందొర లో
దిటమంతయు మాటి తన్నెదిరితెలిసి వడున్
గటకటహడి యూతని బో
ల్చుట కెదిరించు బెదరుచూపులతోన్.

ఉ॥ ముక్కునవ్రేలుబెట్టుకొని మోముననచ్చెయత్రాదిపొంగి
బక్కిహునూయిసొక్క దొకపాలికి బత్తిదలెన్బనే గిడ
మొక్కితిదప్పులోచ్చికిరములబిరెవారగగాపువరిచట
జొక్కపుబోతసల్ప నెదబొక్కి యలండును లేవనెత్తిచ

గీ॥ తిరిగి తిరిగి నేలయొరగి పల్మరుదొంగు-
తప్పు నైపునాచు నొనదిడియె
తలప బంటునప్పు సంసంబుతోడ
ల్లానుగాదె యెట్టి మానినులను.

దండుకము

వెన్న నాయెల్లురాయందు పెకబత్తి నింపార నా
 నైచినక గూర్మిమైజూచి బోవంగదే తొల్లి
 పై చెడ్డరాకాసులం దున్నగా బుట్టి యాబ్దుముడుక
 గోనలోజూచ్చి మారీచుడక మోసపుక సోకు
 కుక లేడియై వచ్చినక వాని గూల్పంగ వెన్వెంట
 పెద్దరాకాసి వన్నీడు మాయమ్మ సీతమ్మ యున్నట్టి
 కొంపోవగా నెల్లెడక జూడవే ఋష్యమూకంబునక
 పేల్పురాపట్టినిక గూల్పవే పొద్దుచూలిక వగక
 యెంగిలిక దల్పకే పండులక మెక్కవే మమ్ము మా
 గోతులక గోతితేండ్లక బిరెకబారగా బిల్చి మై
 మీతల్లి యున్నట్టి పట్టుక వడిక జూచి రండుంచు
 పవే చెట్టునుక దుట్టెయుక బుట్టెయుక గుట్టెయుక
 క బల్లిముక వాగునుక వంతయుక బల్లెయం
 మేముగావింప నందెందు గన్పింపకే పోవగా గాలి
 లంకక వడిక జూచ్చి యన్నేలకాన్పుంగడం గాంచి
 ముం జెంది నీవేలియుంగ్రంబు జూపించి నమ్మించి
 కుక వచ్చినక వాని నోరారమన్నించి యుప్పొంగవే
 గూడి సందగ్రంబు డాయంగ నేతెంచి యన్నేల
 ముక యంచు బొట్టుంబలెక గోలపై నుండగా జేయవే
 క గట్లు దెప్పించి మున్నీటికిక వంతెనక గట్టి
 యుక నీవు తొల్వేల్పు కాణాచియా లంకకుక
 యందొక్కనిక చుంచివాడంచు జేపట్టి యందున్న రే
 పిండ్రందరక దున్ని యారావణుక గూల్చినక వేల్పు

త్తరవిడిపించనచ్చెనటిదండు బువింబడి మొక్కురీతిగా
నొరగెనుమేనులన్నిటినియొక్కతలంపునజూచుటొప్పగున్

గీ॥ అంత గట్టినేస్తీ యనుగు జుట్టాలునె
చ్చెలులు నాండు) ననుపుచేడియలును
తల్లిదండ్రులన్నదమ్ములు గొడుగులు
మనుమలెల్ల దుగ్గి మాటనమ్మి.

క॥ అదెవచ్చెనువెన్నుండని
యిదె వచ్చెను వెన్నుడంచు నింపుదొలంకన్
జదురులతో బెరిమలతో
నెదవంతదొలంగియుండి రెదురుంగనుచున్.

క॥ అట నల్లెల్లుందొర లో
దిటమంతయు దూలి తన్నెదిరితెలిసి కడున్
గటకటపడి యీతని బో
ల్చుట కెవరీడంచు బెదరుచూపులతోడన్.

ఉ॥ ముక్కునవేలిబెట్టుకొని మోముననచ్చెరువూరిపొంగగా
బక్కిహునూయినెక్కు దొరపాలికి బత్తిదలిర్పనే గిదే
మొక్కితిదప్పులోచ్చికిరముల్బిరెమారగగావుమంచటన్
జొక్కపుజోతసల్ప నెదజొక్కి యతండును లేవనెత్తినన్.

గీ॥ తిరిగి తిరిగి నేలయొరగి చల్మరుమొక్కి
తప్పు సైపునుచు దండమిడియె
తలప బంటుతప్పు దండంబుతోడ జె
ల్లానుగాదె యెట్టి మానిసులకు.

దండుకము

ఆవెన్క నామెల్లుగాయండు వెణబత్తి నింపార నా
తప్పులక నైచినక గూర్మివైజూచి చోవంగదే తొల్లి
రాముండవై చెడ్డరాకాసులం దున్నగా బుట్టి యాడ్డుముడుక
వెంటరా గోనలోజూచ్చి మారీచుడక మోసపుక సోసు
బంగారపుక లేడియై వచ్చినక వాని గూల్పంగ వెన్వెంట
నీవేగ నాపెద్దరాకాసి వన్నీడు మాయస్మ సీతస్మ యున్నట్టి
చోనేగి కొంపోవగా నెల్లెడక జూడవే ఋష్యమూకంబునక
జేరవే వేల్పురాపట్టేనిక గూల్పవే పొద్దుచూలిక దగక
నిల్పవే యెంగిలిక దల్పకే పండులక మెక్కవే మమ్ము మా
వారలక గోతులక గోతితేండ్లక బిరెకబారగా విల్చి మై
దువ్వి మీతల్లి యున్నట్టి పట్టుక వడిక జూచి రండంచు
మమ్మంపవే చెట్టునుక దుట్టెయుక బుట్టయుక గుట్టయుక
మిట్టయుక బట్లముక వాగునుక పంతయుక బట్లెయం
చెంచకే మేముగావింప నందెందు గన్పింపకే పోవగా గాలి
చూలేగి లంకక వడిక జూచ్చి యన్నేలకాన్పుం గడం గాంచి
సంతోసముం జెంది నీవేలియుంగ్రింబు జూపించి నమ్మించి
నీయొద్దకుక వచ్చినక వాని నోరారమన్నించి యుప్పొంగవే
యందరం గూడి సందగ్రింబు డాయంగ నేతెంచి యన్నేల
పడ్డాణముక యంచు బొట్టుంబలెక గోలపై నుడగా జేయవే
పిమ్మటక గట్లు దెప్పించి మున్నీటికిక పంతెనక గట్టి
సీమూకయుక నీవు తొల్వేల్పు కాణాచియా లంకకుక
బోయి యందొక్కనిక చుంచివాడంచు జేపట్టి యందున్న రే
దిగ్రిమ్మరిండగ్రిందరక దున్ని యారావణుక గూల్చినక వేల్పు

లెల్లగడుమెచ్చి నిన్నాడరే యచ్చరల్ మెచ్చగాన్పింపగా
 నాడరే యంత యిల్లాలితోగూడి సాకేతముంజేరి మమ్మం
 దరణ్ రోజు కొక్కొక్కవీతిన్ నగ ల్బట్టలన్ నోటి కింపైన
 జోనంబు వెట్టించి మన్నింపవే యెన్నియో యేండ్లు రారాజువై
 నేల గాపాడవే నీయనంబోలగాగల్లు వారెవ్వ రయ్యాజగం
 బెల్ల బుట్టించి మెట్టించి గిట్టించి లోన న్నెలింగల్లి వేకుంగొసన్
 లేక యెందెందు గన్గొన్న సందింతయుం బోక యేనుంగులో
 జీమలో నొక్క రూపైవెలుంగొండు దీవేకదయ్యా నను
 గూర్మిజూడంగ నేతెంచుటల్ గాని లేకున్నవాడేడ నీవేడ
 యీతప్పు మీమీద మోపెట్టుటల్ గాంచగా నబ్బురంబొను
 గాదే నినుం బోల్పగాలేక నేనన్న యామైకపుం బల్కులన్
 బాటిగానెంచకయ్యా వడిన్ నీపయిన్ వేయ రాల్ జెట్లు
 నమ్ముల్ విరుల్ బత్తిరింబ్రాళువోలేన్ మదిన్ జూడ
 వయ్యా నినున్ సుంతముందే కనుంగొన్నచో యెట్లు గారాబ
 మున్ జేతునో యెంత కూర్మిన్ గనుంగొందునో యెంతగా
 బత్తిజూపింతునో దానికిన్ మారుగా యిట్లు బల్ దేబ్బలం
 గొట్టితిం నేనుజెన్నంటినైనన్ మదిం గల్లయున్ నిక్కమున్
 మంచియున్ జెడ్డయున్ గాంచగాలేవె నీవే తమిన్ బోవవే
 కావవే నన్నెలుంగంచు కొంచెంబుగా జూచినన్ నాకు నీకంటె
 నింకొండు దిక్కేది యంచాడినన్ దన్ను గొండాడినన్ వేడుకం
 బాడినన్.

క॥ చిరునవుగల మొగమును గని
కగమను సింగారమొల్కు గన్నులతో ద
గ్గర దీసి మై నివిరి య
క్కరిగొల్లడు వెరువకు మని గారవమెసగన్.

క॥ నీమదిగలబత్తి ననున్
మైమరపొందించె వేయిమాటలికేలా
రాముడగునాడు జేసిన
నీమేల్మటువంగ నొనె నే నెన్నటికిన్.

క॥ ఈయెడ సల్పినకయ్యము
మాయెడలన్ వియ్యమయ్యె మదిగుండుకు మో
హూ యెలుగుతేడ కోరుము
నీయిచ్చలొశంగువాడను నిక్కంబిపుడే.

గీ॥ అనిన జాంబవంతు డంతింతయనరాని
సంతసంబుజెంది జాంబవతిని
దెచ్చికాన్కనిచ్చె దేవేరిగాగ నా
పట్టి మేల్గొనాలపుట్టయనుచు.

క॥ ఇచ్చినకన్నియచెల్వం
బచ్చెరువెసగింప నెలమి నతడుంగొనగా
జెచ్చెర చుట్టల బెండ్లికి
విచ్చేయం జాంబవుండు బిల్వంబంచెన్.

గీ॥ కాండు॥ కాండు॥ మటంచును గట్టిటంచు
గురగుర మటంచు గీయంచు గోయటంచు

కీయటంచును జుట్టాలు నేయమున్న
వారువిచ్చేసిరా పెండ్లివారిగాంచ.

క॥ వచ్చిన చుట్టల కీతవుల
కిచ్చకమరియాదనల్పి యిచ్చినకాన్కల్
బుచ్చుకొని సేమ మారసి
గ్రచ్చుట నందరికి విందుగావించునెడక.

సీ॥ గొరియల మేకల యెరచి తిండికినంజు
లుప్పుకుందెటిపిల్ల లొకవరుసకు
నాబోతునంజుడు కాముటేనుగు తల
నుండెడి మెదడుకూరొక్కబంతి
కెలమి గావించు ముస్తలబోనమునుజొన్న
చెరకుపానక మొక్కదరిమగలకు
లేరావియాకు రాలినవెల్లసండ్లును
మొలవపచ్చికనుయొక్క బలగమునకు

నాడెమగుపచ్చిమొక్కజొన్నలును బీత
లొక్క కొలముకు బుట్నాలు చక్కనైన
పండ్లు నొకబారువారి కవ్వారిగాగ
వడ్డనమొనర్చె బళిర వహ్వయనంగ.

క॥ తనకొలపువారినందర
జనువునగూర్చుండబెట్టి జలజలయను బు
వ్వనుగూర్చి పుడకతేనియ
లనుదప్పిందీర్చి విడెములను దానిచ్చెక.

గీ॥ అంతవింజంపుటడవిలో నమరుచుండు
తబిసిఱేండ్లెల్లవచ్చి యంతయును మెచ్చి
యెలుగుమన్నీ దుబత్తి మన్నింపనలరి
యింపుమీరంగ బెండ్లిగావించునెడల.

క॥ పచ్చలతోరణగట్టిరి
హెచ్చైతగు పెండ్లిపీట లేర్పరచిరి హెం
బచ్చడములుదాల్పించిరి
యిచ్చిరికపురంపు విడెము లిడువురికి దగ్గ.

క॥ అల్లుడనియడుగుదమ్ముల
నల్లనబట్టుకొని కడిగి యానీరుతలం
జల్లుకొనె నాతడీసుం
డెల్లెడలన్ గోర్కిసేయు నింతియకాదే.

క॥ కన్ని యనుదారవోసెను
జెన్న టులంజెండునట్టి జెట్టికి జగముల్
మన్నించునందుపట్టికి
నెన్నంగా వాని పున్నె మేవనవచ్చున్.

క॥ అత్తలిరుంబోడియు దెలి
ముత్తైంబులుదోయిలించి మొనసిమగనికిన్
నెత్తిపయినుంచె నతడున్
బుత్తడిరతనాలతాళి బొలతికిగట్టెన్.

గీ॥ ఇట్లు పెండ్లిగావించి యింపుమీర
నాముఠేన్దుల నడగల నరదములను

బసిడిసాముల పేర వేల వేల వేల ను
బెరిమమై నిచ్చి యల్లని, నిష్ఠను నీవే.

ఉ॥ ఏమియెఱుంగిడిముగు కలుగునను నున్న నీవే నీవే నీవే
బ్రామినవేద్యనైన బనిపాటల నన్నయ నీవే నీవే నీవే
నేమరిపాటున న్నిములమెచ్చుట నిన్ను నీవే నీవే నీవే
వేమెముజూతొ కొన్నింటి నీవే నీవే నీవే నీవే.

ఉ॥ ఈయెలనాగ్నై సత్యునియనునా నీవే నీవే నీవే
చాయలుబల్కిన నీవే నీవే నీవే నీవే
గోయగగంది దానొయనగు నీవే నీవే నీవే
సోయగమెంచి వేదెచేజూచునీవే నీవే నీవే.

చ॥ అని తనకూతుతోడ ననుచున్న నీవే నీవే నీవే
గినియకు మోర్చిమైబలి నన్నయనల్లుము నీవే నీవే
జనువుగలాడుగా ననుచునీవే నీవే నీవే
దునతనియిచ్చుల నీవే నీవే నీవే నీవే.

క॥ అత్తలమామల నీవే నీవే
నెత్తిపయి నీవే నీవే నీవే
నెత్తనము గల్గువాడలు
నెత్తివచ్చినను నీవే నీవే నీవే.

నీ॥ బంటుల వొత్తుల బంచేదినము
• బెరిమవిష్ణులతోలె నీవే నీవే
నీతోడికోడండ్రి నీవే నీవే నీవే
తోడబుట్టునీవే నీవే నీవే.

బసిడిసొమ్ముల వేరవేల్చాని సెలను
బెరిమమైనిచ్చు యల్లుని, బిడ్డను గిని.

ఉ॥ ఏమియెటుంగదీముగురయెంతయు గోలలగూడి చూడెడిన్
బ్రామినవేడ్కనైన బనిపాటల నెన్నడు సేయలేదు నే
నేమరిపాటుర న్ని ముసమెచ్చట నిల్చిర బెంగబెందు నీ
వేమెముజూతొ కొవ్విరికి నీచెలికొ సరియెన్ని రీతిన్. ౯.

ఉ॥ ఈయెలనాగ్నపై సవతులీరసమాడిన నల్లకయ్య చూ
చాయలుబల్కినన్ దెలియజాలని బేలగదయ్య పుల్వలన్
గోయగగండి దానొరుపగున్ గయిదోయియు కీక పల్లగా
సోయగమెంచి విద్దె చవిజూచి యొరంగగదయ్య నన్నానల్.

చ॥ అని తనకూతుతోడ వినుచుమ్మరొ నీమగ డల్లిపల్కినన్
గినియకు మోర్మిమైబలికి కిన్నమరల్పుము గారవంబును
జనువుగలాడుగా నయినజాలినవట్టుకుమాటలాడినెడి
దునతనియిచ్చలన్ దెలిసితోరముగాసమకూర్పుచున్ని యున్.

క॥ అత్తలమామల యానల
నెత్తిపయిన్ దాల్చిబత్తి నెకవేరుచుమీ
వెత్తనము గల్గువారలు
నెత్తరివచ్చినను దెలిసి యెరగుము తల్లి.

సీ॥ బంటుల దొత్తుల బంచజేరినవారి
• బెరిమబిడ్డలబోలె నరయుచున్న
నీతోడికోడండ్ర నీసరతుల గూర్చి
తోడబుట్టువులట్లు జూడుచున్న

బావల మరుదుల బందులనొజ్జల
మరియాదతోజూచి మసలుమచ్చ
మగనితో సరివేల్పు మరియెందులేదని
తిరముగా నెడలోన దెలియుమచ్చ

పుట్టినింటికి మరియునీ మెట్టినింటి
కెట్టి చెడుపేరునెందు రాబట్టకమ్మ
దిట్టవై గట్టియసము జేసట్టుమచ్చ
యత్తవారింటికేగి రావమ్మఅమ్మ.

చ॥ అనితనబిడ్డకుం గరడఁన్నియునేరిపి యల్లునింటికీన్
బనువునెడన్ బొలంతి తెలివాలుకనుంగవ వెంటనీరుజా
ల్లొని వరదై బిరానజనుగొండలు దాటిచనంగ నెల్లుతే
దును మదితాలిమిన్ విడి కడున్ వగవుంగొని కంటనీరిడెన్.

క॥ అడవులనుండెడి మెగమును
గడుపున గనుకూతు నత్తగారింటికి బం
పెడునెడల గనులనీరిడ
బుడమింగల. గేస్తు లడలు బొందుట లరుదే.

మ॥ చెలులున్ జుట్టలుదోడబుట్టువులు నాచెంగల్వపూబంతి కిం
తులమేల్బంతికిసొమ్ము లున్ వలువలున్ దోరంబుగానిచ్చిలో
గలకందీరిచి తేరుమీది కపుడెక్కంజేయగా వెన్ను డ
వ్వెలదిన్ దోడ్చొనిద్వారకావతికిదావేంచేసెనుప్పొంగుచున్

ఉ॥ ముప్పదిరెండు చప్పుడులు భోరునగ్రేవ జెలంగగా నొగిన్
గుప్పలుగాగ నేనుగులు గుట్టములున్ బనివాండువెంటరా.

మెప్పులుగుల్కదారుకుడు మెల్లన చేనునుదోలుచుండగా
నప్పుడుజొచ్చెపోలి తనయాలుమనిన్ బంగారుసేలనన్

క॥ వచ్చినవెన్ను నిపై వై
ముచ్చటలూరంగ పోలిముద్దియల్లెన్
విచ్చలవిడి నిరిజడు ల
య్యచ్చగలో యనగ గురిసి నప్పునవెనున్.

గీ॥ చచ్చిమరల బ్రతికి వచ్చినట్లుగురిలి
బెండ్లియాడి పచ్చుపెంపుసొంపు
నిన్ని నాళ్లనుండి యెడబాపుడ్రోచె
జూచిరతని వీటిబోటుదెల్లె.

చ॥ వెలదుకగూడి కృష్ణుడటు వేడుకమీరగ నచ్చుచుండగా
కలికియొకర్తు కొంబసిడి కంఠం జక్కగనాల్చి తత్తరం
బలవడ వాకిటన్ని లిచి యాతనియందము బానిబొంగెన
క్కలువలకంటిమేను చనుకట్టు పటుస్కర ద్రోచి నత్తరిన్.

ఉ॥ అన్నెరనీటుకాని గనునాస నొకర్తుక కేల కీర్తిపన్
బన్నుగదాల్చి నిల్చె యిదెపామును బట్టెనెన్ను నప్పు నే
నెన్నడునొండ్లజూచుటనునిచ్చయొసర్పచుజూచెయ్యయ్యయో
వెన్నుడ!యంచు దెల్పునటువేగిరపాటున నింకిమోవలన్.

ఉ॥ సోరణగండ్ల రాకొలపు బోటులుగిక్కిరియంగెసిల్చి క
న్నారగవానిచెల్వ గనునప్పుడొకర్తుకకట్ట మున్నగుట
జేరగబిల్చియయ్యెడకు చెచ్చెరబోయియొకర్తుజూచెన
హ్యరెయటంచు దోడిచెలులందరు దన్నెగనానిస్వగన్.

చ॥ పొలతుకలెల్లజూడ విరిబోడియొకర్తుక తానువచ్చి చె
ల్వులగనియైనవానిచెలుపుం గనుపండువుగాగ జూచి లో
నలరి నెలంతలందరిటు లందిరిసంతస మంచుసీరసం
బలవడజూచె జాంబవతికారయగా నెటులుండెనో మదిన్.

చ॥ బుడుతను చంకనుంచుకొనిపొల్పుగనోర్తుకవానిసోయగం
బుడుగకచూడజూడ జెయువుల్డిగిపోయి వడంకుపుట్ట న
బ్బుడుతడు జారిక్రిందబడిపోయిన నింతయెటుంగబోదువె
న్నుడచటువానిసోయినగనుంగొనియెన్నిసు వేడ్చుచుండుటల్

మ॥ వలతీవల్ కిటికీలు సందు లనువౌవాకిళ్లు సావళ్లు గొం
దులుతల్పోరలు దిడ్డికంతలునువెన్నుంగాంచగానుంచుమో
ములతోగన్నులతోడనిండి యవిసాంపుంజెందెనె త్తమ్మిపూ
వులతోజేపలతోజెలంగు పడియల్వోలెన్ గనుంబండువై.

గీ॥ తమ్మికంటియంత దనవాడకరుదెంచ
తల్లి,తండ్రి, తండ్రితండ్రి యన్న
దమ్ములుంగొడుకులు నెమ్మిమైనెదురేగు
దెంచి కాంచి కగిలించి మించి.

క॥ మొక్కులిడి మొక్కులంగొని
పెక్కువితంబులను బిన్న పెద్ద లతనివై
మక్కువలుగురిసియింటికి
గ్రక్కునగొనిపోవ నూడిగపుబోంట్లంతన్.

గీ॥ మేల్మిముక్కాలిపీట లమ్మేటికి నెవ్వ
లందికిన్దెచ్చివైచి పసందుమీర

వలపుపన్నీట నడుగుల పసిడివల్లె,
రముల నిడి కడ్డి తడి పలిపెములనొత్తి.

గీ॥ గిలుకుబంగారు పట్టుపావలనుదెచ్చి
తొడుగగాజేసి యాజంపతులనులోని
నగరుజేచ్చిన నచ్చోటిమగువలెల్ల
నతనిగనిపొంగి కపురంపుటారతిచ్చి.

గీ॥ అయిదురకములయోగిరా లప్పుడింపు
నింపగాబెట్టి మేలికప్రంపు విడెము
లిచ్చిసంతోసమున బవళించువెనుక
నడుగులొత్తుచు నడిగిరాగొడవలెల్ల.

గీ॥ అచటజరిగినకతలెల్ల నన్నువలకు
దెలియగాజెప్పి సంతోస మలవరించి
జాంబవతిసెజ్జనారేయి జరిపెనొక్క
చిటికెసేపట్ల కొంబొత్తి చెలిమియట్ల.

క॥ అని శౌనకుండు మొదలై
తనరు నిరాబారులకు గతల్ సెప్పెడియా
పెనుప్రోడదెల్పు నావల
వినవలతుము చెప్పువంచు వేడుకొనుటయు॥

క॥ మన్నుందింటివిగా ని
న్నున్నేగొట్టెదను తెరువు నోరనియన లో
నున్న జగంబులు తల్లికి
గ్రన్ననజూపించు నేర్పుగల్గిన వలతి.

ఉ॥ వీనునిక్కపట్టి యడవికొ మొవపు ల్వినుచుండ గొల్లత
 తేనులునైతము స్మరించి లెస్సగున్దొన నెందుమోడు లే
 పా ననకారునందుబలె నల్లనమొగ్గిడ బిల్లగోవిచే
 బూని జగంబుని వలపుల్ గొనబాడిన గట్టినేర్పరీ.

తోటకవృత్తము.

అల రక్కసితేడుల కందరికీకొ
 జలముంచక నిచ్చట జాలసుకం
 బులుగూరిచి యావల బున్నెపుచో
 టలవర్చిన మేటరివైనదొర!

క॥ గొనముల కిమ్మగు జంగా -
 హనుమయ గావించినట్టి యచ్చ తెనుగునం
 గొనబైర సత్యపెండ్లికొ
 దనరెడి తిగగుక్కుయిది యనం బొలుపారుకొ.

చతుర్థాశ్వాసము

క॥ సుడివాలున్ వలమురియున్
గుడియెడమల దాల్చువాడ కూళలనూడా
పుడమియు సిరిగలతేడా
కడుసాదుల గనికరమున గాంచెడుపోడా.

గీ॥ చిత్తగింపుము జడదార్ల మొత్తమునకు
నూతుడిట్లని చెప్పె దర్వాతికతను
వెన్నుడటబవ్వళించిన వేకువతరి
మేలుకొల్పుల వార లమ్మేడజేరి.

మ॥నినుగన్నారగగాంచిమొక్కులిడియెంతేదెచ్చియున్నట్టిక్రొ
న్నన నెత్తావులనప్పగించుటకు నున్నాడిందుసీసన్నచ
ల్లనిగాలిన్మరియాదజేయదగుజాలన్బత్తిమైచేరివే
డినవారిన్ గనిసాకుటల్దగవుతండ్రీమేలుకొమ్మదోరా.

ఉ॥ కొక్కొక్కరకోయటంచుదొలికోడియు రెండవకోడిగూసెబెన్
జుక్కయుజుట్టపక్కములజూడననన్మినుబ్రాకెసెంతయున్
జక్కగదూరుపన్జెలియ సబ్బున మైజికోలీ యొనర్ప గెం
పెక్కెడు కావికల్వలపయిన్ దమయేడ్చెరజూపుచేతులన్
మక్కువవేవెలుంగుపలుమారునుజాచెడుజూడుమయ్యరో.

మ॥ అలసత్రాజతుడించు కేనియును నాయంబెంచకే నీవదొం
గిలినావంచు దొడంగి చెప్పవినమాకే సిగ్గుచిట్టాడగా
తలవంపుల్ సమకూరె నచ్చెనటిపందఁ మానికంబిచ్చి యా
వలనెంతే దెగనాడగావలయు నప్పా లేచిరారా దొరా.

చ॥ అనియిటు మేలిపాటలను నాతని మేల్కొలుపంగ, లేచిచ
య్యన తరిచెయ్యులకొనలిపిహాసుజెలంగగ గొల్వులోనికిం
జని తన పోలిపెద్దలను జాలినవారల బిల్వబంచి ని
ఘ్నునితోలుచూలుబిల్చియి దెకొమ్మనిమానికమిచ్చి వెండియుకొ

క॥ తనకది దొరికినచందం
బును జాంబవుతోడి గయ్యముకొ జాంబవతికొ
గొనితెచ్చుట వినుపించిన
విని సత్రాజిత్తుమోము వెలవెలబారెకొ.

క॥ ఎల్లర మనిచెడుదొర ని
ట్లల్లరి వితగానొనర్చె నకటాయిక నీ
కల్లరి మోముకొజూడకొ
జెల్లదు వోయనిరి యచటి చిన్నలు బెద్దల్.

క॥ తగదిది సత్రాజిత్తున
కగు దోసంబనుచు నొవ్వనాడనివారల్
మగటిమియుకొ గొనములునొ
ప్పగు వెన్నుని కననివార లచటకొగలరే.

॥ ఎరుగక నిన్ను దబ్బరలాడినాడ నా
నేరంబులన్ని మన్నింపవయ్య

నిన్నొక్కదిట్టగా నెన్నితిగాని ను
 న్నింతవాడనటంచు నెరుగవచ్చు
 నాయంత నేనె చెన్నుచుంచు నొకొట్టు
 కొనజేసితి బొగ్గన గొంతనయ్య
 తరమెవ్వరికీగాని నెరకర్జ మొనరిం
 మానికెదిల్చి నమ్మనిననయ్య

నేను సీకేమి బదులీయ నేర్పనయ్య
 నాయనుగు ముద్దుహాల నన్నానీయ
 వదిగలిగె చాని నొకొని నమనయ్య
 అట్లుడవు గాగనయ్య యొక్కనయ్య.

క॥ అని యడుగుల చాగిన నొ
 నిని గని కనికరము నాగుల నెప్పుడొక్క
 గను లేవనెత్తి పొరవం
 టైనయక బెట్టెనుగూడ నెది నొకదోక.

గీ॥ డబ్బువోపువాడు బెట్టెలుచునుచు
 నోరు నచటనచట బొక్కవేచు
 దెలివిగల్గవాడు వెంపుగల్గెనుచు
 నొదిగియుండి నెప్పుడొక్కజేయు.

చ॥ వెరచియునుగెదొక్కొకడుపేళ్లనొకడెదొసీయనుంగు
 గూతురునిది చెప్పునయ్యవెరతోడనొసంగెనపేసమానుమే
 వెరపును లేదునావలన నేక్కనొసంగెనపేసనిమ్మును
 బరమున బెండ్లియాడి చలిబుద్ధులుకాదుల నెప్పుడేసెనక.

కం॥ అనవుడు సత్రాజిత్తుం

డైనగానని సంతసమున నినుమడియై నీ

గొనములు సొబగునకున్ బెం

పొనగూర్చెడి నీకుసాటి యొరుడొకడున్నే.

కం॥ నాకన్నియకున్ దగు దీ

వాకన్నియ నీకచ్చెల్లు నారసిచూడన్

నాకొలము వన్నెకెక్కున్

నీకన్నన్ మంచియల్లునిన్ దేగలనే.

మం॥ నినుగొండాడిననుబ్బు నీగొనములెంతేమెచ్చునీసోయగం

బునుబల్రంగుల వ్రాయునెచ్చెలులతప్పల్ దిద్దికన్నా రగాం

చునుమైచెప్పుటగ్రమ్మ గాగయితగూర్చున్ నీకతల్ వేమరున్

నినుబాడున్ గదనాదుపట్టిగడుతేనెల్ జిల్కజంత్రంబులన్.

కం॥ కావుననీకున్ గూర్చెద

నావలనన్ గల్గె తప్పనానన్ నాకై

నేవడసితి మన్నింపుము

దేవేరిన్ జేసికొనగదే నాకూతున్.

చం॥ అనవుడు గృష్ణుడియ్యకొనె నొనని రందరుబందుగుల్ సెబా

సనిరియనుంగునేస్తులహహాయని పల్కిరి తోడివార లిం

తనియనరాని సంతసమునందిరి పిన్నలు పెద్దలెల్ల వ

ల్లనియెడు వారలుం గలరె యన్నులమిన్న తనంతయబ్బినన్.

కం॥ అత్తరి బెద్దలయానతి

జిత్తురువులు వాయువారు జిన్నెలు వన్నెల్

కొత్తగ దీచ్చెడివారల

మొత్తము లూరెల్ల గలయ మూగినయంతః.

సీ॥ ఏప్రక్క జూచిన నినుమంత యెడలేక

పెండ్లికి పండ్లిళ్లు బెట్టువారు

నెచ్చోట బొడగన్న హెచ్చు ముచ్చటలుం

పలురంగు రెలమిమై బ్రాహ్మవారు

నేయింట జూచిన నింపుగ వాకిండ్ల

దీరుగ చిత్తస్వ దీర్ఘవారు

నేజాడ నెంచిన జేజారు గోడల

నిల్వటద్దంబుల నిల్పువారు

నెందు గనుగొన్న రద్దంత సందులేక

తీరు తీరు బెడంగులు గూరువారు

గలుగు నాపోలు గనువారి తాపుకెక్కె

జెలుపముల కెల్ల బుట్టిన సో నవంగ.

సీ॥ పండువెన్నెలకు ముబ్బడిమై నెలంగి య

చ్చెరువులూరించెడి పురుషులవ్వె

లెనలేని ధైర్యమావి గొనబడవని తీరు

బాటించు పుష్ప చక్కలు

నెన్నియో రీతుల నొలిగించెచ్చెడి గల్లు

సోగచిత్తరువుల తీగపనులు

వేయు రేకులతమ్మి వేడబం బడగించ

జాలు సొదైన ముత్యాముగ్గు

లమరు వాకిండ్ల ననటికంబములు వలపు
మించు గందంపు పన్నీటి సాంచమేలి
పచ్చరా తోరణాలతో మెచ్చులొలుక
వీడు కనుపండువై యొప్పె వేల్పులకును.

గీ॥ వేయి కన్నుల దనివార వేల్పురాయ
డప్పుడావీటి సొగసెల్ల నమరజూచి
వగ్గు జడదారి తిట్టు దీవనయనాక
టంచు మదినుబ్బితబ్బిబ్బునందసాగె.

క॥ అత్తరిలోపల సతా
జిత్తు నెలపు నందు బెండ్లిజేసెడు తమి నా
యత్తపరిపించె బలువురు
పెత్తనగాండ్రును గడించి వేర్మిజెలంగన్.

క॥ బూరలు బాకలు డోళ్లును
హోరనుతామాలు మరప లొప్పగుకోవుల్
వీరణములు దెసహత్తుల
నూరక చెవుడందజేసె నొక్కుమ్మడిగన్.

క॥ చిత్తరువు పెండ్లిపీటలు
బుత్తడియరుగులు నమర్చి పూవుంబోడుల్
ముత్తియముల ముగ్గులనిడి
రత్తరిపెండ్లికొడుకీల్ హెయల్ పరిచి వెసన్.

సీ॥ కైదమ్మిదోయి బంగారుగాజులు మేల్మీ
కడియంబులును గల్లుగల్లుమనగ

నిద్రంపు జెక్కుల నీటిగా ముగించు

జెలగు కన్నులు రోదరోదయంగ

చిరుచెమ్మటకు సుంతగోగు పట్టికొంటు

కన్న గొళ్లులు నిద్రనొన ముగంగ

మెడలోన పీలొడు మేలివందననోను

సోగను లక్ష్మణుని పురియంగ

గబ్బిగుబ్బలు నమలోన కల్యణము

నడుమునడకల చూచుకొనినప్పుడును నీక

వలపులెవగాని తెన్నుని కనుటలోన

చానయొత్తుక పొచంగి నూనెయొకటి.

చ॥ చల్లనిపిల్లతెమ్మరకు జాచవయ్యల ను జక్కనొక్కటాక
మెల్లన నల్లుబిండిగొని మేనల్లరి కిదికా ను నొకమొ
చెల్లుచు కొంజిపుల్లనెకప్పున నొకటచుకొని నీకుకా
బెల్లగుకూర్మిమై నలుగుజ్జట్టి నొకప్పున యుత్తరికా వుకా.

మ॥ జిలుగుంబయ్యవకొంగు జెక్కకొనినయ్యలెంబుగానిచందో
యిచిక్కులలోనుండియు నీక్కుజక్కగా తెక్కయొకటగా
నూర్పుతా పులుగమ్మం చట గ్రమ్మగా మగు నొకప్పులో
గుల్కగా నొక్కయ్యగ్నిదీపంబిహాకాతినికాది నొకప్పున
గొల్లరాపట్టికా.

ఉ॥ కమ్మనియూర్పుగాడ్పుల సెగొమ్మ మసోకగనిచమంగుమలో
నెమ్మొగమందుగ్రమ్మ కొనిసీటునుజూచ కడిదిగోర్కెవెం
దమ్మన నందడింప బలుతావల నిర్మగునున్న పుడితో
గొమ్మయొకర్లు వానితలకుంగిల నూనియ చూచె వర్కరికా.

నిద్దంపు జెక్కుల నీటుగా మగరాల
 జెలగు కమ్మలు తళతళయనంగ
 చిరుచెమ్మటకు సుంతగరగు కస్తురిబొట్టు
 కమ్మకాపులు గమగమయనంగ
 మెడలోన వ్రేలాడు మేలిచందురుసోగు
 సోగసు లట్టిటు జిగజిగయనంగ

గబ్బిగుబ్బలు తమలోన కయ్యమాడ
 నడుమువడకాడ చూడకొమ్ముడియు వీడ
 వలపులెదగాడ వెన్నుని కెలమితోడ
 చానయోర్తుక సంపంగినూ నెయంటె.

చ॥ చల్లనిపిల్లతెమ్మరకు జారుపయంటను జక్కనొత్తుచున్
 మెల్లన నల్లుబిండిగొని మేననలంది కడున్ రువారమై
 చెల్లుచు కొంజిపుళ్ళ నెనజెప్పగ రానటువంటి చేతులన్
 బెల్లగుకూర్చిమై నలుగుబెట్టె నొకర్తుక యత్తరిన్ దగన్.

మ॥ జిలుగుబయ్యెదకొంగుజెక్కుకొని హెంబునిచందో
 యిచిక్కులలోనుండియు నిక్కుజక్కువల బెక్కుంజూపగా
 నూర్పుతా! పులుగమ్మం చట గ్రమ్మగా మిగుల నొప్పుల్
 గుల్కగా నొక్కయుగ్మ లినీరందితలన్ దిగన్ విడిచె పోక్కున్
 గొల్లరాపట్టికిన్.

ఉ॥ కమ్మనిచూర్పుగాడ్పుల సెగల్మెయి సోకగవంతముంగురుల్
 నెమ్మొగమందుగ్రమ్మ కొనినీటునుజూప కడిందికోర్కెడెం
 దమ్మున సందడింప బలుతావుల నిగ్గగుసున్ని పిండితో
 గొమ్మయొకర్తు వానితలకుంగల నూనియ వాపె నత్తరిన్.

సీ॥ ఇది యొక్కయు యొక్కయు జలుగుదువ్వలువచే
 దివ్యయై కైదోయి తళుకులొత్త
 పలుకుయొక్క కీపునైగుబ్బలదిమిచి
 క్కొనలించి ముచ్చటముడినివేసె
 పలుకుయొక్క తళుకులూన బల్
 నుగిరాలపోగుల సొగసుపరిచె
 ముగిరాలపోగుల నియ్యమును బొంద తీరైన
 నామమ్మ దీరిచె నాతి యొకతె

యొక్కొకతె చూపుకోపుల నురకనెంచి
 క్కొనలించి ముచ్చటముడినివేసె
 పలుకుయొక్క కీపునైగుబ్బలదిమిచి
 క్కొనలించి ముచ్చటముడినివేసె

సీ॥ అచ్చుచూపుని యబ్బురంబైనరూపు
 గూపున ముచ్చటముడిని కలువకంటి
 అచ్చుచూపుని కొగిలి కానపడని
 ముచ్చటముడి గల్గుపొలంతులందు.

సీ॥ అచ్చుచూపుని యబ్బురంబైనరూపు
 గూపున ముచ్చటముడిని కలువకంటి
 అచ్చుచూపుని కొగిలి కానపడని
 ముచ్చటముడి గల్గుపొలంతులందు.

సీ॥ అచ్చుచూపుని యబ్బురంబైనరూపు
 గూపున ముచ్చటముడిని కలువకంటి
 అచ్చుచూపుని కొగిలి కానపడని
 ముచ్చటముడి గల్గుపొలంతులందు.

సీ॥ చెలిమిన్న యొక్కర్తు జలుగుదువ్వలువచే
 దడియొత్తై కైదోయి తళుకులొత్త
 పడతియొర్తుక వీపుపైగుబ్బలదిమిచి
 క్కెడలించి ముచ్చటముడినివేసె
 కలికి వేరొండుచెక్కులు తళ్కులూన బల్
 మగరాలపోగుల సొగసుపరిచె
 మొగమునిగ్గులు వియ్యమును బొంద తీరైన
 నామమ్మ దీరిచె నాతి యొకతె

యొక్కరితె చూపుకోపుల నురకనెంచి
 మేల్మిరతనాల వేరులు మెడనుగూర్చె
 బంగరుపు పట్టుపంచ గట్టంగనిచ్చె
 నొక్కరిత నల్లసామికి నుల్లమలర.

గీ॥ అప్పుడాతని యబ్బురంబైనరూపు
 గాంచి తమిజెందికుందని కలువకంటి
 అలరి యాతని కౌగిలి కాసపడని
 యింతి లేదట గల్గుపాలంతులందు.

క॥ అక్కడ సత్రాజిత్తుని
 చక్కని గీమునను జెలిమిసకియలు సత్యకౌ
 గ్రక్కున వెచ్చనిసీటకౌ
 జొక్కంబుగ జలకమార్చి సొబగుజెలంగకౌ.

ఉ॥ ఎమ్మెటమీరు సొమ్ముల బలీయనగా కయిసేసి బొట్టునే
 మమ్ముగదీర్చి నెక్కొనుఘుమంఘుమతాభుల జిల్లుకంచెలకౌ

ముష్కరమైన లేతచనుమొగ్గలపై గదియించి కొంబసల్
జిమ్మిపి పట్టుచీర మెయిచెల్వ మెసంగగ గట్టిరంతటకా.

మ॥ హరువౌ మేళముః స్ని యుకాజెలగగానచ్చర్వులుఁరించుచూ
పరులౌరొక్కపుటఁ బ్రదుడెంచములుస్కెగైచూచువారెల్లదొం
దరపాటొందగ; నాడ రాకొలపు పెద్దల్ మేలి పూవల్లకా
మురువౌప్పారగవెన్నునుంచుకొనిసొంపుల్ గుల్క గానేగుచుకా.

క॥ చని యాసత్రాజిత్తుని
గొనబుంగీమునను పెండ్లికొవరుని గడుచ
క్కని బంగరుచిత్తరువుం
బనిగల యొక పెండ్లిపీటపై నుంచివెనకా.

గీ॥ చెలిమికత్తియ కన్నయ చేయిబట్టి
తీసికొనివచ్చుతరి జల్లు దెరనుబట్టి
పీటపై చెలి గూర్చుండబెట్టి విలువ
గలుగు బట్టలు వారికి గట్టనిచ్చి.

సీ॥ చెన్నార చెంబుతో పన్నీరు దెప్పించి
అపరంజి తాంబూళ మచటనునిచి
మేటినిరాబార్ల కూటువలకునైన
నెన్నడేనియు జక్కి రెండుగనట్ట
వెన్నునియడుగుల వేడ్కతో నందిడి
పెరిమనుగడిగి యబ్బురపుముద్దు
కూతు నతసికిచ్చి కొమరారులగనాన
ప్రబల్కులందున బరగుతగవు

వెంటబెండ్లిసల్పి వెన్నునిచేత న
గ్గరిత మెడనుతాళిగట్టజేసి
రపుడు బుదులుపెద్దలలర సేసలుబూని
సరగ వారిపయిని జల్లిరంత.

క॥ తెలిముత్తైపుతలబ్రాళన్ .
గలికి మెరుగువారు కేలుగవగూరిచినే
ర్పలరారగ బోసెను కొం
దలిరులవిల్కానియయ్యతలపై నొయ్యన్.

క॥ జగములనన్నిటి వనిచెడు
సొగసున్ గేల్దోయి పెంపు సొంపెసలారన్
మగరాలుగూర్చిపోసెన్
ముగుదల తలమానికమగు ముద్దియతలపై.

గీ॥ కరకుమగరాలవట్టెల యొరపిడి కిక
దాళుదోలేదొ చూడగా దగునటంచు
నున్న నగుసన్నికలు మీదనన్ను వడగు
నుంచి కృష్ణునికాల ద్రోక్కించిరెలమి.

౮॥ అపుడు వారిరువు రెచ్చోపీటలను గూరు
చుండి యుల్లములందునిండుబత్తి
తోగోర్కెలిగురొత్తదొట్రపాటులెసంగ
నగ్గిరవుల్కొల్పియందునేయి
యుంచివేలిమిజేసిమించిరప్పుడు నేల
వేల్పుముత్తైదువల్ వేడుకలర

గేల నారతి బట్టె మేలిహాటలుబాడి

రెలని కోయిల లాలకింపుచుండ

నంత పున్నెంపు టన్నున తొదలలను

సేసలిడి దీచనల నీయ చెలగి వెండ్లి

కొమరుడును కల్కియును నూడికొల పు బెద్ద

లందరికిఁముక్తి మెప్పులనంది చెనగ.

సీ॥ అంతసాత్రాజిత్తు డలరిచుట్టలను నె

య్యలగును పీఠసాచలకు హెచ్చు

గను మేళగాండ్రకు బనిసేయువారల

కనువుగాబోన నింపానబెట్ట

పలురకంబుల పిండిపంటల మదులుల్ప

నటునేసి కోరికలడిగినెల్ల

బెట్టి విలువలేని పట్టుబట్టలగట్ట

బెట్టి సంకసమున వీడుకొల్పి

అల్లునికదనకూతురి నైదురోజు

లింటనిడుకొని పెరిమెమన్నించిమించు

డెందమునకూర్చి జాల్వారకనందంపు

టందలంబులు చెలువైన యరదములును.

ఉ॥ మేలిహూమాయి మొత్తము లుమెండగునేటికర గున్న లుక

వాలుకనుంగవల్ మెరుగువారుమిటాకపు గిట్టిగుబ్బలక

గ్రాలెడుమంచియూడిగపుకత్తియలుకరగనానొమ్ములుక

చాలుపుపట్టుపుట్టములు చందుకప్పెట్టెలు నిల్వటర్దముల్.

గొనబారుకూతు చేయిడి

యనియెక గన్నీరు నించి యడకువతోడక.

సీ॥ పూవులం జీదుముచు బూదోటనడచిన

గేలజ్జలును గందికెంపుజెందు

పాలుపుండనముగల్గు పూబోడినెమ్మాము

లేయెండలకునైన వాయిదరుగు

చిన్నా రిపొన్నా రిచెలువవీనుందోయి

నెమిలికూతలు విననేరకులుకు

సుదతివార్లన్నులు సోయగంబులుగాని

యుదుటురూపుల జూచి బెదరుజెందు

నెట్లు నడిపింతో తినిపింతో యితవు తెరిగి

బెదరు నుల్కునుమాన్పగా నెదియొ తెరవు

యింతి కడుముద్దరాలు నేవంతిబంతి

యిచ్చల నెరింగి దీనిషన్నింపుమయ్య.

గీ॥ అని నెలవుబెట్టినంత నయ్యందకాడు

కుందనపుగిల్కు మేల్పావుకోళ్ళమీద

జని చెలియగూడి తేరక్కెచామతోడ

నెగడురేరేడు తొలికొండ కెగసినట్లు.

సీ॥ కరిమేనిబలుచాయ కారువబ్బులుగాగ

మెలతుకమెయినిగ్గు మెరుపుగాగ

నరదంపుబెంపుసోయగ మాకనముగాగ

పువ్వులు తెలిసీటి బొట్లుగాగ

గొనబారుకూతు చేయిడి

యనియెక గన్నీరు నించి యడకువతోడక.

సీ॥ పూవులం జీదుముచు బూదోటనడచిన

గేలజ్జలును గందికెంపుజెందు

పాలుపుండనముగల్గు పూబోడినెమ్మాము

లేయెండలకునైన వాయిదరుగు

చిన్నా రిపొన్నా రిచెలువవీనుందోయి

నెమిలికూతలు విననేరకులుకు

సుదతివార్లన్నులు సోయగంబులుగాని

యుదుటురూపుల జూచి బెదరుజెందు

నెట్లు నడిపింతో తినిపింతో యితవు తెరిగి

బెదరు నుల్కునుమాన్పగా నెదియొ తెరవు

యింతి కడుముద్దరాలు నేవంతిబంతి

యిచ్చల నెరింగి దీనిషన్నింపుమయ్య.

గీ॥ అని నెలవుబెట్టినంత నయ్యందకాడు

కుందనపుగిల్కు మేల్పావుకోళ్ళమీద

జని చెలియగూడి తేరక్కెచామతోడ

నెగడురేరేడు తొలికొండ కెగసినట్లు.

సీ॥ కరిమేనిబలుచాయ కారువబ్బులుగాగ

మెలతుకమెయినిగ్గు మెరుపుగాగ

నరదంపుబెంపుసోయగ మాకనముగాగ

పువ్వులు తెలిసీటి బొట్లుగాగ

మేడలన్నియు వెండిమేడలై కనుపట్టె
 గోడలన్నియు కంచుగోడలయ్యె
 చెట్టులన్నియు నీగిచెట్టులై పాలుపొందె
 పాలతులెల్లరు నల్వపాలతులైరి
 మోములన్నియు చందమామలై కాన్పించె
 హత్తులన్నియుతూర్పు హత్తులయ్యె

నెల్లబూవులు మల్లెలు మొల్లలయ్యె
 దిట్టలన్నియు గప్రింపుగుట్టలయ్యె
 గుట్టలన్నియు జాబిలి చట్టులయ్యె
 నంతవెన్నుండు వెలలేనిసంతసమున.

గీ॥ కలయ నూరేగి తనయింటికడకువచ్చి
 తేరు డగి కల్కితోగూడి తివిరి నగరు
 జేరి పిన్నలపెద్దల జెలులబందు
 గులను దగురీతిమన్నించి నెలవొసంగి.

సీ॥ రతనాలదివిటీలు రంగారు పూచెండ్లు
 కీలుజంత్రాలు నద్దాలు మేటి
 పన్నీటిగిండులు పటికంపుబొమ్మలు
 విరిసురటీలు నత్తరువుబుడ్లు
 గప్రింపుగొట్టాలు గస్తూరి డబ్బీలు
 మల్లెదండలు జాజిమొల్లవిరులు
 తీరుతీరుగదీర్చి తీర్చికైసేసిన
 మేలిజాబిల్లి రామేడయందు

కనులుమిరుమిట్లుగొలుపు నక్కజపుగోళ్లు
నలరు హేమాంబట్టై మంచమునందు నంచ
పక్కిరెక్కలదూది పెంపెక్కుసెజ్జ
నొక్కరేయిని జగజెట్టి యున్నయంత.

[ముల్లులు

చ॥ సకియలు ముద్దుగుమ్మయగు సత్యను మేలిమిహున్న సా
రకమగు చీరరైక లలరైక బువుదండల గమ్మకస్తురిక
జకచకలాడు మెర్పునలె చక్కలలికగయి సేసికేలు నిం
చుకగొనితెచ్చినిల్పిరట సోకులగొంగ చెలంగుగీమునక.

చ॥ నిలిపి నెలంతలందరును నేర్పున సాకులుజెప్పినడి యా
వలికిజనరగ మోమునరవంచి పొలంతుకబీతుసిగ్గు దొ
ట్రీల నలకంబపుక మరుపురిప్పున జొచ్చినయంతవెన్ను డ
వ్వెలది గవుంగిటంబొదివి వేడుకసెజ్జకుదార్చు నత్తరిక.

సీ॥ తమకంబురేచి ముందరికేగు మనినెట్ట
నాగుమీయంచు సిగ్గానవెట్ట
ననుగునెచ్చెలులు వెట్టినయాన లుబికించ
బెంగ రెండంతలు పొంగడంచ
కోరికల్ తమిచెమ్మనీరిక లెత్తంగ
వేడియూర్పుల నవి వాడిక్రింగ
వెన్నుని వేడికోల్ వేడుకలూరించ
ముద్దరాలితనంబు మురువుడించ
చిరునగవుతోడ నొక్కింత జరుగు జరిగి
మించు తత్తరపాటున గుంచు గుంచి

నైపుటెట్లని మరికొంత సాగు సాగి
బీతుసిగ్గునుగొని బిట్టు పెనగులాడు.

గీ॥ పాలతి నాప్రోడ యెంతయు బుజ్జగించి
తనయెదంగల రతనమందున దనర్చు
యింతిరూపును జూపి నెలంత యిదిగొ
చెలిమికత్తియయని బోటసెజ్జ జేర్చి.

సీ॥ చెవిలోన గుసగుసల్ చెప్పినట్టుగబోయి
నిద్దంపు జెక్కిలి ముద్దుబెట్టు
వారిసోగు ముడతలు సరిదీయునట్లుగా
చెలియ పయ్యెటయంత చేతదోయ్యు
ముత్తెంపునత్తు నేమో చూచినట్టు మో
మున మోముజేర్చి కెమ్మోవిజెనకు
మబ్బునల్లిన మించుమాడ్కిగా నుందువో
లేదో కన్నని కౌగిలించు మించి

యింత సన్నని నడుము నీకెట్టులబ్బె
ననుచు బిడికిట బుడికి ముడిని వదల్చి
బిడియమును సిగ్గు నొక్కింత సడలజేసి
ముద్దరాలిని మరుకయ్యమునకు దార్చె.

గీ॥ తురుముముడినీల జెరివిన విరులురాల
చిరుచెమటలూర పేరులు జిక్కువార
బొట్టు జెదరంగ బెట్టును గుట్టడంగ
కన్నె వెన్నునితో మరుకలనబోరె.

గీ॥ అటుల బోరి సొక్కినట్టి వారలజూచి
గాలివేలు పెనరి కంటబడక
సరగనేగి చలువ చలువ వందులు దెచ్చి
యొడలులందు బూయనొయ్యలేచి.

క॥ తరిచెయ్యులెల్లదీరిచి
కరివేలుపుకొలుపుజేరి కలచుట్టములకొ
నెరకాండ్రబుదుల బెద్దల
బెరిమను గడుగారవమున బిలిపించి వెసన్.

క॥ ఏరితి నెవరు మెత్తురొ
" యారీతికొ వారి మెప్పునందించ వహ
వ్వారే బళియని పొగడుచు
ద్వారావతినుండి చనిరి తమ నెలవులకుకొ.

గీ॥ అంతవెన్నుండు సత్యతోనైనయట్టి
రాణులెనమండ్రి దన్ను గారవము సేయ
నవల నచ్చరలం బదియారువేల
గూడి యాడె నెవతెయంధు బోడువిడక.

గీ॥ ఏయేగరితమిన్న కేయే కొరతలున్న
నెరిగి వారల యిచ్చలెల్ల దీర్చు
నేసాదుదుండగిండ్రచట గారించిన
వెంటనే జని వాండ్రపీచమడచు
నెవ్వ రేకోర్కెల నిష్కని వేడిన
వారికోర్కెలొసంగి వచ్చుచుండు

నేకొలంబున బుట్టి యెటుబత్తి సల్పిన

గాఠాముమై వారి గనికరించు

నడిగినది యిచ్చు నెపుడు లేదనుటలేదు
సరియతనిచూడ్కులకు నల్వ సన్నచీవ.
యిట్టిదొర జగములయందు నెందుగలదె
యనగ జెన్నొందు బుడమి నాయం బొకాడు.

క॥ ఈకత వ్రాసిన జదివిన

జేకొని వినినట్టివారి జెందును సిరియున్
వీకయు సుకమును ముత్తియు
నాకొను తలుసులను నీగియాంబుబోకొన్.

క॥ అని తెలుప సత్యమొక్కన్

విని తనివిం బొంది తనిసివేవెల్లులు నూ
తుని బొగిడికొనుచు మును దె
న్నునికత లగ్గించికొనుచునున్ జని రచ్చన్.

క॥ మంగళహారతి కూర్చితె

లంగెడు వెన్నునకు బిడ్డలకుముంగొంగుం
బంగారమైనవానికి
సింగారపుగనికి సత్య చిరునవ్వులకున్.

ఆత్మాసాంతము.

క॥ అచ్చ తెలుంగున్ను డి విగు

లిచ్చ మెయింగూర్చి సోగు నేర్పరచితి నీ
కిచ్చితి గైకొనుమీ నా

యొచ్చెములెందేని యున్న నోర్చెడిమిన్నా.

2|| శైశుగున జేసినకబ్బము

శిశుపనగలటంచు నందు రీసున నిది యా

శిశువైన మేల్మియైనను

శిశుబత్తి నొసంగినాడ బెట్టుము తండ్రి.

3|| పదునెనిమిది వందల నలు

వదిమిదవయేట దీనిబలికీతి శకమి

య్యదిశాలివాహనుని దిం

పునర్విచ్ఛన్ గొనుము కొత్తపాలతిది కృష్ణా.

4|| గొనముల కిమ్మగు జంగా

వానుమయగాపించి నట్టి యచ్చతెలుగునన్

గొనబాగు సత్యపెండ్లిన్

దనరాడ మదిగుక్కుయిదియనన్ జెలువారున్.

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు.

2

more

●

2

